Kamu'da

Sosyal Politika

Yıl : 17 | Sayı: 47 | Mart 2024 | ISSN: 1306-8334

İSTİLA VE İŞGALE KARŞI DİRENİŞ YURDU: FİLİSTİN

Kamu'da Sosyal Politika

Memur-Sen'in
Bilimsel, Akademik ve Sosyal Hayata Katkısıdır.

Kamu'da
SosyalPolitika

Memur-Sen Adına Sahibi
Ali YALÇIN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ramazan ÇAKIRCI

Yayın Kurulu
Mahmut Faruk DOĞAN
Levent USLU
Hüseyin ÖZTÜRK
Hacı Bayram TONBUL
Soner Can TUFANOĞLU
Ali YILDIZ
Hamza ÖKSÜZ
Ahmet GÖK

Danışma Kurulu
Prof. Dr. Erdinç YAZICI
Prof. Dr. Mete GÜNDOĞAN
Prof. Dr. Zakir AVŞAR
Dr. Öğr. Üyesi Kürşat Tutar
Nurullah GÜLEÇ
Dr. Mehmet Fatih ÖZTEK

Tüm Soru ve Yazışmalarınız İçin;
kamudasosyalpolitika@gmail.com

Grafik Tasarım
Mustafa Fehmi ÖZDEMİR

Yayın Türü
Yaygın - Süreli
Mart 2024

Baskı
EPA-MAT Basın Yayın LTD.ŞTİ
(0312) 394 48 63

Yönetim Merkezi
Memur-Sen
Zübeyde Hanım Mah.
Sebze Bahçeleri Cad. No:86, 06400
Altındağ/Ankara
Tel: (0312) 230 09 72-73
Faks: (0312) 230 39 89
www.**memursen**.org.tr

İçindekiler

Gazze'ye Yönelik Saldırıların Teo-Politiği
Prof. Dr. Şinasi Gündüz | *İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi* 9

Filistin Algımızı Kim Kurguladı?
Prof. Dr. Cengiz Tomar | *Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi* 14

"Özgür Seçimlerin Demokratik" Kurbanı: GAZZE
Sare Sena Yıldız | *Gazeteci* 19

Değişmeyen Tek Şey ABD'nin İsrail'e Sonsuz Desteği…
Ali Artmaz | *TRT Washinton Muhabiri* 23

Batılı Devletlerin Filistin-İsrail Meselesine Yaklaşımı…
Alpaslan Düven | *Türk-İngiliz Gazeteciler Birliği Başkanı / Küresel Gazeteciler Konseyi İngiltere Temsilcisi / İngiltere Ulusal Gazeteciler Sendikası Üyesi* 29

Demir Kubbeden Seken İnsan Hakları Rüyası
Genç Memur-Sen İnsan Hakları ve Sosyal Politika Başkanlığı 34

Uluslararası Hukuka Göre Soykırım Nedir, Bir Olayın Soykırım olarak Tanımlanması İçin Hangi Koşullar Aranır, Failler Nasıl Yargılanır, Ceza Nasıl İnfaz Edilir?
Av. Esma Yurt Mul | *Hukukçular Derneği Yönetim Kurulu Üyesi*
Av. Cavit Tatlı | *Cihannüma Genel Başkan Vekili* 39

Taha Kılınç: Uzun Soluklu Bir Mücadele Bu, İnsan Kaynağımızı Ne Kadar Büyütürsek Zafere O Kadar Yaklaşacağız
Ropörtaj 44

Filistin'in İsrail ve Hollywood Çerçevesinde İmajla İşgali
Doç. Dr. Yusuf Ziya Gökçek | *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi* 48

Çürümüş Sistem ve Deterjan Boykotunun Sinema ile Ne Alakası Var!
Abdulhamit Güler | *Yönetmen/Eleştirmen* *53*

Büyük Filistin İsyanı'nın Şeyşel Sürgünleri
Peren Birsaygılı Mut | *Yazar/Yayıncı* *58*

Filistinli Bir Osmanlı Polisi: Komiser Yahya Vefa Efendi
Prof. Dr. Yücel YİĞİT | *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi* *62*

Güzelliğin Hür Esirleri: Filistin Şairleri
Manolya Gürocak | *Çevirmen/Yazar* *69*

Unutuşun Hafızası; Mahmud Derviş
Güven Adıgüzel | *Şair-Yazar* *75*

Ramazan ÇAKIRCI
Genel Başkan Yardımcısı

Soykırıma Karşı İzzetli Bir Direniş: **Gazze**

Filistinli düşünür Edward Said, 'Yersiz Yurtsuz' adlı eserinde "İçinde yaşadığımız dünyanın bizden sonraki kuşaklara örnek gösterilebilecek, mirası bırakılacak bir tarafı yoktu" der. Bu tespit aslında birçok kez kanıtlandı. Batılı ülkelerin sömürgelerinden Bosna'da yaşanan soykırıma, Afganistan ve Irak'tan Mısır, Libya ve Suriye'de yaşanan cinayetlere, katliamlara kadar bu tespitin izini sürmek mümkün. Bütün bu örnekler olmasa da Filistin tek başına Edward Said'i haklı çıkaracak büyük bir trajediyi barındırıyor. Çünkü Filistin, bir asra yayılmış uzun bir soykırımın kurbanıdır. İsrail'in istila ve işgali demek, her şeyden önce Filistinlilerin evlerinden, yerlerinden, yurtlarından edilmesi demekti. Bebek, çocuk, kadın, yaşlı ayırımı yapmaksızın Siyonist İsrail'in cinayet işleme, katliam yapma hakkı demekti. Bütün bunların toplamı sinsi bir soykırım anlamına geliyordu. Ve Batı her şartta İsrail'in koşulsuz destekçisi. Uzun zamana yayılan soykırımın failleri katil İsrail ve Batı, son altı ayda Gazze başta olmak üzere Filistin topraklarının tamamında 'hızlandırılmış soykırım'da suç ortaklığını açığa vurdu.

Gazze'nin bombalanmadık bir karış toprağı kalmadı neredeyse. Hastaneler, sağlık ekipleri, ambulanslar, arama kurtarma ekipleri, yardım kuruluşları, okullar, camiler, kiliseler, BM kontrolündeki sözde güvenli binalar, pazar yerleri, yardım almak için insanların toplandığı yerler, üniversiteler ve aklınıza gelebilecek her yer bombalandı. 20 yıl süren ablukanın ardından her karışını bombaladıkları Gazze'de üç milyon civarında insan gıdasız, susuz, ilaçsız ve elektriksiz bırakıldı. Tahayyülü bile korkunç olan bütün bu olup bitenler, Said'in kendi zamanı için yaptığı tespitin geçerliliğini koruduğunu, gelecek kuşaklara bugünden kalacak kayda değer bir mirasın olmadığını gösteriyor. Barbarlıkla, vahşetlerle, katliam ve soykırımla nesiller arasındaki umut bağını kopardılar. Bu bağı yeniden biz kurabiliriz ancak. Bunun bir yolu da Filistin'e sahip çıkmaktan geçiyor. Çünkü 100 yılı aşkın bir süredir işgal altında olsa da Filistin hepimizin ortak değeridir ve ancak Filistin'e, Gazze'ye, Kudüs'e sahip çıkarak nesillerimizin geleceklerini yeşertebiliriz.

Kamuda Sosyal Politika Dergisi olarak bu sayımızı Filistin'e ayırdık. Bugünden geçmişe bakınca nasıl bir tabloyla karşı karşıyayız? İngiltere'nin Filistin'i aşırı Yahudi gruplara teslim etmesi, söz konusu grupların Filistin'de yaptıkları katliamlar… İsrail

neden yaptıklarının hesabını vermeye yanaşmıyor? 7 Ekim'de gerçekte ne oldu? İsrail soykırımdan yargılanacak mı? İslam dünyası, Gazze'de devam eden soykırıma neden sessiz kalıyor? Çözüm nerede? Bu ve daha birçok soru cevaplanmayı bekliyor. Filistin sayımıza alanında etkin akademisyenler, gazeteciler, şair ve yazarlar katkıda bulundu. Prof. Dr. Şinasi Gündüz, Prof. Dr. Cengiz Tomar, Gazeteci Sare Sena Yıldız, Gazeteci Ali Artmaz, Türk-İngiliz Gazeteciler Birliği Başkanı Alpaslan Düven, Hukukçular Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Av. Esma Yurt Mul, Cihannüma Genel Başkan Vekili Av. Cavit Tatlı, Gazeteci-Yazar Taha Kılınç, Doç. Dr. Yusuf Ziya Gökçek, Yönetmen/Eleştirmen Abdulhamit Güler, Yazar/Yayıncı Peren Birsaygılı Mut, Prof. Dr. Yücel Yiğit, Çevirmen-Yazar Manolya Gürocak ve Şair-Yazar Güven Adıgüzel'e katkılarından dolayı teşekkür ederim.

İlk kıblemiz Mescid-i Aksa'nın, Kudüs, Gazze ve bütün Filistin topraklarının özgürlüğe kavuşması temennisiyle Kamuda Sosyal Politika Dergisi'nin yeni sayılarında buluşmak dileğiyle, sağlıcakla kalın!

Ali YALÇIN
Memur-Sen Genel Başkanı

100 Yıldır Duran Saat: 7 Ekim'de Ne Oldu?

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Götür Müslümana selam diyordu
Dayanamıyorum bu ayrılığa
Kucaklasın beni İslâm diyordu

M. Akif İnan

'Celladıma Gülümserken Çektirdiğim Resmin Arkasındaki Satırlar' başlıklı şiirinde "Her şey ben yaşarken oldu, bunu bilsin insanlar" diye haykırır İsmet Özel. Evet, her şey biz yaşarken oldu, oluyor. Dünyanın gözü önünde bir soykırım yaşanıyor. Kimsenin 'dur' diyemediği, durduramadığı bir soykırım bu. Filistinlilere yönelik vahşeti her defasında 'bunun ötesi olamaz' duygusuyla karşılıyoruz ve İsrail barbarlığını her defasına bir adım öteye taşıyor.

Evet, istilacı ve işgalci İsrail aylardır dünyanın gözü önünde Filistinlileri soykırımdan geçiriyor. Gazze'de taş üstünde taş bırakmadı. Bebek, çocuk, kadın, yaşlı demeden Gazze'de canlılık adına ne varsa öldürüyor. Saldırılardan sağ çıkanlar açlıktan öldü, ölüyor. Buna karşı dünya sus pus bile değil. Batılı ülkeler, İsrail'e her tür desteği veriyor. ABD, İngiltere başta olmak üzere Almanya ve Fransa'nın başını çektiği çoğu Avrupa Birliği ülkesi soykırım yapan İsrail'i destekliyor. Söz konusu destek kuru açıklamalarla sınırlı değil. Askeri her tür desteğin yanı sıra İsrail'in sürdürdüğü soykırımın finansörü de Batılı ülkeler.

Filistin, Batı hegemonyasını oluşturan düşünce, kuruluş ve kurumların iki yüzlülüğünü ve çürümüşlüğünü ortaya koydu. BM'nin kendi personelini bile korumaktan aciz kaldığını, istatistik tutma ve olay yeri inceleme ekibine dönüştüğünü gördük. Artık biliyoruz ki, Batılı ülkeler ve onların kuklaları durumundaki kuruluşlar ne zaman "endişeliyiz" açıklamaları yapsa ardından iç karışıklıklar, savaşlar, katliamlar ve Gazze'deki gibi soykırım geliyor. Filistin topraklarında vuku bulan soykırım da Batılı ülkelerin "endişeliyiz" açıklamaları eşliğinde işleniyor. Batı'nın gerçek yüzü Bosna'da fazlasıyla ortaya çıkmıştı. Afganistan, Irak, Suriye, Mısır ve Libya'da gizledikleri acımasızlıkları, vahşilikleri ve barbarlıkları Gazze başta olmak üzere Filistin topraklarında gösterdiler. Arada sırada yaptıkları ateşkes çağrıları, havadan yardım gibi göstermelik tutumları ise sadece soykırıma devam edebilsin diye İsrail'e zaman kazandırma çabasından ibaret…

Bir asırdır Filistin topraklarında Batı'nın desteğiyle İsrail tarafından işlenen cinayetler, suikastlar,

katliamlar hep tersyüz edilerek dünyaya sunuldu. Filistinliler hem katledilen hem de suçlu gösterilen taraftı. 7 Ekim ve sonrasında da aynı algı sürsün istendi. Ancak bu kez öyle olmadı. Kamuoyuna sundukları her yalan bilgi, her yalan haber ellerinde patladı. Bundan hakikati ortaya çıkarmak için canlarını ortaya koyan gazetecilere çok şey borçlu olduğumuzu akılda tutmak gerekiyor. Nitekim İsrail hakikat mücadelesi veren 130'u aşkın gazeteciyi ve birçoğunun ailelerini katletti.

Şu gerçeğin dikkatlerden kaçmaması gerekir: İsrail, istila ve işgal politikalarıyla bir suç makinesidir. Kısa tarihi suçlar tarihidir aynı zamanda. Ancak buna rağmen İsrail işlediği hiçbir suçun hesabını vermedi. İşgal ettiği Filistinlilere ait arazilere yasa dışı yerleşimler inşa etti. Filistinlilere ait evler terörist Yahudilerce gasp edildi. 1969'da kundaklanarak yakılan, bir yandan da altında sürdürülen kazılarla farklı bir boyutta tahrip girişimlerine devam edilen Mescid-i Aksa'ya saldırılar keyfi baskınlarla, postallarla içine girilip hürmetinin çiğnenmesiyle aralıksız devam ediyor. İsrail'in suç dosyası kabarık ve burada listelemeye yer yetmez. Ancak ne yaparsa yapsın desteklenmesi, aleyhine kararların engellenmesi, varoluşsal dokunulmazlık gibi bir yanılsamaya yol açtı. Batı, her dönemde İsrail'e koşulsuz destek verirken İslam dünyası genellikle bir takım nedenlerle İsrail'le ilişkileri bozmaktan kaçındı hep. Bu dokunulmazlık durumu İsrail'i gerçeklikten kopardı ve oluşan şımarıklığı ve müstağnilikle azgınlığını ve zulmünü artırdı. Ancak İsrail'in hem kendisini hem de dünyayı inandırdığı yenilmezlik ve dokunulmazlık algısı 7 Ekim günü Kassam Tugayları tarafından tuzla buz edildi. İsrail'in tabir yerindeyse ilk kez burnu bu denli sürtüldü. Demir Kubbe delindi, yenilmez addedilen işgal ordusu neye uğradığını şaşırdı. Batı'nın desteğiyle oluşmuş İsrail imajının yerle bir olması için Hamas'ın birkaç saatlik saldırısı yetti.

He ne kadar İsrail ve arkasında duran Batılı devletlerin bugün Gazze'yi yerle bir etmesinin, taş üstünde taş bırakmamasının; bebekleri, çocukları, kadınları ve yaşlıları katletmesinin; insanları açlığa mahkûm etmesinin sebebi, bozulan ve yerle bir edilen yenilmezlik imajını toparlamak amacını taşıdığı düşünülse de Gazze soykırımı Aksa Tufanı harekatının bir sonucu değil aksine İsrail ve Batılı ülkelerin uzun erimli Filistin'in ortadan kaldırılması planının parçasıdır. 7 Ekim'i göz göre göre yasak silahları kullanmaları ve soykırım yapmalarına gerekçe olarak göstermeleri, işgal gerçeğini gizlemeye yönelik şeytani bir yaklaşımdır.

Tabir yerindeyse yedi düvele karşı korkusuzca mücadele eden Gazze'nin kahraman halkı İslam dünyasının izzeti haline gelmiş durumda. İslam dünyasında, Türkiye gibi birkaç istisna ülke dışındaki utanç verici sessizlik ve eylemsizlik Gazze halkına yönelik sistemli soykırımın artarak devam etmesinde hiç kuşkusuz dolaylı bir faktör işlevi görüyor. Oysa bilinmeli ki yeni ve adil bir dünya bu sessizliğin aşılması, İslam dünyasının uyanışını gerçekleştirmesiyle mümkün.

Filistin'i, Kudüs'ü, Mescid-i Aksa'yı dert edinmiş bir şair, mütefekkir ve aksiyon adamı Kurucu Genel Başkanımız Mehmet Akif İnan'ın Kudüs sevgisi ve bilincini taşıyan Memur-Sen ailesi olarak Üstat Nuri Pakdil'in "Yürü kardeşim/Ayaklarına bir Kudüs gücü gelsin" dizelerini bir anlamda yaptığımız onlarca eylem, miting ve yürüyüşle hayata geçirmeye, kesintisiz eylemliliği kesintisiz boykotla derinleştirmeye, soykırımı başta Uluslararası Emek Örgütü (ILC) olmak üzere her platformda gündemleştirerek soykırım gerçeğini anlatmaya çabalıyoruz.

Bu zor günlerin de geçeceğini, özgür Filistin, özgür Kudüs, özgür Mescid-i Aksa'ya bir adım daha yaklaşacağımıza inanıyoruz. Çünkü biliyoruz ki zulm ile abad olunamaz. Çünkü biliyoruz ki kötülüğü iyiliğe, zulmü adalete tebdil edecek sahici bir inkılapla zalimler devrilecekler. İnsanlık ve ümmet olarak bunun için daha çok mücadele etmemiz gerektiğinin de bilincindeyiz. Bize düşen genç ihtiyar her bir ferdimizi Selahaddin bilinciyle kuşanmasını sağlamaktır. Filistin'in, Mescid-i Aksa'nın özgürlüğü için, 2 Milyar nüfusuyla İslam dünyası elbette bir Selahaddin Eyyübi çıkaracaktır. Elbet zafer yakındır!

Prof. Dr. Şinasi Gündüz
İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi

Gazze'ye Yönelik **Saldırıların Teo-Politiği**

İşgalci Siyonist güçlerin Gazze'de gerçekleştirdiği katliam ve soykırım, içinde yaşadığımız bölge başta olmak üzere dünya genelinde kuşkusuz yeni bir dönemin başlamasına kapı araladı. Örneğin bu katliam, Siyonizmin küresel bağlamda insanlığı nasıl adeta esir aldığını, ABD'den İngiltere'ye Kanada'dan Fransa ve Almanya'ya dünya genelindeki küresel hegemonik güçlerin nasıl küresel Siyonist politikalarla içli dışlı olduğunu gözler önüne serdi. Küresel egemen güçlerin emperyalist, sömürgeci ve kolonici geçmişlerine sıkı sıkıya bağlı olduklarını, çıkar ve menfaatleri uğruna dünyayı ateşe atmaktan kaçınmayacaklarını ve her fırsatta bu çirkin yüzlerini göstermekten geri durmayacaklarını sergiledi. Batılı egemen güçlerin ağzından düşürmediği ve sıkça kendileri dışındaki dünyaya bu konuda karne verdiği insan hakları, özgürlük, eşitlik gibi değerlerin Batılı güçlerin çıkar ve menfaatleri söz konusu olduğunda nasıl bir tarafa bırakıldığını, bu konuda nasıl ikircikli ikiyüzlü olunduğunu ifşa etti. Bizzat dünya genelinde etkin ve egemen Batılı ülkelerin halkları da dahil dünya genelinde Müslümanlar ve İslam aleyhine yıllar yılı oluşturulan İslamofobik algı sorgulanır hale geldi. Katliama ve soykırıma maruz bırakılan Gazze halkının işgalcilere karşı sergilediği onurlu direniş ile tutsaklara ve düşmana karşı savaşta bile ihmal etmediği ahlaki değerler, direniş ruhuna bağlılık, sabır ve tevekkül dünya genelinde insanların Müslümanlara ve İslam'a bakışını etkiledi. ABD'den Avustralya'ya birçok gayrimüslimin İslam'la ve İslam'ın temel kaynaklarıyla buluşmasına vesile oldu.

Kuşkusuz bir başka önemli gelişme de genelde Müslüman dünyanın özelde ise içinde bulunduğumuz coğrafya iktidarlarının ne kadar Batılı emperyalist güçlerin etkisi altında ve onlara bağımlı olduklarını, siyasal, ekonomik ve askerî açıdan ne kadar küresel güçlerin kontrolü altında olduğunu göstermiş olmasıdır. Bu ve benzeri tüm durumlar Gazze'de yaşanan katliamın güç ve iktidar yapılanmalarıyla güçlüler tarafından inşa edilen dünya düzeninin anlaşılıp yeniden değerlendirilmesi açısından insanlık için yeni bir perspektife kapı araladı.

Yaşanan olayların bir diğer önemli dikkat çekici yönü, katliamın ve soykırımın arka planı bağlamında dillendirilen dini meşruiyet boyutu oldu. Yalnızca katliamcı, soykırımcı işgal güçlerinin değil onlara destek veren küresel egemen güçlerin de bu katliamı dini birtakım argümanlarla izah etmeye ve meşrulaştırmaya çalışmaları dikkati çekti.

İşgalci İsrail liderleri Gazze ve Filistin'in diğer bölgelerinde yaptıkları katliamı Yahudi inançlarından hareketle izah edip meşrulaştırmaya çalıştılar. Buna göre Gazze'de yürütülen savaş iyi ile kötünün bir mücadelesi ve Amaleklere karşı bir savaş olarak nitelendi. Bu savaş, İsrailoğullarıyla özdeşleştirilen Yahudilerin seçilmiş bir halk olarak vadedilen topraklardaki mutlak egemenliğinin ifadesi olan Mesih döneminin tesis edilmesine dair

bir süreç olarak değerlendirildi. Bu doğrultuda yapılan katliam, soykırım ve etnik temizlik Mesih döneminin inşasıyla ilişkili Tanrısal plana uygun bir gelişme olarak nitelenip bununla meşrulaştırılmaya çalışıldı. Bu bağlamda Gazze'ye yönelik saldırılar işgalci İsrail güçleri tarafından kendi teolojik algı ve inançları bağlamında bir "din savaşı" olarak görüldü.

İşgalci İsrail'in teşekkül ettirilmesiyle sonuçlanan Siyonist proje her ne kadar on dokuzuncu yüzyıl sonlarında Avrupa'da dini değil seküler Yahudi milliyetçisi bir proje olarak ortaya çıkmış olsa da Siyonizmin her zaman dini referanslardan beslendiği bilinmektedir. En azından dünyanın dört bir tarafındaki Yahudilerin Filistin'e göç edip yerleşmelerine yönelik çabanın dindar Yahudilerce kabullenilmesi amacıyla Siyonist proje dini argümanlarla temellendirmeye çalışılmıştır. Kabaca yirminci yüzyıl ortalarına kadar yaşanan gelişmeler seküler bir proje olan Siyonizmin Ortodoksundan Reform Yahudisine kadar Yahudi kamuoyunda genel olarak dini bağlamda kabullenilip içselleştirilmesini sağlamıştır. Bu doğrultuda, bugün yaşanan Gazze olaylarında da görüldüğü gibi bölgede Siyonistlerce atılan her adım ile işgale ve katliama dair yürürlüğe konulan her çaba Yahudi geleneğinden referanslarla meşrulaştırılma yoluna gidilmiştir. Bu nedenledir ki bugün Gazze'de işgale ve soykırıma direnen Filistinliler İsrailoğullarının önde gelen tarihsel düşmanları olarak görülen Amaleklerle özdeşleştirilmektedir. Gazze'de, Batı Şeria'da, Kudüs'te ve diğer bölgelerde binlerce bebek, çocuk, kadın erkek, genç yaşlı Filistinlinin hunharca katledilmesine dair meşruiyet, Yahudi kutsal metnindeki Amaleklerin çocuk yetişkin, erkek kadın, hatta at eşek deve onlara ait ne kadar canlı varsa hepsinin kılıçtan geçirilip yok edilmesine dair Tanrısal emir ile izah edilmektedir. Filistinlilerin evlerinden, topraklarından kovulup sürülmesi, mallarına mülklerine çökülmesi Yahudi kutsal metninde İsrailoğullarına yönelik "vadedilen topraklar" inancıyla meşrulaştırılmaktadır. "Büyük Fırat'tan Mısır ırmağına" kadar olan bölgenin kendilerine Tanrı tarafından vadedildiği inancı ile bu bölgenin kendilerinin adeta tapulu malı olduğunu iddia eden Siyonist liderler,

> Gazze'de, Batı Şeria'da, Kudüs'te ve diğer bölgelerde binlerce bebek, çocuk, kadın erkek, genç yaşlı Filistinlinin hunharca katledilmesine dair meşruiyet, Yahudi kutsal metnindeki Amaleklerin çocuk yetişkin, erkek kadın, hatta at eşek deve onlara ait ne kadar canlı varsa hepsinin kılıçtan geçirilip yok edilmesine dair Tanrısal emir ile izah edilmektedir.

yüzyıllardır burada yaşayan yerli halkı topraklarından çıkarıp sürerek dünyanın çeşitli bölgelerinden gelen Yahudi işgalcileri buraya yerleştirmeyi kendileri için meşru bir hak olarak görmektedirler. Yine bu nedenledir ki Filistin'de Müslümanıyla Hıristiyanıyla yerli halkın aşağılanması, en temel insani haklarından mahrum bırakılması, hatta öldürülüp katledilmesi etnik kimlik olarak İsrailoğullarının diğer insanlardan üstün olan seçilmiş bir halk olduğu inancıyla temellendirilmektedir. Tüm bunlar bölgede bugün yaşanan zulüm ve katliam politikasının Siyonist zihinlerde dini argümanlarla nasıl temellendirildiğinin bariz örnekleridir.

Yalnızca Siyonist işgalciler değil paralel şekilde 7 Ekim Aksa Tufanı operasyonunun hemen akabinde ABD Senato üyesi Lindsey Graham gibi birçok Batılı figürün de yaşanan çatışmaları bir din savaşı olarak nitelemesi dikkati çekmiştir. Graham "bu bir din savaşı ve bu savaşta ben İsrail'in yanındayım" açıklamasını yapmıştır. Evanjelik zihin yapısıyla dikkati çeken ABD'li bir siyasetçinin Yahudi olmamasına rağmen henüz çatışmaların başında yaşanan olayları bir "din savaşı" olarak nitelemesi ve savaşta kendilerinin işgalci İsrail'in yanında olduklarını ilan etmesi oldukça düşündürücüdür. Kuşkusuz bu tutum yalnızca Graham'la da sınırlı kalmamıştır; Batı ülkelerindeki birçok Evanjelik lider ve kilise temsilcisi buna benzer değerlendirmelerle işgalci İsrail'e sınırsız destek vermişlerdir. Özellikle Hıristiyan Evanjeliklerin öncülüğünü yaptığı bu yaklaşımın arka planında da yine Gazze'de yaşanan katliamı dini birtakım inanışlarla meşrulaştırma çabası yatmaktadır. Zira bu Hıristiyan çevreler de kendi dini inanışlarından hareketle olayları değerlendirmekte ve yaşanan olayları geleceğe yönelik tanrısal planın bir parçası olarak görmektedirler. Zira bu Hıristiyanlar, Tanrı Oğlu İsa Mesih'in yeryüzüne ikinci kez gelerek "tanrısal krallığı" başlatması öncesi dönemde bu olayların mutlaka yaşanması gerektiğine inanmaktadırlar. Onlar için bu olaylar Hıristiyan kutsal kitabında yer alan eskatolojik beklentilerin bir parçasıdır. Buna göre yeryüzünde dağınık halde diasporada yaşayan Tanrının seçilmiş halkı Yahudilerin vadedilen topraklara dönmeleri, burada egemen olarak üçüncü kez mabedi inşa etmeleri, yöredeki halkların onlara saldırması üzerine büyük savaşların çıkması, sonra bunun iyi ile kötünün ayrıştırılacağı ve kötülerin yok edileceği Armagedon'a dönüşmesi ve bütün bunların neticesinde Tanrı Oğlu İsa Mesih'in gökten yeryüzüne inip haşir hesap ve tanrısal

krallık döneminin ifadesi olan altın çağı başlatması tanrısal bir plandır. Bu plan doğrultusunda onlara göre bu planın bir parçası olan Yahudilerin desteklenmesi onlar için dini bir sorumluluktur, bir görevdir. Bu nedenledir ki bu Hıristiyan çevreler işgalci İsrail'e siyasi, ekonomik ve askeri her anlamda sınırsız destek vermeyi kendileri için bir görev addetmektedirler. Bu özellikleri nedeniyle "Hıristiyan Siyonistler" olarak da adlandırılan bu kesim esasen on dokuzuncu yüzyıl sonlarında Avrupa'da Yahudiler arasında siyasal bir proje olarak şekillenen Siyonizmin de bir bakıma gerçek kurucusudurlar. Zira Yahudilerin Filistin'e dönmeleri ve orada egemen olmaları fikrinin on dokuzuncu yüzyıl sonlarından çok önce bu Hıristiyan gruplar arasında sürekli canlı tutulduğu ve bu konuda çeşitli çabalar ortaya konulduğu bilinmektedir.

Başta ABD olmak üzere İngiltere'den Almanya'ya Kanada'dan Fransa'ya hegemonik Batı ülkelerinin Gazze'de bebek, çocuk, kadın ve erkek on binlerce masum insanın katledildiği mabetten hastaneye tarım alanlarından yerleşim alanlarına Gazze'deki tüm yaşam alanlarının tamamıyla yok edildiği bu etnik temizlik ve soykırımda suç ortağı olarak doğrudan aktif rol aldıkları görülmektedir. Kendi halklarından gittikçe yükselen eleştirilere ve itirazlara rağmen İsrail'e siyasal, ekonomik ve askeri sınırsız destek vermektedirler. Gerek Birleşmiş Milletler nezdinde gerekse diğer uluslararası platformlarda işgalin ve soykırımın durdurulması, engellenmesi yönündeki tüm adımları bloke etmektedirler. Peki işgalci Siyonist güce verilen bu sınırsız desteğin nedeni sadece yukarıda altını çizdiğimiz Hıristiyan Siyonizmi bağlamındaki dini gerekçeler midir?

Kuşkusuz işgalci güce yönelik bu askeri, ekonomik ve siyasi sınırsız desteğin en temel nedeni dini gerekçeler değildir. Esasen belirli çevrelerce öne çıkarılan dini/teolojik gerekçeler sadece hadisenin bir boyutudur. Verilen desteğin arka planında daha belirleyici olan neden, Gazze'de soykırım yapan bu işgalci gücün gerçekte emperyalist Batı'nın bir projesi olması, yörede Batılı hegemonyal güçlerin çıkar ve menfaatlerini temsil etmesidir.

İşgalci İsrail bölgede emperyalist Batı'nın bir ürünü olarak kurulup gelişmiştir. Yirminci yüzyılın başlarında dönemin önde gelen emperyalist gücü İngiltere'nin desteği ve himayesiyle Avrupa'da yaşayan Siyonistlerin adım adım Filistin'i işgal etmelerine imkân tanınmıştır. Filistin'de Siyonist işgalci bir yapının tesis edilmesinin siyasi bağlamda iki temel amacının olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki bölgedeki su yollarıyla yeraltı kaynaklarının Batılı emperyalistler lehine güvence altına alınması ve bu işgalci yapı vasıtasıyla Birinci Dünya Savaşı şartlarında yörede oluşturulan kukla yönetimlerin zapturapt altında tutularak Batı çıkarlarının korunmasıdır. İkinci temel nedeni de yüzyıllar boyu Hıristiyan Batı'da yaşamını sürdürülen, bir türlü asimle olmayan ve tarih boyu hep çıban başı olarak değerlendirilen Yahudi sorununun bir şekilde çözüme kavuşturulmasıdır. Bu sorun, Batı'da yaşayan Yahudilere Filistin'de yerleşecekleri bir vatan tesis etme suretiyle çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır. Her ne kadar Batı'da yaşayan Yahudilerin önemli bir kesimi bu projeye pek sıcak bakmasa da Almanya'daki Nazi iktidarı ve sonrasında Yahudiler aleyhine Avrupa'da yaşanan gelişmeler Yahudilerin kahir çoğunluğunun bu projeyi içselleştirmesini sağlamıştır.

Böylelikle Batılı egemen güçlerin himaye ve desteği altında Filistin'in aşama aşama işgal edilmesi, yerli halkın sürülüp katledilmesi süreci genel

geçer bir politika olarak yürürlüğe konulmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde oluşan güç dengesinde yeni süper güç olarak ortaya çıkan ABD öncülüğünde Batılı emperyalist güçler yöredeki çıkar ve menfaatlerinin teminatı olarak gördükleri bu projeye sınırsız destek vermişler, dünya genelinde olduğu gibi bölgede de kendilerine bağlı olarak inşa edilen kukla yönetimlerin de bu projeyi kabullenmesini ve desteklenmesini sağlamaya çalışmışlardır. Bugün geldiğimiz noktada birkaç küçük istisna dışında Birinci Dünya Savaşı sonrası dönemde bölgede oluşturulan ülkelerin hemen hepsinin bir şekilde işgalci İsrail'in meşruiyetini kabul ettiği, onunla resmi ilişkileri her alanda daha da geliştirmeye çalıştığı görülmektedir. Bu arada Türkiye'nin de İsrail'in bir devlet olarak ilanını resmen kabul eden ilk ülkeler arasında olduğunu, tarihi boyunca İsrail ile zaman zaman bazı kısa kesintiler olsa da genelde olumlu ilişkiler kurduğunu, bugün Gazze'de yaşanan soykırım ve katliama rağmen İsrail ile siyasal ve ekonomik ilişkilerini hâlâ sürdürdüğünü hatırda tutmakta da yarar vardır.

İsrail ile ilişkilerin stratejik anlamda tesis edilip geliştirilmesine yönelik Trump döneminde yürürlüğe sokulan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nden Bahreyn'e, Fas'tan Sudan'a birçok bölge ülkesinde kısa sürede kabul gören "İbrahim Anlaşmaları" bölge iktidarlarının bu Batılı projeye uyum sağlamaya ne kadar teşne olduklarının açık kanıtıdır. Gazze'deki Hamas direnişi bölgedeki bu projeyi baltalamış olması açısından da dikkat çekici olmuştur. Zira işgalci Siyonistler ve Batılı destekçileri tarafından yürütülen soykırım ve etnik temizlik karşısında her ne kadar bölgedeki iktidarlar üç maymunu oynasalar da bölge halkları vicdanında ciddi rahatsızlık oluşturmuş, bunun etkisiyle İbrahim Anlaşmaları adı verilen ve Siyonist işgalci gücü bölgede tamamıyla meşrulaştırmaya yönelik bir proje olan bu çaba ciddi sekteye uğramıştır.

Prof. Dr. Cengiz Tomar
Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi

Filistin Algımızı Kim Kurguladı?

Türk-Arap İlişkileri, neredeyse yüz yıldır, Araplar tarafından "Türkler bizi sömürdü ve geri bıraktı", Türkler tarafından ise "Araplar bizi sırtımızdan hançerledi" klişeleri arasına sıkıştırılmış olarak tartışılmakta. Günümüzde ülkemizde Filistin meselesi gündeme geldiğinde de bir kısım çevreler "Filistinliler topraklarını Yahudilere sattı" genellemeleri üzerinden bütün Filistin meselesini 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında tarımla uğraşan dünyadan bihaber Filistinli köylülerin üzerine yıkılmaktadır. Bu tür klişe cümlelerin 7 Ekim 2023'ten günümüze kadar on binlerce masum insanın katledildiği İsrail'in Gazze'yi işgalinden sonra dahi tedavüle çıkarılır olması, tarihte ve günümüzde daima mazlumun yanında yer almış olan Türk halkı olarak bizleri derinden yaralamakta. Halbuki Türkler ve Araplar arasında bin yılı aşan tarihi ilişkiler bu birkaç ezberlenmiş ibare arasına alınamayacak kadar girift. Ancak algıların olguların önüne geçtiği ve sosyal medya ile televizyonların hâkim olduğu modern dünyada bu yanlış olguları düzeltmek oldukça zor. Bu yazıda bir Ortadoğu tarihçisi olarak Filistin'de olanları özetleyerek algımızı olgularla değiştirmeye çalışacağız.

Arapların "Büyük Arap İsyanı" olarak adlandırdıkları I. Dünya Savaşı'ndaki Şerif Hüseyin İsyanı, mahalli bir yönetici olan Şerif Hüseyin ve etrafındaki beş bin bedevinin kendi çıkarları doğrultusunda, İngilizlerle anlaşarak, Osmanlı yönetimine karşı yapılmış yerel bir isyandan ibaretti. Halbuki Arap topraklarındaki dört yüzyıllık Osmanlı hâkimiyetinde bu tür pek çok yerel isyan olmuştu. Bu isyanın önemi ise, Osmanlıların zor durumda olduğu bir dönemde vukua gelmiş olmasıydı. Aynı yıllarda Irak cephesinde Türkler ve Araplar Kûtü'l-Amâra savaşında İngilizlere karşı omuz omuza savaşmaktayken Yemen'de önceki yıllarda Osmanlılar'a karşı isyan etmiş olan İmam Yahya, I. Dünya Savaşı'nda Türk ordusuyla işbirliği yapıyordu. Ancak Şerif Hüseyin İsyanı hem yeni ulus devletlerini inşa eden Arap hükumetleri hem de Batı dünyası tarafından Arap halklarını Osmanlı yönetiminden özgürleştirmek için yapılmış Büyük Arap İsyanı olarak anlatıldı. Ancak hiç kimse ne Kûtü'l-Amâra savaşından ne de İmam Yahya'dan bahsetmedi.

Bu isyanların Kahire, Şam ve Beyrut gibi şehirlerde Arap entelektüellerin bir kısmını, aynı Türk entelektüellerini etkisi altına almış olan 1789 Fransız İhtilali'nden kaynaklı milliyetçilik akımıyla bir ilgisi yoktu. Daha ziyade Arap yarımadasında çeşitli yerel yöneticilerin İngilizlerin de teşvikiyle fırsattan istifade etme çabaları olarak spontane gelişmelerdi ve büyük şehirlerdeki entelektüel tartışmalarla bir irtibatı bulunmuyordu. Yâsin el-Hâşimî ve Ali Rıza er-Rikabî gibi önemli Arap aydınlarının pek çoğu bu isyanlara katılmamışlar ve Osmanlı hükûmetini desteklemeye devam etmişlerdi. Dolayısıyla bu mahalli isyanları sanki bütün Araplar isyan etmişçesine "Araplar bizi sırtımızdan hançerledi" şeklinde genellemek tarihi bir olgu olarak doğru değildir.

Osmanlı yönetiminden ayrılan Arap yönetimlerinin de kendi ulus devletlerini yaratmak amacıyla Arap bölgelerini yüzyıllarca Portekiz, İspanyol, İngiliz ve Fransızlar'a karşı koruyarak önemli miktarda yatırım yapan ve Arapça ile Arap kültürüne büyük saygı gösteren Osmanlı yönetimini, son yıllarında yapılan bazı hatalara nispetle "Türkler bizi sömürdü ve geri bıraktı" genellemesiyle suçlamak en hafif deyimiyle insafsızlıktır. Bu tür genellemeci yorumlar, çoğunlukla olaylar hakkında hiçbir bilgisi olmayan veya kötü niyetli kişiler tarafından Arap topraklarındaki 400 yıllık Osmanlı yönetiminin özellikle son yıllarında meydana gelen tekil olayları örnek gösteren ve aslında tarihi kendi amaçları doğrultusunda seçmeci olarak kullanan aşırı milliyetçi zümreler ve basın tarafından ortaya atılmaktadır. Bu tür iddialar ulus devlet vatandaşı yaratmak isteyen hükümetler tarafından ilk, orta ve yüksek öğretimde ve ders kitaplarında da ideolojik olarak kullanılmaktadır. Tabi Arap Dünyasında bu algının yaygınlaşmasını sağlayan Henry Barakat'ın yönettiği başrollerinde ünlü şarkıcı Feyruz'un da bulunduğu "Seferberlik" filmi ile son dönemde Osmanlı Devleti'nin ve sultanlarını karalamak amacıyla çekilmiş bulunan Memâlikü'n-Nâr (Ateşin Krallıkları) dizisi bunun en iyi örnekleridir. Türk sinemasında da uzun yıllar Arapların bir komedi figürü olarak kullanılması bu yanlış algıların yaygınlaşmasına önemli katkıda bulunmuştur.

Bu genel girişten sonra gelelim konumuz olan Filistin meselesine. Türkiye'de bazı kesimler tarafından "Filistinliler topraklarını Yahudilere sattı" genellemesiyle çok basit bir şekle indirgenen Filistin'in işgali yaklaşık olarak iki yüz yıllık oldukça karmaşık ve planlı bir sürecin sonucudur. Bu süreç 19. yüzyıldaki Yahudi göçlerinin ardından Filistin'deki, demografinin Müslüman ve Hıristiyan Araplar aleyhine değiştirilerek Yahudi nüfusun giderek önemli bir yüzdeye ulaşmasıyla daha 20. yüzyıl başlarında gerçekleşmiş olup, 1948 yılında İsrail'in kurulması bu demografik değişim sürecinin doğal bir siyasi sonucudur. Üstelik bu Yahudi yerleşimciler, Filistinli halka nazaran daha eğitimli, daha örgütlü ve daha zengindiler. Şayet Osmanlı Devleti yıkılmamış olsaydı bu süreç gerçekleşmeyebilirdi de. Osmanlı Devleti'nin yıkılması ve ba-

ğımsız Arap devletlerinin kurulmuş olmasının Ortadoğu'ya huzur ve istikrar getirdiğini hiç kimse söyleyemez. Bilakis Osmanlıların yıkılması bölgedeki huzur ve istikrarın bozulmasına ve bugün şahit olduğumuz kanlı iç savaşlara neden olduğu gibi ABD, Rusya, İngiltere ve Fransa gibi dış güçlerin müdahalelerin açık bırakmıştır bölgeyi. İsrail'in İngilizlerle birlikte 20. yüzyılın başından beri uyguladıkları Yahudilere bir vatan yaratma planı da bunun sonucudur ve günümüzde İsrail'in himayesini İngilizlerin yerine ABD üstlenmiştir. Bunun karşılığında bugüne kadar 23 ülkeye bölünen Arap Dünyası Irak, Suriye, Yemen, Libya ve Sudan'da yeni bölünmelerle karşı karşıyadır.

Osmanlıların yıkılması bölgedeki huzur ve istikrarın bozulmasına ve bugün şahit olduğumuz kanlı iç savaşlara neden olduğu gibi ABD, Rusya, İngiltere ve Fransa gibi dış güçlerin müdahalelerin açık bırakmıştır bölgeyi. İsrail'in İngilizlerle birlikte 20. yüzyılın başından beri uyguladıkları Yahudilere bir vatan yaratma planı da bunun sonucudur ve günümüzde İsrail'in himayesini İngilizlerin yerine ABD üstlenmiştir.

Filistin'in İşgal Tarihi

Şimdi gelelim Filistin'de gerçekte yaşanan tarihi olgulara. İki yüz yıllık Filistin'in çok karmaşık olan işgal sürecini imkânımız ölçüsünde şöyle özetlemek mümkün:

Osmanlı Devleti'nin zayıflamasına paralel olarak 19. yüzyılda bölgede konsoloslıklarını kuran İngiltere, Fransa ve Rusya gibi devletlerin Hıristiyan vatandaşları dini sebeplerle bölgeye yerleşmeye başladılar. Yahudiler ise, özellikle İngiltere ve Fransa'nın himayesinde Filistin'e göç ettiler. Burada şunu hemen söylemek gerekir ki, Siyonizm ortaya çıkmadan evvel yapılan bu yerleşimlerin siyasi bir yönü bulunmamakta, tamamen dini sebeplere dayanmaktaydı. Dolayısıyla 19. yüzyıl boyunca Filistin'de çeşitli Yahudi mahallelerinin kurulduğu bilinmektedir.

Özellikle 1840'lardan itibaren Prusya, Hollanda, Rusya, Polonya ve Macaristan'dan her yıl yüzlerce Yahudi Filistin'e yerleşmeye başladı. Osmanlı hükûmeti ancak 19. yüzyıl sonlarında II. Abdülhamid döneminde bu yerleşimleri bir tehdit olarak görüp çeşitli tedbirler almaya başladı. Osmanlı tabiiyetinden olmayan bu Yahudilere, Osmanlı vatandaşlığına geçme ve Filistin yerine Suriye ve Irak'a yerleşme mecburiyeti getirildi. Hac maksadıyla Kudüs'e gelen Yahudilerin bir şekilde izlerini kaybettirerek bölgede kalmaları üzerine, Filistin ve Kudüs'te bir aydan fazla kalmaları yasaklandı. Ancak yabancı konsolosların, özellikle İngilizlerin sürekli tepkileri, zayıflamakta olan Osmanlı devletinin bu tedbirleri tam manasıyla uygulayamamasına sebep oldu. 1882 ve 1905'teki Rusya kaynaklı iki büyük Yahudi göçü durumu daha da kötüleştirdi.

19. yüzyılın ilk yarısında 11 bin civarında olan Kudüs nüfusunun 6 bini Müslüman, 3 bin 500'ü Hıristiyan ve bin 800'ü Yahudilerden oluşmak-

taydı. Aynı yüzyılın sonlarında ise 45 bine ulaşan Kudüs nüfusunun 30 bininin Avrupa ülkelerinin pasaportunu taşıyan Yahudilerden olduğu raporlara geçmişti. 1900 yılında 10 bin Müslüman, 10 bin Hristiyan'a karşılık, Yahudi nüfus 35 bine ulaşmıştı. Osmanlı hariciyesi belgelerinde 2 Aralık 1897 tarihiyle kayıtlı bir raporda, Kudüs'ün bir köyünde sadece altı yıl önce kurulmuş bir Yahudi yerleşiminin 200 nüfusa ulaştığı ve Kudüs'ün adeta bir Yahudi beldesi haline geldiği anlatılmaktaydı.

Bunun üzerine sıkı tedbirler alınmaya çalışılmışsa da bu tedbirler organize bir şekilde çalışan Yahudi grupların Filistin'e yerleşmesini engelleyemedi. II. Abdülhamid, Yahudi göçlerinin ülkenin güvenliği için bir tehdit oluşturduğunu fark ederek tedbir almaya çalıştı. İttihat ve Terakki hükümeti ise bu kısıtlamaları kaldırdı. İttihat ve Terakki çok geçmeden bu politikalarının yanlışlığını anlamışsa da artık iş işten geçmişti. Özellikle 1901'de Yahudi Ulusal Fonu'nun kurulmasıyla bu arazi işgalleri daha da arttı. Günümüzde İsrail'in işgal ettiği toprakların neredeyse beşte biri bu fona aittir.

Aslında göz göre ve uzun bir süreçte gerçekleşen Filistin'in Yahudilere vatan yapılması projesi, 1897 yılında Thedor Herzl'in Siyonizmi kurması, I. Dünya Savaşı esnasında önce 2 Kasım 1917'de ilan edilen Balfour Deklarasyonu 9 Aralık 1917'deki İngiliz işgaliyle ete kemiğe büründü. Başında bir İngiliz Yahudi'sinin bulunduğu İngiliz manda yönetimi 19. yüzyılda Yahudi göçleriyle demografisi değiştirilen Filistin ve Kudüs'te İsrail Devletinin kurulması için bütün şartları hazırladı. Filistinlilerin 1920 ve 1930'lardaki isyanları İngiliz ordusu ve organize Siyonist çeteler tarafından bastırıldı. Tabii Filistin ve Kudüs'e Yahudi göç ve iskânı da artarak devam ediyordu.

II. Dünya Savaşı'nda Naziler tarafından soykırıma tabi tutulan Yahudilere tazminat ise artık Filistin işgalinin resmileştirilmesiyle verildi. Henüz kurulan Birleşmiş Milletler, Kasım 1947'de İngiliz mandası altındaki Kudüs'ü Arap ve Yahudi bölgeleri olarak iki kısma ayırarak (Corpus seperatum) Kudüs'ün batısındaki işgali resmileştirdi. Arap yöneticiler tarafından bu işgal planının tabii olarak reddedilmesi üzerine, tıpkı bugün olduğu gibi, Filistinli Müslümanlar cezalandırıldı. Irgun ve Haganah gibi terörist örgütlerin meydana getirdiği tedhiş, Müslüman nüfusun iyice erimesine sebep oldu. İsrail Devletinin 14 Mayıs 1948'de kurulmasıyla,

ertesi gün 15 Mayıs'ta, yani Nekbe (Büyük Felaket) gününde, on binlerce Filistinli artık kendi vatanlarında mülteci durumuna düştüler. Bundan sonra içinde Mescid-i Aksa'nın da bulunduğu Doğu Kudüs, Ürdün yönetimine bırakılmakla birlikte, Cebelü'l-Meşârif veya diğer adıyla Cebelü'l-Meşhed çoktan "Har HaTsofim" veya "Mount Scopus"a dönüşmüştü bile.

İsrail çok geçmeden 1950'de Batı Kudüs'ü başkent olarak ilan ederek işgali perçinledi. Nekse (Gerileme, Kayıp) adı verilen 1967 Altı Gün Savaşı'nda ise Doğu Kudüs'ü de işgal ederek Kudüs Belediyesi sınırları içine aldı ve şehrin tamamına hâkim oldu. Demografik dengeyi bozmak amacıyla 200 bin nüfusu barındıran on iki yerleşim (işgal) birimi kurduğu gibi, şehrin diğer Filistin kentleriyle ilişkisini utanç duvarlarıyla kesti. Günümüzde sadece Batı Şeria'da, Doğu Kudüs'tekilere ilave olarak 244 işgal (yerleşim) birimi bulunmaktadır ve bunlarda toplam 720.000 işgalci yaşamaktadır. Dolayısıyla Batı Şeria'daki Filistin şehirleri de işgalci yerleşimcilerden oluşan şehirlerin arasında denizde, birbiriyle bağlantısı olmayan, adacıklar hâline dönüşmüştür. Filistin'de demografiyi sürekli olarak değiştirmeye devam eden İsrail, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından İsrail'e göç eden Rus ve Polonya Yahudileri Kudüs'e yerleştirildi. 1995 yılından itibaren artarak devam eden yerleşimler vasıtasıyla "Büyük Kudüs"ü inşa etmeye başladı.

1980'de Kudüs'ü "bölünmez ve ebedi" başkenti ilan eden İsrail'in bu kararı BM tarafından tanınmamakla birlikte ABD Kongresi tarafından 1995 yılında alınan ABD büyükelçiliğinin Kudüs'e taşınması kararının Trump döneminde uygulanmasıyla işgal daha da ileri bir noktaya taşındı. Özellikle Arap Baharı olayları esnasında bölge ülkelerinin etnik, dini ve mezhebi sebeplerle çatıştığı esnada İsrail kuruluşundan bu yana en rahat dönemini yaşadı ve sinsi işgal planlarını devam ettirdi.

Olgular Yerine Algılar

İşte yaklaşık 200 yıl süren Filistin'in işgali çok ısrarlı, planlı ve sinsi bir politikanın sonucu olarak İngiltere, Fransa, Rusya ve ABD'nin büyük destekleri ve Yahudi örgütlerinin büyük fonlarıyla kuruldu. Yoksa birkaç Filistinli köylünün sattığı topraklarla değil.

Günümüzde Gazze'deki katliam ve tehcir de bölgede iki yüz yıldır devam eden bir politikanın sonucu. Hamas'ın saldırısını bahane eden İsrail Gazze'deki tüm halkı cezalandırırken, aslında yıllardır devam eden Filistin topraklarını boşaltarak işgal etme politikasını devam ettiriyor. Şu anda Gazze'nin kuzeyinde yaşayan Filistinlilerin neredeyse tamamı başlarına bomba yağdırılarak güneye gönderilmiş durumda. İkinci aşamada ise Gazze sâkini Filistinliler'in Sina veya başka bir bölgeye gönderilmesi hesaplanıyor. Böylece Filistin'in işgali neredeyse tamamlanacak.

Yukarıda kısaca anlattığımız gibi olgusal olarak Filistin'in işgali planlı ve programlı bir şekilde gerçekleştirildi ve "Filistinliler topraklarını Yahudilere sattı" genellemesi ile açıklanamayacak kadar karmaşık bir süreç ve bu işgalde İngilizlerin rolü çok önemli. Halbuki günümüzde kimse İngiltere'yi suçlamıyor bu konuda. Ancak Araplar'a "Osmanlılar sizi sömürdü ve geri bıraktı" diyenler Türklere de "Filistinliler topraklarını Yahudilere sattı" propagandasını yutturmaya çalışıyorlar ve bunda da başarılı oluyorlar maalesef. Bundan kurtulmanın tek yolu tarihi ve sosyal olayların tek bir sebebe indirgenemeyeceğini bilmek ve tarihi sosyal medya, film ve diziler yerine bilimsel tarih kitaplarından okuyarak ders alıp uyanık olmak.

Sare Sena Yıldız
Gazeteci

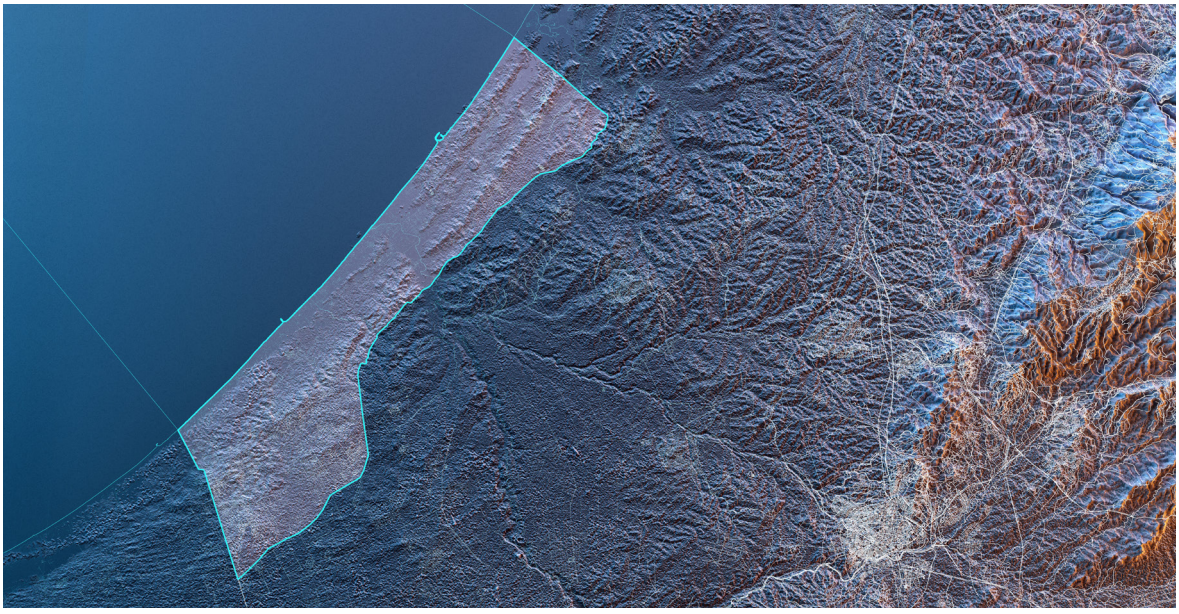
“Özgür Seçimlerin Demokratik” Kurbanı: **GAZZE**

2006 yılının ocak ayında Filistin halkı sandık başına giderken muhtemelen daha iyi ve özgür bir gelecek hayal ediyorlardı. Zira seçimler Batı’nın yıllardır Ortadoğu’ya “dayattığı” demokrasinin ayrılmaz bir parçasıydı. O zamana kadar İsrail ile silahlı kanadı Kassam Tugayları üzerinden mücadele veren Filistin İslami Direniş Örgütü HAMAS da seçimlere girmeye karar vermişti. Belki de artık silahla değil, siyaset sahnesinde arayacaktı “Filistin’in özgürlüğünü”…

Tüm dünyada gözler Filistin’deki seçimlere çevrilmişti. Zira Ortadoğu’nun bu en yaralı toprakları 80 yıla yakındır İsrail işgalinin pençesinde acı çekiyor, direniyordu. Artık ‘seçim’ zamanıydı. Demokratik haklarını kullanacak olan Filistin halkı kendi iradeleriyle yöneticilerini seçeceklerdi. Seçim Fetih ile HAMAS arasında geçecekti. Pek çok uluslararası gözlemci Filistin’e seçimleri izlemek amacıyla gelmişti. Nitekim seçimlerin sonunda hemen hepsi 2006 Filistin seçimlerini “Ortadoğu’nun en demokratik seçimleri” olarak tanımlayacaktı. Tam da Batı’nın istediği gibi ‘demokratik’. Seçim sonuçlarını HAMAS açık ara kazandı. Ama bu “demokratik sonucu” başta özgürlük ve demokrasilerin beşiği sayılan ABD olmak üzere Avrupa ülkeleri beğenmedi. HAMAS bir terör örgütüydü ve bu seçim sonuçları kabul edilemezdi! O döneme kadar demokrasiye zorlanan, insanların özgür iradeleriyle seçtikleri partiye, dolayısıyla seçim sonuçlarına ciddi bir savaş açıldı. ABD, HAMAS hükümet kurduğu takdirde yardımları kesmeye karar verdi. HAMAS ise gerginlik istemiyordu. Fetih ile birlikte ulusal birlik hükümeti kurmayı amaçlıyordu. Ama olmadı. Fetih buna yanaşmadı. HAMAS teknokratlardan oluşan bir hükumet kurdu. Ancak Batı ülkeleri ne seçim sonuçlarını ne de yeni hükümeti tanıdı. ABD ve AB Filistin’e yardımlarını kesti. Hükümet maaşları ödeyemedi. Ülkede siyasi krize ekonomik kriz de eklendi. Zaten patlamaya hazır bomba olan Fetih ve HAMAS direnişçileri birbirine girdi. Sokaklar kan gölüne döndü. Öyle ki, aynı aileden kardeşlerin kimi HAMAS kimi Fetih taraftarıydı. Gerçek bir kardeş kavgası yaşandı. Sonunda HAMAS Gazze yönetimini ele geçirdiğini açıkladı. İsrail bunun üzerine Gazze Şeridi’ni abluka ve ambargo altına aldı. Gazze Şeridi’nde zaten zor olan yaşam koşulları daha da zorlaştı.

Gazze Neresi?

Peki bütün bu tartışmaların odağındaki Gazze Şeridi neresi ve neden önemli? Gazze Şeridi, Batı’da Akdeniz, Kuzey’de ve Doğu’da İşgal edilmiş Filistin toprakları yani İşgalci İsrail, Güney’de ise Mısır arasına sıkışmış 360 kilometre karelik bir toprak paçası. Kuzeyden güneye uzunluğu 41 km, genişliği ise 5 ile 13 km arasında değişiyor. Nüfusu 2.2 milyon civarında olan Gazze Şeridi’nde çoğunlukla göçmenler yaşıyor. Zira 1948 yılında İsrail’in kuruluşuna giden süreçte Yahudi militanlar Filistin topraklarında terör örgütleri kurup yüzyıllardır

o topraklarda yaşayan Filistin halkını zorla yerlerinden etti. O dönem binlerce Filistinli Tel Aviv, Yafa ve Gazze Şeridi'nin çevresindeki işgal edilen topraklardan Gazze Şeridi'ne yaya olarak göç etti. Pek çok Filistinli bu göçün geçici olacağını düşünüyordu… Öyle ki evlerinin, arabalarının anahtarlarını da yanlarında getirmişlerdi, çatışmalar biter bitmez geri dönmeyi planlıyorlardı. Ama olmadı, anahtar ellerinde kaldı. Evleri ise işgal edildi. Bu nedenle Filistin mültecilerinin sembollerinden biridir anahtar. Geri dönüş umudunu simgeler. Gazze Şeridi'ne göç eden Filistinli mülteciler geride sadece evlerini, arabalarını bırakmadı. Geniş zeytin, portakal bahçelerini, tarlalarını da bırakmıştı. Gazze'de önce Birleşmiş Milletler Filistinli Mültecilerle Dayanıma Ajansı olan UNWRA karşıladı onları. Gıda ve barınma ihtiyaçları karşılandı. Filistinli mülteciler önce çadırlarda kaldı, geri dönüş umutları hala vardı. Bir gün evlerine, bahçelerine kavuşacakları günü beklediler yıllarca. Ancak olmadı. Mülteci çadırları önce gece kondulara döndü. Yıllar geçtikçe aileler büyüdü, gece kondular çok katlı evlere dönüştü… Ancak yaşanılan muhitin adı hala kamptı… Nuseyrat kampı, Jebaliye kampı, Şati kampı…. Kamp adı verilen yerler mini şehirler halini aldı. İsrail tarafından işgal edilen Filistin topraklarından Gazze Şeridi'ne zorla göç ettirilen halk dedelerinin, ninelerinin anlattığı Filistin'deki evlerini, geniş meyve bahçelerini ve göç hikayelerini dinleyerek büyüdü. Şimdi Gazze Şeridi'nin yüzde 70'ini yıllar süren çatışma, zulüm ve zorla göç ettirilme sonucu buraya sığınan mültecilerden oluşturuyor.

Gazze Şeridi'nin bir kısmı 1967'den 2005 yılına kadar İsrail tarafından yönetildi. Zira bölgenin bir bölümünde yerleşimci tabir edilen Yahudi işgalciler yaşıyordu. Sahil kenarında, en verimli tarım arazilerinin, toprakların olduğu bölüm onlarındı. Gazzelilerin yerleşim yerlerine yaklaşmaları yasaktı. O bölgelere giden yollarda kontrol noktaları vardı. 2005 yılında Ariel Şaron döneminde İsrail Gazze'den çekildi. Ancak hava sahasını, deniz sularını, elektrik ve su kaynaklarını kontrol etmeye devam etti.

Abluka Öncesi Gazze'de Hayat

2007 yılında İsrail'in Gazze Şeridi'ne uyguladığı ambargo ve abluka öncesi hayat Gazze Şeridi'nin dış dünya ile ticarete ve insanların sınırdan geçişine nispeten daha kolay izin verildiği için görece daha iyiydi. Portakal, zeytin, çilek gibi pek çok malın ihracatı yapılıyordu. Ayrıca denizden abluka olmadığı için balıkçılık da bölgeye ekonomik canlılık getiriyordu. Gazze Şeridi'nin dünyaya bağlantısını sağlayan altı sınır kapısı vardı. Erez sınır kapısı Gazze Şeridi'nin kuzeyinde Beyt Hanun'dan İsrail tarafına açılıyordu. İnsani geçiş yine belirli çerçevede izinlerle bu kapıdan sağlanıyordu. Diğer kapılarda ticari faaliyetler, yakıt vs. gibi tüketim ürünleri için kullanılıyordu.

Denizcilik Gazze Şeridi'nin önemli geçim kaynaklarından biriydi. Abluka öncesi balıkçılar 20 deniz mili açılarak avlama yapabiliyorken abluka sonrası İsrail bu sınırı "güvenlik" gerekçeleriyle önce altı mile daha sonra üç mile indirdi. Bu durum balıkçılık yapmayı imkânsız hale getirdi. Zira balık yoğunluğu ve çeşitliliği altı milden sonra başlıyordu. Abluka sonrası Gazze Şeridi'ne elektrik de çok sınırlı verilmeye başlandı. İsrail günde 3 ile 6 saat arası şeride elektrik veriyordu. Bu birçok iş gücünü aksattığı gibi sağlık sisteminde de ciddi sıkıntılara yol açtı. Hastanelerde makinalar elektrik kesintilerinden dolayı kısa sürede bozulmaya başladı. Jeneratörler devreye giriyordu ancak bu sefer de yakıt sıkıntısı yaşanıyordu. Önceleri Mısır tarafındaki tünellerden kaçak olarak getirilen ucuz ve kalitesiz yakıtlar jeneratörlerin sık sık bozulmasına yol açtı. Diyaliz makineleri, solunum cihazları gibi pek çok hastane cihazı can çekişmeye başladı. Dolayısıyla hastalıkların tedavisi ya uzun sürdü ya imkânsız hale geldi. İçme suyunun yeterince temiz olmaması bölgede pek çok hastalığı da beraberinde getirdi. İsrail'in, Gazze Şeridi'ne yönelik ablukası içeri tıbbi malzeme ve ilacın girmesini de -neredeyse- imkansız hale getirdi. Hastaların tedavi edilememesinin bir başka nedeni de tıbbi malzeme ve ilaç sıkıntısı oldu. Gazze Şeridi'ne girecek gıda miktarına da İsrail karar veriyordu. İsrail'in istemediği hiçbir gıda maddesi Gazze'ye girmiyordu. İçeride yaşanan bunalım Gazzelileri Mısır tarafından tüneller açmaya itti. Gazze Şeridi'ndeki Refah'tan Mısır tarafındaki Refah'a çıkan bu tüneller Gazze için can simidi olmuş, bir nebze nefes almalarını sağlamıştı. Ancak 2013'te Sisi yönetimi tünelleri kapattı ve

> İçme suyunun yeterince temiz olmaması bölgede pek çok hastalığı da beraberinde getirdi. İsrail'in, Gazze Şeridi'ne yönelik ablukası içeri tıbbi malzeme ve ilacın girmesini de -neredeyse- imkansız hale getirdi.

Gazze'nin dünyayla bağlantısını kesti. Artık Gazze Şeridi sadece İsrail değil, aynı zamanda Mısır tarafından da ablukaya alınmıştı.

7 Ekim'in Sebeplerine Dair

Abluka öncesi Gazze Şeridi'nde yaşayan insanlar işgal edilmiş Filistin topraklarında ya da Batı Şeria'da çalışabiliyordu. Hatta buralarda çalışanlar iyi para kazanıyorlardı. Ancak 2007'den sonra İsrail kapıları kapattı ve Gazzelilerin giriş çıkışlarına izin vermedi. Bu nedenle içeride işsizlik had safhaya ulaştı. BM ve pek çok uluslararası insan hakları kuruluşları raporlarında her sene Gazze Şeridi'ndeki nüfus yoğunluğuna ve işsizliğe dikkat çekerek acil bir şeyler yapılması gerektiği konusunda uyardı ancak bu uyarılar dikkate alınmadı. Gazze Şeridi dünyanın en yoğun nüfusuna sahip bölgesi olarak adlandırılmaya başlandı. Abluka ve ambargo hayatı gittikçe felç ediyordu. Ekonomik sıkıntılar, sosyal yaşam başta olmak üzere hayatın her alanını etkiliyordu. Gazzeli gençler eğitim için yurt dışına çıkamıyor, içeride sıkışıp kalıyorlardı. Yurt dışında pek çok üniversiteden kabul alan öğrencilerin çıkışlarına izin verilmemesi içerideki öfkenin bir başka nedeni oldu. Zamanla Gazze Şeridi patlamaya hazır bir bomba haline geldi. Gazzeliler artık küçük bir alanda hapis hayatı yaşıyordu. Gazze Şeridi ile Kudüs ve Batı Şeria arasında kara sınırı kesilmişti. Bir Gazzeli 70 kilometre uzaklıktaki Mescid-i Aksa'ya gidemiyor, 80-90 kilometre uzaklıkta Batı Şeria'daki akrabalarını görmek için iki ülkeden geçmek zorunda kalıyorlardı. Sözgelimi Batı Şeria'ya gelin olmuş bir kadın 80 kilometre uzaklıktaki Gazze Şeridi'ndeki anne ve babasını görmek için önce Ürdün'e ardından Mısır'a giderek Gazze Şeridi'ne geçebiliyordu. Ancak Mısır da geçişleri kısıtlıyordu. Mısır'ın Refah sınır kapısından geçebilmek için isminizi Mısır makamlarına bildirmeniz ve geçiş için sıraya girmeniz gerekiyordu. Bu iznin çıkması bazen aylar alabiliyordu. Bir şekilde Gazze Şeridi'nden çıkış izni alıp yurt dışına okumaya giden öğrenciler yıllarca geri dönemiyordu. Pek çok aile İsrail'in işgal ve yıldırma politikalarından dolayı göçe zorlandı. Dünyanın dört bir tarafında Filistin diasporası oluştu. Kalabalık olan Filistinli ailelerin bir daha bir araya gelmesi ve aynı sofrada oturması neredeyse imkânsız hale geldi. Öyle ki ailenin her bir üyesi bir ülkeye göç ediyor ve orada kalıyordu. Aynı aile üyeleri farklı ülke vatandaşlıkları ile hayatlarına devam ediyor. Gazze Şeridi'nde başta gençler olmak üzere insanların geleceğe yönelik umudu gitgide azalıyordu. Zira ablukanın başladığı 2007 yılında dünyaya gelen bir çocuk 2024 yılında 17 yaşında en az dört yoğun İsrail saldırısına maruz kalmış, yakınlarını kaybetmiş ve Gazze Şeridi'nden dışarı çıkamamıştı. Üstelik Gazze Şeridi'nde hayat pahalı ama iş yoktu. Dünyanın en büyük açık hava hapishanesi olarak nitelendirilen Gazze Şeridi bu ve buraya sığmayacak pek çok sebepten ötürü 7 Ekim'de patladı. Bu patlama sadece 17 yıllık bir abluka ve ambargonun sonucu değil. 1948'den bu yana devam eden işgal ve zulmün, 'demokratik' seçimlerde halkın özgür iradesinin yok sayılması hatta cezalandırılması gibi medeni dünyanın gözünü kapattığı pek çok etkenin sonucuydu. 21. yüzyılda Gazze Şeridi'nde yaşanan insani dramı ve 7 Ekim'i anlamak için 1940'lardan bugüne uzanan tarihi iyi okumak ve tüm yönleriyle değerlendirmek elzemdir. Aksi taktirde tarihte hep yanlış tarafta durarak zulüm tarafında olan Batı gözlükleri ile mesele yanlış değerlendirilecektir.

Ali Artmaz
TRT Washinton Muhabiri

Değişmeyen Tek Şey **ABD'nin İsrail'e Sonsuz Desteği...**

Dünyada İsrail'in en büyük koruyucusu, destekçisi kimdir? Kurulduğu ilk günden itibaren bu sorunun değişmeyen tek bir cevabı var: Amerika Birleşik Devletleri. Hamas'ın Aksa Tufanı operasyonuna başladığı ilk andan itibaren bu gerçeğin örnekleri tekrar sahnelenmeye başlandı. 7 Ekim Cumartesi günü ABD Başkanı Biden yaptığı ilk açıklamada bu durumun hükümetler üstü bir gerçek olduğunu savundu. Biden konuşmasında "İsrail bağımsızlığını ilan ettikten sadece 11 dakika sonra tanıyan ilk ülke ABD olmuştur ve o günden beri de İsrail'e sonsuz desteğimizi sürdürdük." Ve konuşma "İsrail'in kendini savunması için askeri, ekonomik, siyasi, diplomatik her türlü desteği vereceğiz" şeklinde daha ironik bir biçimde tamamlandı. Ardından ABD'nin en büyük savaş gemisi, savaş uçakları bölgeye gönderildi. Biden ve ekibinin sonradan yaptığı açıklamalar adeta ABD'nin bu savaşın içinde olduğunu gösterir nitelikteydi. Biden 10 Ekim'de yaptığı konuşmada da "Bu ABD'nin de güvenlik meselesidir" cümlesiyle genel kanaati teyit etmiş oldu. Başta Biden olmak üzere birçok ABD'li yetkilinin açıklamalarında sinirli, ağlamaklı tavırları uzun süredir ABD'nin dünyadaki hiçbir savaşı, afeti bu kadar içselleştirmediğinin göstergesi gibiydi. 7 Ekim'in üzerinden geçen aylar bu gerçeği ne yazık ki değiştirmedi. En kanlı katliamların olduğu, hastanelerin vurulduğu, yüzlerce kişinin aynı anda katledildiği günlerde bile Amerika Birleşik Devletleri'nin bu tavrında çok büyük bir değişiklik olmadı.

7 Ekim Sonrası Kırılma Noktaları: Savaş Kabinesinde Bir ABD Dışişleri Bakanı

7 Ekim sonrası başlayan ve tüm dünyanın film izler gibi takip ettiği İsrail'in katliamları boyunca ABD adına önemli kırılma noktaları yaşandı. Bu kırılma anlarından ilki başta ABD'dekiler olmak üzere dünyadaki tüm Müslümanların tepkisini çeken ABD Dışişleri Bakanı Blinken'ın Tel Aviv'de kurduğu "burada bir Yahudi olarak bulunuyorum" ifadesiydi. ABD toplumu hatta dünya kamuoyu zaten bu bilgiye sahipken neden böyle bir cümle kurmuştu Blinken? Bilinçli miydi? Sonuna kadar bilinçli ve kendindeydi. Verilmek istenen mesaj bu savaş sadece sizin değil, bizim de ABD'nin de savaşıdır düşüncesinin yansımasıydı. O dönemde gözlerden kaçan en önemli detay ise, Blinken hem bu sözleri kullandığı ilk haftaki ziyaretinde hem de sonraki tüm ziyaretlerinde İsrail'de iktidarı muhalefeti ortak kurulan savaş kabinesinde yer almış olmasıydı. Tarihte birçok lider farklı ülkeleri ziyaret ettiğinde o ülkenin meclisine hitap etmiştir ya da zaman zaman iki ülkenin kabineleri ortak

toplantı yapmıştır. Bu gayet normaldir ama siz bir ülkenin dışişleri bakanı olarak bir savaş kabinesi toplantısına defalarca katılıyorsanız bu savaşın içindesinizdir demektir. Alınan her karar sizinle istişare ediliyor anlamına gelir ve öldürülen binlerce masum çocuğun kanı elinizdedir. Bugüne kadar birçok protesto gösterisi yapılsa da belki de en çarpıcı olanı işte o savaş kabinesi toplantısına katılan ve "ben burada Yahudi olarak bulunuyorum" diyen Blinken'ın elinin kanlı olduğunu gösteren ABD kongresindeki protesto olmuştur. Kendi ülkesindeki birçok felaket noktasına bile haftalar sonra giden Biden'ın çatışmaların daha ilk günlerinde hızlı bir şekilde bölgeye gidip İsrail'e desteğini açıklaması bu anlamda çok tartışılmıştır.

Bu süreçte en önemli kırılma noktalarından biri de ABD'nin diğer tüm Batılı devletlerin bile sonunda 'evet' oyu verdiği ya da çekimser kaldığı ateşkes kararına engel olmasıdır. Yaklaşık 45 gün boyunca tüm dünyayı 'insani duraklama' adı verilen bir kandırmaca ile uyutan ABD İsrail'e bu birkaç saatlik ateşkesi bile zor kabul ettirmiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde son 50 yılda İsrail'in aleyhinde hiçbir karara imza atmayan ABD dünyayı yine şaşırtmadı. Konsey'de diğer Batılı ülkelerin bile ilk defa ateşkese onay verdiği oturumda ABD delegesi 'hayır' demek için tek başına el kaldırıp BM'nin çürümüş sisteminin de avantajını kullanarak kararı yine veto etti.

ABD'nin siyasetinde bu süreçte her ay ufak değişimlerin yaşandığını da belirtmek gerekiyor. Tüm dünyanın İsrail'le birlikte nefretini kazanan ABD ilk bir ayın ardından desteğini İsrail'den kesmese de daha çok siviller ve insani yardım açıklamalarıyla üzerindeki baskıyı azaltmayı çalıştı. ABD şirketlerine özellikle Müslüman ülkelerde artan boykot, ABD'nin New York, Washington gibi önemli noktalardan neredeyse hiç bitmeyen Filistin'e destek gösterileri bunda etken olmuş olabilir. Dünyada bazında en fazla protesto ve yürüyüşün açık ara farkla ABD'de yapıldığı gerçeği de bu anlamda önemli bir detaydır. ABD'yi bu istatistikte Yemen ve Türkiye takip etmiştir. George Floyd olaylarından sonra yani son 4 yıldaki en büyük gösteri olan Washington'da üç yüz bin kişinin katıldığı dev Gazze'ye destek mitingi sürecin en hatırlanan günlerinden biridir. ABD medyası günlerce reklam/duyuru yapmasına rağmen İsrail'e destek mitingine katılanların sayısı ise 30 bini geçmemiştir.

> Biden'ın her konuşmasında üzerinden neredeyse 80 yıl geçmesine rağmen Yahudi Soykırımı vurgusu yapması ABD siyaseti ve sinemasının amacının aynı mantıkla İsrail'in işgal ettikleri toprakları, yaptığı zulüm ve hukuksuzlukları gölgelemek olduğunun en önemli örneği oldu

Dünyada İsrail'den Sonra En Fazla Yahudi'nin Yaşadığı Ülke

ABD'nin İsrail'e yönelik bu yaklaşımının birçok sebebi var. ABD'de yaklaşık 6 milyon Yahudi yaşıyor. Bu rakam İsrail'den sonraki en yüksek sayı. Sadece New York bazında bile düşünüldüğünde 8 milyon nüfusu olan şehirde Yahudi sayısı yaklaşık 1 milyondur. Siyasetten ekonomiye, film endüstrisinden kültürel yaşama pek çok alana yön veren bu grup ve lobi ABD yönetimleri için de İsrail'in kırmızı çizgi olmasına sebep oluyor. Bu çizginin dışına çıkmak nerdeyse imkânsız gibi. Suikasta kurban giden eski ABD Başkanı Kennedy'nin İsrail'le yaşadığı gerginlik, İsrail'in ABD'yi dışlayarak Fransa ile Nükleer Tesis inşaatına başlaması ve Kennedy'nin bu tesisi bombalatma ihtimali yüzünden öldürüldüğü iddiası ABD ve İsrail basınında defalarca yazılmıştır. Kennedy gibi istisnaları saymazsak her ABD yönetimi şımarık çocuk İsrail'in gönlünü hoş tutma mücadelesi verdi. Öyle ki Eski Başkan Trump'ın yaptığı "Ben kimsenin cesaret edemediği Kudüs'ün başkentiniz ilan edilmesinin yolunu açtım. Siz Yahudiler yine Demokratların yanında saf tutuyorsunuz" sitemi durumun özeti gibiydi. Siyasi olarak bakıldığında Biden yönetiminin İsrail'e verdiği koşulsuz desteğin yanında parti içindeki sol tabanlı isimlerin zaman zaman bu desteği eleştiren açıklamaları da oldu. 2020 Başkanlık seçimleri sürecinde Biden'ın parti içindeki rakibi olan Senatör Sanders sivil katliamları sebebiyle İsrail'e silah yardımına oy vermeyeceğini açıkladı. Peki Demokratların bu bakış açısının yanında Cumhuriyetçiler duruma nasıl baktı? Ne yazık ki Cumhuriyetçiler konuyu tamamen İslam düşmanlığına indirgedi, hatta topluma 'Hamas benzeri teröristler sınırımızdan geçerek 11 Eylül benzeri saldırılar yapabilir' şeklinde korku yaydı. Trump'ın seçim sürecine girildiği bu dönemde başkanlık yaptığı 2016-2020 yılları arasında bazı Müslüman ülke vatandaşlarına uyguladığı vize yasağı benzeri çalışmayı yeniden yapacağını vaat etmesi bu bakış açısının özeti gibiydi.

ABD Medyası da Sınıfta Kaldı

Son yaşanan olayların ABD medyasında nasıl yer aldığı sorusunun cevabını ABD'nin İsrail'e siyasi bakış açısından ayrı tutmak imkânsızdır. Bu noktada yıllardır Yahudilere yapılan soykırım fikrini dünyaya ezberleten Hollywood'dan bahsetmek önemli. Çünkü bugün ABD'deki televizyon ve sinema şirketlerinin büyük

bir bölümü 20. yüzyıl başında ABD'ye gelen Yahudiler tarafından kuruldu. O yönetim anlayışı şimdilerde de büyük ölçüde devam ediyor. Yahudi yönetmen Steven Spielberg'in Polonya'daki Yahudilerin katliamını anlatan Schindler'in Listesi, 1972 Olimpiyatları'nda Filistinli eylemcilerin İsrailli sporcuları rehin alması olayını ele alan Münih filmi ve bu ikisine nazaran daha soft bir şekilde olayı işleyen Hayat Güzeldir filmi aralıklarla dünyaya soykırım kavramını hatırlatmasıyla önemli bir örnek. Durum sadece bu filmlerle sınırlı değil, Hollywood'da neredeyse her sene dev bütçeli benzer bir film görmek mümkün. Biden'ın her konuşmasında üzerinden neredeyse 80 yıl geçmesine rağmen Yahudi Soykırımı vurgusu yapması ABD siyaseti ve sinemasının amacının aynı mantıkla İsrail'in işgal ettikleri toprakları, yaptığı zulüm ve hukuksuzlukları gölgelemek olduğunun en önemli örneği oldu. Muhtemeldir ki, ABD'de yakın zamanda İsrailli askerlerin kahramanlığını, hayatını kaybeden İsraillilerin duygusal hayat hikâyesini anlatan filmlerin hazırlıkları başlayacaktır.

Aksa Tufanı operasyonu sonrası ABD Haber kanalları uzun zaman sonra ilk defa özel yayın formatına geçtiği bir dönem yaşadı. Ülkenin bir numaralı gündemi olan konuda yayın organları propagandanın kitabının yazıldığı ABD tarihinden esintiler verdi. Geçmişte de İsrail-Filistin konusunda taraf olan ana akım medya bu sefer olayı tamamen ABD kamuoyunda algı oluşturmaya çevirdi. Gazze'de yaşanan insanlık dramından, ölen bebeklerden, yıllardır süren ablukadan bir kelime dahi bahsetmeyen medya saatlerce İsrail'de hayatını kaybedenleri gündemde tuttu. Storytellerler yani olayı hikayeleştiren muhabirler sahada adeta İsrail'in yıllardır yaptığı zulmü silikleştirme görevini üstlenmiş gibiydi.

Bu enformasyon savaşında aralarında Fox, New York Post gibi kuruluşların da olduğu önemli yayın organları "Hamas 40 bebeğin başını kesti" yalanını habercilik ilkelerinin en başında gelen doğrulatma kuralını çiğneyerek izleyicilerine ulaştırdı. İsrailli yetkililere sorularak bu iddianın gerçek olmadığı ortaya konulmasına rağmen bu medya organları haberlerini güncellemedi. Üzerinden günler geçmesine rağmen gerçek dışı olan bu içerik doğruymuş gibi sunulmaya devam etti. Bu süreçte işin ilginç tarafı yalan tam gündemden düşmüşken ABD Başkanı Biden'ın 'bebekler kesildi' yalanıyla ilgili "böyle bilgileri ben de aldım" açıklamasının ardından yalan içerik tekrar medyada servis edilmeye başlandı. Her konuyu sorguladığını, basının özgür sesinin en iyi yankılandığı ülke imajı çizen ABD ve medyası bu süreçte yalan ve ajitasyonların birçok örneğini sergiledi. ABD'de yaşayan bir gazeteci olarak beni en fazla etkileyen ise Florida eyaletindeki İsrail'e yardım kampanyası yayınıydı. Bizim deprem sonrası büyük yardım noktaları gibi çalışan, İsrail'e bebek bezinden battaniyeye tonlarca yardımın geldiği ve ABD medyasının dramatik yöntemle İsrail halkının Amerikalıların yardımına ihtiyacı olduğu yönündeki yayınları halkını manipüle etmesi yönünden oldukça çarpıcıydı. Bu haber ve yayını izleyen dünyadan habersiz sıradan ABD'liler muhtemelen İsrail'in dünyanın en büyük süper gücü tarafından işgal edildiğini düşünmüştür. ABD medyası bu yöntemle İsrail'e yapılacak başta askeri olmak üzere her türlü yardımın Kongre'den hiçbir tepki görmeden geçişinin de alt yapısını hazırlama görevi üstlendi.

ABD medyasının sanki yıllardır katledilen bebekler, aç susuz bırakılan, abluka altında tutulan insanlar Gazze'de değil İsrail'deymiş gibi algı oluşturma çabasındaki ikiyüzlülük olaylara bakış açımız açısından da önemli bir ders olmalı. Yaşananlar ve ABD medyasının tavrı Malcolm X'in "Eğer dikkat etmezseniz medya, mazlumlardan nefret etmenize ve zalimleri sevmenize sebep olur" sözünün pratikte uygulanması gibiydi.

Yine bu süreçte İsrail'i eleştiren Gazze halkına destek veren paylaşımlar yapan bazı gazeteciler ABD'de işinden oldu. Öte yandan İsrail saldırılarında yüzün üzerinde gazetecinin katledildiğini, bu sayının tarihte bir dönemde en fazla gazetecinin hayatına mal olan olaylardan biri olarak kayıtlara geçtiğini vurgulamamız gerekiyor. ABD medyası ve basınla ilgili STK'lar bir ikisi dışında bu kadar meslektaşının öldürülmesini bile görmezden gelerek gazetecilik ve değerleri adına sınıfta kalmış oldu.

ABD'de Antisemitizm Yalanıyla Bitmeyen Linçler

İsrail ve Yahudiler konusu Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en dokunulmaz alanların başında geliyor. Hiçbir zaman dillerden düşürülmeyen ifade özgürlüğü, farklı fikirlere saygı gibi kavramlar İsrail ve Yahudiler söz konusu olduğunda rafa kaldırılıyor. Toplum adeta büyüye kapılıyor. Bağnazlık ve linç kültürü kendisini çok açık bir biçimde ortaya koyuyor. Bunun en son örneği de yine bu süreçte yaşandı. ABD Kongre üyesi, Temsilciler Meclisi'ndeki önemli demokrat isimlerden biri olan Filistin asıllı Rashida Tlaib son zamanların en büyük toplumsal baskı ve lincini yaşadı. Rashida Tlaib olayların ardından "Barışın gelmesi için Gazze'ye yönelik abluka kaldırılmalı. Ülkemiz İsrail'e milyarlarca dolar fon sağlamayı sürdürdükçe, bu yürek parçalayıcı şiddet döngüsü devam edecek" dedi. Tlaib bu cümleyi de ilk defa kurmadı, Hamas'a güzelleme de yapmadı. Filistin asıllı biri olarak dünyanın en büyük hapishanesine dönen Gazze'deki zulme destek olunmamasını istedi. Benzer cümleleri ABD'deki Filistinlilerin düzenlediği İsrail protestolarında da defalarca gördük. ABD vatandaşı Filistinliler 'bizim vergilerimizle Gazze'yi vurmayın' pankartları asıyorlardı. Rashida Tlaib, bu son açıklamalarından sonra ABD'de eski adıyla Twitter olan sosyal medya mecrasında gündemden düşmedi. Binlerce kişi O'na hakaretler yağdırdı, vekilliği düşürülsün, hakları elinden alınsın kampanyası başlattı. Bu linci yapanlar Rashida Tlaib'in Kongre'deki odasının kapısında bulunan Filistin Bayrağı'nı paylaşarak sanki suç unsuruymuş gibi göstermeye çalıştı. Tlaib, bu konunun ABD'de dokunulamaz olmasını iki sene önce bir röportajda yine ortaya koymuştu. Tlaib o röportajda kendisiyle özelde konuşan Demokratların gizli gizli "Biz de Filistin'i destekliyoruz ama bunu dile getirmemiz zor" dediklerini aktarmıştı.

Toplumsal baskının en fazla olduğu alanlardan biri de üniversiteler oldu. Dünyanın en önemli üniversitelerinden olan Harvard'da Filistin'e destek için imza toplayan öğrencilerin resimleri şehirde afişe edildi. Harvard'ın İsrail destekçisi büyük bağışçıları gösterilerin engellenmesi için okul yönetimine baskı yaptı. İsrail protestosu yapılan üniversitelerin rektörleri okullarında Yahudi düşmanlığı yapıldığı iddiasıyla ABD Kongresi'nde savunma verdi. Bu süreçte Pensilvanya Üniversitesi ve Harvard Üniversitesi rektörleri baskılara dayanamayarak istifa etmek zorunda kaldı. Bu dönemde en trajikomik olaylardan biri de dünyanın en zengin

insanı Twitter'in da sahibi Elon Musk'ın aralarında Disney'in de olduğu Yahudi lobisinin kontrolünde olan şirketler tarafından reklam vermemekle tehdit edilmesi oldu. Musk baskılar sonucu İsrail'e gidip Netanyahu ile görüntü vermek zorunda bırakıldı.

Peki Ya Sonra? İki Devletli Çözüm, Silahsız Filistin!

Amerika Birleşik Devletleri bundan sonra nasıl bir yol izleyecek? Aslında en fazla merak edilen konuların başında bu geliyor. Biden'ın özellikle Netanyahu ile yaptığı her görüşmeden sonra kendisine zor sorular yönelttiğini ifade etmesi oldukça dikkat çekici. Zor sorulardan kastı acaba "bir günde bu kadar sivili nasıl öldürebiliyorsunuz" olabilir mi? Ya da dünyadaki kitlesel tepkilere rağmen bu kadar rahat katliam yapmaya nasıl devam ediyorsunuz mu diyor Netanyahu'ya? Bu zor soruları büyük ihtimal öğrenemeyeceğiz ama kesin olan şey şu: ABD, İsrail'i ikna edebilecek güçte görünmüyor. İsrail'in Güney Afrika Cumhuriyeti'nin talebiyle Lahey'de yargılandığı süreçte bile Beyaz Saray yetkililerinin İsrail'in Gazze'de toplu ölümler yani soykırım gerçekleştirdiğine inanmadıklarına dair demeçleri aslında ABD'nin tavrının en net özeti.

Peki Amerika Birleşik Devletleri İsrail'in her dediğini onaylamak dışında ne yapabilir? Biden yönetiminin yıllardır savunduğu ve ne yazık ki tüm dünyaya da müthiş bir proje gibi pazarladığı iki devletli çözüm her zaman gündemde. Ne yazık ki, asıl sıkıntı burada başlıyor. Bu iki devletli çözümde Filistin nerede olacak? Gazze'nin Hamas'a bırakılmayacağı hem ABD hem İsrail tarafından deklare edildiği ya İsrail'in ya da uluslararası bir konsorsiyum tarafından yönetileceği teziyle bağımsız olan Filistin Devleti nerede olacak? Son 75 yıldır işgal edilen topraklardan çekilmeyi düşünmeyen İsrail, Filistin Devleti'ni Vatikan büyüklüğünde Batı Şeria'ya mı hapsedecek? Tüm dünyada dillerden düşmeyen o sloganın yani "denizden nehire özgür Filistin" düşüncesinin yerle bir olması anlamına gelen bu durum ne yazık ki tüm dünyaya kabul ettirilmeye çalışılmaktadır. Bu bile başlı başına bir facia iken Biden'ın bizzat dile getirdiği "dünyada BM bünyesinde askersiz, ordusuz birçok devlet var açıklaması" aynen yukarıda ifade ettiğim Vatikan tipi bir devletçikten başka bir şey değildir. İsrail etrafını tamamen çevirdiği bu devletçiği en ufak güvenlik tehdidi sebebiyle işgal edebilecek, kan dökebilecektir. İşin garibi bu kadar ucube ve adaletten uzak, İsrail'in yılladır işgal ettiği topraklardan çekilmediği bir proje bile ABD tarafından İsrail'e kabul ettirilememektedir. Görünen o ki İsrail katliamlarına devam edecek, ABD bu işin her anlamda finansörü olacak. Bir gün ABD iki devletli çözümü İsrail'e kabul ettirebilse bile İsrailli yetkililerin canı isterse iki devletli gibi görünen ama İsrail'in her istediğinde katliamlar gerçekleştirebileceği bağımsız diye dünyaya tanıtılan ama hiçbir zaman özgür olmayacak Filistin Devleti'ni istediği gibi cezalandırabilecek. Ve tüm dünya daha önce defalarca izlediği bu filmi sessizce seyredecek.

Alpaslan Düven

Türk-İngiliz Gazeteciler Birliği Başkanı / Küresel Gazeteciler Konseyi İngiltere Temsilcisi /
İngiltere Ulusal Gazeteciler Sendikası Üyesi

Batılı Devletlerin **Filistin-İsrail Meselesine Yaklaşımı...**

Siyonistlerin 7 Ekim'den bu yana saldırılarını sürdürdüğü Gazze Şeridi'nde on binlerce Filistinli katledildi. Öldürülenlerin yarısından fazlası çocuk ve kadın. Öldürülen Filistinlilerin sayısı her geçen gün artıyor…Diğer yandan dünyanın pek çok ülkesinde Filistin'e destek protestoları düzenleniyor. Savaşın başladığı günden itibaren Türkiye, ateşkes ve barışın yeniden tesis edilmesi için yoğun bir diplomasi trafiği yürütüyor. Ancak "Batılı devletlerin Filistin-İsrail meselesine/sorununa yaklaşımı nedeniyle'' ateşkes çabaları hep sonuçsuz kalıyor.

"Batı'nın Bu Çatışmada Kendini Nasıl Konumlandıracağı Çok Önemlidir"

İletişim Başkanı Fahrettin Altun, ''Batı'nın Filistin sorunu olarak ifade ettiği sorun, İsrail sorunudur." ifadeleri meseleyi açıklamaktadır. Batılı ülkelerin İsrail'in arkasında durmaya devam etmesi en hafif tabirle çifte standarttır. İsrail 2005 yılında resmen çekilmiş olsa da Gazze fiilen hâlâ işgal altındadır. Uluslararası Adalet Divanı 2004 yılında Batı Şeria etrafındaki duvarın yasa dışı olduğuna ve yerleşim yeri inşasının uluslararası hukuku ihlal ettiğine karar verdi. İsrail bu tavsiye kararını ve pekçok Batılı ülkeyi görmezden gelmiştir.

İsrail'in Gazze'yi işgali ve sürdürdüğü katliamlar, körfez ülkeleri, ABD ve daha geniş anlamda Orta Doğu için askeri ve diplomatik alanların ötesinde kamuoyuna uzanan önemli sonuçlar doğurmaktadır. Filistin 2012'den bu yana BM'de gözlemci statüsüne sahip ve şu anda 193 Birleşmiş Milletler ülkesinin 138'i tarafından devlet olarak tanınıyor. Türkiye de Filistin devletini tanıyor. Ancak çoğu Batılı ülke tarafından tanınmıyor.

ABD Başkanı Biden, 7 Ekim'de yaptığı yazılı açıklamada, İsrail'in "meşru müdafaa hakkı" bulunduğunu savunarak, "İsrail hükümeti ve halkına tüm desteği sağlamaya hazır olduğumuzu belirttim" ifadesini kullandı.

Biden'ın Hamas'ın 7 Ekim'de İsrailli sivillere yönelik saldırısının ardından İsrail'e koşulsuz destek vermesi, savaşın daha karmaşık hâle gelmesine ve kayıpların artmasına sebep oldu. ABD, İsrail'in en güçlü müttefiki olarak Tel Aviv'e milyarlarca dolar askeri yardım göndermektedir.

Avrupa'da ise durum biraz farklı… Avrupa, ülkelerin arasındaki görüş farklılıkları nedeniyle tek sesle konuşamıyor. AB Komisyonu Başkan Ursula von der Leyen, İsrail'i ilk ziyaret eden isimlerden biriydi. Ardından Avrupalı liderler birbiri ardına ziyaretler gerçekleştirerek İsrail'e desteklerini ifade ettiler. İspanya ve İrlanda ise, istisnai olarak ve İsrail'e karşı eleştirel bir tutum sergiliyorlar.

Avrupa Birliği (AB) Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, İsrail'in Gazze'ye saldırılarına ilişkin üç konuya 'hayır' diyerek Gazze için AB'nin planını açıkladı. AB Dışişleri Ba-

kanları Toplantısı sonrası gazetecilere konuşan Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, uluslararası toplumun, İsrail ile Filistin arasında uzun süredir devam eden çatışmaya kalıcı bir çözüm bulma konusunda 'siyasi ve ahlaki açıdan' başarısız olduğunu söyledi.

Borrell, AB olarak 3 konuya "hayır" dediklerini aktararak, bunları şöyle sıraladı: "Birincisi, Gazze'nin dışına zorla göçe izin verilemez. Filistinlilerin sürgün edilmesine izin veremeyiz. İkincisi, Gazze toprakları küçültülemez. Gazze toprakları, İsrail tarafından işgal edilemez. Üçüncüsü ise Gazze'deki durum, Filistin meselesinin çözümünün bir parçası olmak zorunda.''

“Şu anda bir Filistin yönetimi var. Yeni bir Filistin yönetimi icat etmeyeceğiz." diyen Borrell, mevcut Filistin yönetiminin güçlendirilmesi gerektiğini ifade etti.

İsrail'e en büyük desteği veren ülkelerin başında İngiltere geliyor. Ülkede halk sokaklarda ''Gazze'ye destek verin'' diye haykırırken hükümet ise katliama, insanlık suçlarının işlenmesine açıktan destek veriyor. Savunma Bakan Shapps, Gazze'de olanları normalleştirmeye çalıştı. 2. Dünya Savaşı'ndaki Dresden bombalanmasını örnek verdi.

Öte yandan İsrail'in şimdiki planı eski İngiltere Başbakanı Tony Blair'i Gazze'ye “insani yardım koordinatörü' olarak atamak. İngiltere, kargo uçaklarıyla Güney Kıbrıs'tan İsrail'e sürekli cephane taşıyor. Sadece Ekim ayından İngiliz askeri kargo uçaklarının Tel Aviv’e 33 uçuş gerçekleştirdiği tespit edildi.

‘’ABD’nin Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru Planı"

Avrupa Parlamentosu’nun (AP) İrlandalı Sol Grup üyesi Mick Wallace, ABD'nin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde (BMGK), Gazze'de acilen insani ateşkes istenen karar tasarısını veto etmesinin nedeninin, "Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru" olduğunu öne sürdü.

7 binden fazla Filistinli siyasi tutuklunun İsrail hapishanelerinde tutulduğuna dikkat çeken Wallace, "Bunların 2 bini herhangi bir süre sınırı olmaksızın, yargılanmaksızın ve herhangi bir suç

işlemeksizin idari gözetim altında tutulmaktadır. Bu kişiler rehinedir. İsrailliler, idari gözaltında rehin tutulan tüm Filistinlileri de serbest bırakmalıdır." ifadelerini kullandı.

Wallace, ABD'nin BMGK'da Gazze'de acilen insani ateşkes istenen karar tasarısını veto etmesinin nedeninin, AB ve 7 ülke arasında Mutabakat Zaptı imzalanan "Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru" olduğunu belirterek "ABD'nin BMGK'daki vetosu, savaş suçuna ortaklıklarını gösterdiği gibi bunu umursamadıklarını açıkça ortaya koydu. Ayrıca jeostratejik hedefleri gerçekleşene kadar, yani Gazze'nin kuzeyinden Akdeniz'e açılacak Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru'na ulaşana kadar ateşkes olmayacak. ABD'nin Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'ne karşı koyma çabası, Filistinli çocukların kanıyla vaftiz edilerek başlatıldı." ifadelerini dile getirdi.

> Jeostratejik hedefleri gerçekleşene kadar, yani Gazze'nin kuzeyinden Akdeniz'e açılacak Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru'na ulaşana kadar ateşkes olmayacak. ABD'nin Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'ne karşı koyma çabası, Filistinli çocukların kanıyla vaftiz edilerek başlatıldı

Öte yandan ABD de halkın büyük bir çoğunluğu, insani bir krize dönüşen çatışmalarda ateşkes ilan edilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

"İki Devletli Çözüm, Ölü Bir Fikir"

Wallace, "İki devletli çözüme gelince, bu artık ölü bir fikir. Bu çözüm, hiçbir şey yapmamak ve İsrail'in terörist apartheid devletinin yıllardır olanak sağladığımız eylemlerine devam etmesine izin vermek için bir kılıf." değerlendirmesinde bulundu.

Yalnızca Filistinli ve İsraillilere eşit haklar sağlayan tek bir devletin uluslararası hukukla uyumlu olacağını savunan Wallace, "Kalıcı ateşkese ihtiyacımız var, insani ateşkese değil." ifadesini kullandı.

Lavrov, "En Güvenilir Çözüm Bir Filistin Devleti Kurmak"

Batılı devletlerin çıkar odaklarını bu bölgeye taşıması, Rusya'nın kendisi için avantaj görebileceği bir durumu da beraberinde getiriyor. Rusya Devlet Başkanı Putin "Sanırım pek çok kişi, bunun ABD'nin Orta Doğu'da çözüm sürecini tekeline almaya çalışan başarısız politikasının açık bir örneği olduğu konusunda benimle aynı fikirde olacak," ifadelerini kullanmıştı. Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov da, "En güvenilir çözümün bir Filistin devletinin kurulması" olduğunu kaydetmişti. Rusya, İsrail'in Hamas'ı yok etmekle güvenliği sağlayamayacağı görüşünde. Gazze Şeridi'nde "trajik" olayların yaşandığını dile getiren Uşakov ise, "Hamas yok edilse, Gazze Şeridi kanda boğulsa bile İsrail'in güvenliği sağlanamaz. Bir süre sonra yeniden nefret ve terör patlak vere-

bilir. Bunun göz ardı edilmemesi gerekiyor." açıklamasında bulunmuştur.

ABD ve Batı'nın İsrail'in eylemlerine kesin desteği, Arap dünyasının ve uluslararası toplumun gözünde Batı'nın dış politikasına karşı şüpheleri artırmıştır. Çatışma devam ettikçe, kayıpların sayısı artmaya devam ediyor ve Batılı ülkelerin üzerinde siyasi baskı artıyor. Batı'nın bu tutarsızlığı yanlış bir sinyal göndermekte ve İsrail'i uluslararası hukuk çerçevesindeki yükümlülüklerinden sorumlu tutmayarak uluslararası hukuk düzeninin altını oymaktadır.

"İslam Ülkelerinden 'İtidal Çağrısı ve Cılız Açıklamalar"

İslam İşbirliği Teşkilatı, Arap Birliği ve bölge ülkeleri ise her iki tarafa da sadece itidal tavsiye eden cılız açıklamalar yapmakla yetinmiştir. Hatta 11 Kasım 2023 tarihinde Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da yapılan zirvede İsrail'e karşı yaptırım uygulama kararı dört ülke tarafından kabul edilmemiştir. İsrail-Hamas çatışması, bölgedeki tansiyonu yükseltmiş ve aylardır devam eden savaş uluslararası gündemin sıklet merkezine yerleşmiştir.

Savaş Sonrası Senaryoları ve Sonuçları: Hiçbir Şey Eskisi Gibi Olmayacak

İsrail'in Gazze işgali, Batı Şeria ve Kudüs'te Filistinlilere yönelik topyekün cezalandırma ve ABD-A-B'nin İsrail'e desteği ile birlikte, Orta Doğu başta olmak üzere dünyada hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. Bu, 2. Dünya Savaşı ve BM hukuki rejiminin kadim temellerini sarsan, Lahey ve Cenevre Söyleşmeleri ile güvence altına alınan savaş ve insani hukuk kurallarını yıkan bir devrimci yapıya sahiptir. Yaşananların, küresel güç dengelerini değiştirmesi şaşırtıcı olmayacaktır. Çatışmanın en olası kaynağı bölge dışı bir güç olan; Lübnan, Suriye ve Gazze'ye uzanarak İsrail için acil ve güçlü bir tehdit oluşturan İran'dır. Filistin topraklarındaki çatışmanın artması diğer bölgesel dinamikleri etkileyebi-

lir ve devletlerin yanı sıra devlet dışı aktörleri de içine çekebilir. Şiddeti tetikleyen diğer unsurların da devrede olduğu Lübnan ve Suriye'ye doğru bir kademeli etki kalıcı bir olasılıktır. Gazze'deki savaş tüm diplomatik ve askeri manzarayı Washington'un kaçınmayı umduğu bir hâle dönüştürdü. Mevcut koşullar Biden yönetimi için, daha geniş bir bölgesel çatışma tehdidi de dahil olmak üzere ürkütücü yeni zorluklar ortaya koymaktadır.

Kaynaklar:

''İsrail-Hamas Savaşı Akdeniz'de Güçler Dengesinde Deprem Etkisi Yaratır mı?'' İ.Hakkı Caşin.(C4 Defence-2023)

https://news.un.org/en/story/2023/11/1143267

https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2023-10-28/ un-secretary-generals-statement-%E2%80%93-the-situation-gaza.

https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47754

https://www.hudson.org/events/analysis-israel-hamas-war

https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/israels-campaign- against-hamas-gaza-war-aims-and-operational-challenges

https://www.eiu.com/n/israel-declares- state-of-war-after-hamas-attack/

İsrail'in şiddetli saldırılarla Gazze'nin dünyayla bağlantısını koparması uluslararası alanda tepki topladı (aa.com.tr)

Heba Saleh : ''Gaza crisis threatens to spill over borders into Egypt'', Financial Times, 10 October 2023, https://www. ft.com/content/1c-22b3f9-d446-433e-aabd-ebc1969b09eb

https://www.britannica.com/event/Israel-Hamas-War-of-2023

https://www.nbcnews.com/news/world/israel-hamas-war-ground-assault-gaza-city-rcna123462

https://www.bbc.com/news/world-middle-east-67350718

https://www.csis.org/analysis/israel-could-lose

https://www.icct.nl/publication/how-conflict-between- hamas-and-israel-fuels-terror-threats-west

https://abcnews.go.com/International/timeline-surprise- rocket-attack-hamas-israel/story?id=103816006

https://www.perspektif.online/israil-filistin-savasi- ve-yeni-dunya-duzenine-yansimalari/

https://www.intell4.com/israil-hamas-esir-takasi-haber-197606

https://www.ntv.com.tr/dunya/gazzede-ateskes-bugun- basliyor-savas-ne-kadar-surecek,reoFWN7bZEGdkFprFNkTwg

https://www.hurriyet.com.tr/dunya/live-son-dakika-haberleri- israil-hamas-savasinda-son-durum-israil-sozunden-dondu-rehine- takasi-ertelendi-savas-devam-edecek-42365435#post-12

https://www.mepanews.com/gazzedeki-kara- savasinin-askeri-degerlendirmesi-14117yy.htm

Demir Kubbeden Seken **İnsan Hakları Rüyası**

İnsan hakları, her insanın doğuştan sahip olduğu ve tüm insanların eşit, özgür ve onurlu bir yaşam sürmelerini güvence altına almayı amaçlar. Kişinin devlet veya diğer otoriteler tarafından herhangi bir ayrımcılığa uğramadan adil muamele görmesi insan haklarının temel hedefidir. Ne var ki, teoride bulunan bu durumun pratikte bir karşılığı olduğunu söylemek mümkün değildir. Filistin bize bu acı gerçeği bütün yalınlığıyla gösteriyor.

Bugün Filistin demek bir asra yayılan soykırım demektir. Bu zamana yayılmış soykırımın faili İsrail'dir. İsrail, en nihayetinde bölgede kötülüğün sıradanlaşması; işgalin, cinayetlerin, katliamların ve en büyük insanlık suçu olan soykırımın normalleştirilmesi, hatta savunulması demektir. Ki, İsrail bu büyük suçu Batılı ülkelerin sonsuz desteğiyle bir asırdır sürdürmektedir. Dolayısıyla en az İsrail kadar Batılı ülkeler de bu uzun vadeli soykırımın failleri olarak kabul edilmelidir. 7 Ekim'den sonra şahit olduklarımız ise, bir asra yayılmış soykırımın vuku bulma sürecini daraltmaktan ibarettir. Filistin'de acımasız terör saldırılarıyla ortaya çıkan Siyonist güruhun İsrail devleti haline gelmesi ve sonrasında yaşanan ihlallerin sınırı yoktur. Bu yazıda İsrail'in ihlal ettiği insan haklarını başlıklar halinde incelemeye çalışacağız.

Yaşam Hakkı[1]

Yaşama hakkı en temel insan hakkıdır. Bu hak karşısında diğer tüm haklarımız ikincil konumdadır. Hiçbir otoritenin insanın yaşam hakkını ihlal etmesi kabul edilemez. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de ilk olarak yaşam hakkını koruma altına almıştır. Sözleşmenin 2. maddesi şu hükmü içerir: ***"Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez."***

İsrail'in, daha önce olduğu gibi 7 Ekim'den sonra da Filistinlilerin yaşam hakkını ihlal ettiği açıktır. Filistin Sağlık Bakanlığı'nın verilerine göre, İsrail'in soykırım girişiminde katledilenlerin sayısı 30 bini aşmıştır. Katledilenlerin yarısından fazlası çocuk ve kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca yaralananların sayısı 80 bine dayanmıştır.[2]

1. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı

AİHS'nin 3. maddesine göre ***"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."*** İşkence ve kötü muamele farklı şekillerde tanımlanmış olsa bile pek çok ülkede yasaklanmıştır. Bu kurala göre hiçbir istisna olmaksızın işkence ve kötü muamele meşru gösterilemez ve yapılması kabul edilemez.

İsrail hapishanesinden esir takası sonucu bırakılan Filistinliler, 7 Ekim'den sonra İsrailli gardiyanların kendilerine işkence yaptığını ve toplu cezalandır-

1 Genç Memur-Sen: Genç Memur-Sen İnsan Hakları Rehberi , (2022), Ankara: Genç Memur-Sen Genel Merkezi
2 https://l24.im/KPJ9 Ölümlere Dair Veriler.

maya başvurduklarını söyledi.[3] Gardiyanların kendilerini sopalarla dövüldüklerini, ağızlık takılmış köpeklerin üzerlerine salındığını, giyeceklerinin, yiyeceklerinin ve battaniyelerinin ellerinden alındığını anlattı. Bir kadın tutuklu, tecavüzle tehdit edildiğini ve gardiyanların iki kez hücrelerdeki Filistinlerin üzerine biber gazı sıktıklarını söyledi.[4] BBC'nin konuştuğu Filistinliler, serbest bırakılmadan önce dayak yediklerini belirtmişlerdir.

2. Adil Yargılama Hakkı

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 10. maddesine göre, ***"Herkesin, hak ve yükümlülükleri belirlenirken ve kendisine bir suç yüklenirken, tam bir şekilde davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakça ve açık olarak görülmesini istemeye hakkı vardır."***

İsrail ise bu ilkenin tam tersini yapmaktadır. Tarihsel süreç boyunca da 7 Ekim'den sonra da keyfi şekilde Filistinliler alıkonulmuş, suç isnadı olmaksızın yıllarca hapsedilmişlerdir. Göstermelik yargılamalar ise, alıkonulan Filistinlilerin haklarını korumak amacından uzak ve tamamıyla bir halkla ilişkiler çalışması işlevi görmüştür.

3. Din ve Vicdan Özgürlüğü

AİHS'nin 9. Maddesine göre düşünce, vicdan ve din özgürlüğü herkes için bir haktır. Bu hak; tek başına veya topluca, aleni veya özel tarzda, ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle kişinin dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü kapsar.[5]

İsrail Ekim 2009'dan beri Mescid-i Aksa'ya Filistinlilerin girişini engellemektedir. Bunun yanında İsrail polisi, Doğu Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa'nın tüm kapılarını giriş-çıkışlara kapatarak Cuma namazını kılmak isteyen Filistinlilere ağır müdahalelerde bulunmaktadır. İsrail'in saldırıları Mescid-i Aksa'dan ibaret değildir. 7 Ekim'den sonra çoğu Gazze'de olmak üzere İsrail onlarca camiyi bombalamaktan geri durmamıştır.

3 https://l24.im/2Zkm
4 https://l24.im/2Zkm
5 Şennur AĞIRBAŞLI, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Din Ve Vicdan Özgürlüğü

4. Su Hakkı

Su, insanın en temel ihtiyacı ve tabii haklarındandır. Yaşam hakkı gibi su hakkı da evrenseldir. İsrail, 8 Ekim'de saldırı başlattığı Gazze'ye su ve elektriği kesmiş, gıda ve sağlık gibi temel ihtiyaçların girişini de engellemiştir. Birleşmiş Milletler, 14 Ekim'de Gazze Şeridi boyunca suların tükenmesi nedeniyle 2 milyondan fazla kişinin risk altında olduğunu bildirmişti.[6]

UNICEF', Gazze'de temiz suyun yüzde 90'ına ulaşamayan çocukların, her gün sadece 1,5 ila 2 litre suya erişebildiği belirtilmiştir[7]. Bu açıklamada, Gazze'de yakıt kıtlığına ve saldırılar sonucu hasar gören altyapıya da dikkat çekilerek çocukların susuzluk ve yetersiz beslenme karşısında daha savunmasız olduğu belirtilmiştir. O tarihten bugüne kadar geldiğimiz süreçte Filistinliler suya erişim noktasında sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu durum ise su kıtlığının vermiş olduğu pek çok sağlık sorunlarına ve hatta ölümlere sebebiyet vermektedir.

5. Mülkiyet Hakkı

Mülkiyet hakkı, bireylerin veya kurumların belirli bir varlık üzerinde sahip olduğu kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisini ifade eder.

İsrail devletinin sınırları içerisinde bulunan 1948 yılındaki savaş sonucu elde edilen topraklar, başta "toprak satın alma" ve "gaiplerin mülkleri" yasaları olmak üzere peyderpey çıkarılan yasalarla gasp edilmektedir. "Gaiplerin mülkleri yasası" Kasım 1947'ye kadar İsrail Devleti sınırlarını terk edenleri veya bu topraklardan göç edenleri "gaip" olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu kişilerin araziler dâhil tüm mülkleri, evleri, banka hesapları "gaip mülkü" sayılarak, mülkiyet hakkı devlete devredilmektedir. İsrail'in bu kanunu Filistinli mültecilerin ve İslami vakıfların mülklerini müsadere etmede temel araç olarak kullandığı belirtilmektedir. İsrail'in 1967'den bu yana işgal altında tuttuğu Doğu Kudüs'te 200 bin, Batı Şeria'da ise 400 bini aşkın Yahudi yerleşimci bulunmaktadır[8]. Tüm bunlar bir arada düşünüldüğünde, Filistinlilerin mülkiyet hakkı İsrail Devlet'i tarafından hukuka aykırı bir biçimde gasp edildiği gerçeği önümüzde büyük bir sorun olarak durmaktadır.

6. Sağlık Hakkı

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 25. Maddesinde ise sağlık hakkı temel insan haklarından biri olarak kabul edilmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü Doğu Akdeniz Bölge Ofisi Direktörü Ahmed el-Manzari, yaptığı bir açıklamada İsrail saldırıları altındaki Gazze'de, *"Gazze halkı, son saldırılardan önce sağlık hizmetlerine erişmekte sıkıntı yaşıyordu. Şimdi ise temel insan haklarından olan bu tıbbi bakım ve onurlu bir yaşam sürme hakkı neredeyse imkânsız hale geldi."* ifadesini kullandı.

7. Çocuk Hakları

Çocuk hakları, çocukların sağlıklı bir gelişim, güvenli bir çevre ve katılım haklarına odaklanarak çocukların refahını güvence altına almayı amaçlamaktadır.

7 Ekim'den bu yana İsrail 11 binden fazla çocuğu katletti. Dünya çocukları bir kez daha tanık oldu ki "Çocuk Hakları Sözleşmesi" bazı ülkeler için bir

6 Hasibe Körbalta, Türkiye'de Sektörel Su Tahsisine Geçiş
7 https://l24.im/PAFR7p
8 https://l24.im/gl8

anlam ifade etmemektedir.[9]

Dünyanın hemen hemen her yerinde savunmasız ve korunmaya muhtaç olduğu belirtilen çocukların bile gözü dönmüş İsrail Devleti tarafından açık hedef olarak görülmesi ve söz konusu gasıp devletin kendisini hukukun dahi üzerinde görmesi kabul edilemez bir durum olarak görülmektedir.

8. İletişim Hakkı

Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak bir kimsenin ülke hudutlarıyla sınırlanmaksızın kişinin kendi tercih ettiği herhangi bir iletişim vasıtasıyla her türlü bilgi ve düşünceyi arama, edinme ve ulaştırma özgürlüğünü de içerir.

Filistin İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanı İshak Sidir, Anadolu Ajansı muhabirine yaptığı açıklamada, "İsrail'in Gazze Şeridi'ni bombalaması nedeniyle iletişim ağında meydana gelen tahribatın boyutu yüzde 70'i aşıyor. Buna ek olarak iletişim ağlarının dayandığı altyapıda da tahribat var." dedi.[10]

9. İnternet Erişim Hakkı

Herkesin bilgiye erişim hakkı vardır. Bu nedenle internet erişimi temel bir insan hakkıdır. İnternetin engellenmesi veya sansürlenmesi, ifade özgürlüğüne müdahale anlamına gelmektedir. Filistin Telekomünikasyon Şirketi, Gazze Şeridi'ndeki iletişim ve internet hatlarının tamamen kesildiğini duyurmuştu. İsrail'in yıllardır abluka altında tuttuğu ve aylardır yıkıcı saldırılara maruz bıraktığı Gazze Şeridi'ndeki Filistinliler, sahadaki gelişmelerden ve siyasi olaylardan ancak radyo vasıtasıyla haberdar olabiliyor. İsrail'in elektrik ve internete erişim hakkını engellemesi de yine bir uluslararası bir hukuk kuralının ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır.

10. İnsan Hakları Ağacının Baltası: Soykırım Suçu

Soykırımı bir kavram olarak ilk defa II. Dünya Savaşı'nın acılarını bizatihi yaşayan Yahudi bir ailenin çocuğu olan Polonyalı hukukçu Rafael Lemkin kullanmıştır. Soykırım kavramı bir Yahudi olan Lemkin tarafından kullanılmasına karşın şu an II. Dünya Savaşı'ndan sonra işlenen en büyük soykırım suçunun kendisini Yahudilerin temsilci olan devletin işlemesi ve küresel sistemin bu suça engel olmaması bir akıl tutulmasına işaret etmektedir.

SOYKIRIM EVRENSEL ÇAPTA "IUS COGENS" SAYILAN BIR KURALIN IHLALIDIR.

Jus Cogens kavramı uluslararası hukukta emredici normları ifade etmek amacıyla kullanılan bir terimdir.[11] Jus Cogens kavramı Viyana Sözleşmesi'nde ortaya konulmuş ve tüm devletlerin genellikle insan hakları ile ilişkilendirilerek temelde insan haklarının korunmasının ele alındığı konularda ortak bir paydada buluşabilmelerini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur.[12] Jus Cogens'e aykırı olarak yapılan veya daha sonra aykırı hale gelen anlaşmalar geçersizdir.

İsrail Savunma Bakanı Yoav Gallant *"İnsansı hayvanlarla savaşıyoruz ve ona göre davranıyoruz."* şeklindeki açıklamalarda bulunmuştur. Bu durum sadece savunma bakanın açıklamalarıyla sınırlı kalmayıp devletin tüm yetkililerince her gün sistematik bir şekilde ifade edilmektedir. İsrail tüm uzlaşma ve ateşkes çağırılarını reddedip siviller için

9 Nazmi ZENGİN, "SAĞLIK HAKKI" ve SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMU

10 https://www.aa.com.tr/tr/dunya/filistin-iletisim-bakani-sidir-gazzedeki-iletisim-aginin-yuzde-70i-yok-edildi/3104489

11 Gemalmaz, A.G.E., S.732

12 Yasin Öztürk, Uluslararası Hukukta Devletlerin Egemen Eşitliği Kavramının Jus Cogens Niteliği

bir yaşam koridoru teklifine de tamamen kapalı bir tavır sergilemektedir. Buna karşı İsrail Devleti sivil yerleşim yerleri olan okulları, hastaneleri, evleri ve sivil kamplarını kimyasal silahlarla bombalayarak eşi benzeri görülmemiş bir sivil soykırıma yol açmaktadır. Dünyanın gözü önünde soykırım suçu işlenmektedir.

Uluslararası Hukukta Dönüm Noktası

Güney Afrika Cumhuriyeti, 29 Aralık'ta, İsrail'in 7 Ekim'den bu yana Gazze'de işlediği fiillerle 1948 tarihli BM Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'ni ihlal ettiği gerekçesiyle ICJ'de dava açarak geçici tedbir kararı alınmasını talep etti.[13] Başvuruda *"İsrail'in eylemleri ve ihmalleri soykırım niteliğindedir, çünkü hususi soykırım niyetiyle işlenmiştir."* ifadeleri kullanılırken, yapılan eylemlerin "Gazze'deki Filistinlileri yok etmek" amacı taşıdığı vurgulandı. İsrail, davayı "tiksintiyle" reddettiğini bildirdi. Yapılan dava başvurusunda İsrail'in Birleşmiş Milletler tarafından 1948'de kabul edilen Soykırım Sözleşmesi'ndeki yükümlülüklerini ihlal ettiği öne sürülerek "Gazze'deki Filistin halkına karşı soykırım eylemlerine giriştiği, buna devam ettiği ve daha da sürdürme riski taşıdığı" belirtildi.

Sonuç

Bu çalışma çerçevesince soykırıma dair istatiksel bir bilgi vererek çalışmamızı desteklemek istemiştik. Fakat Gazze toprakları üstünde şu an insanlar ve en acısı çocuklar katlediliyor. Bu sebeple hangi istatistiği verirsek verelim bu durum gerçeği yansıtmamaktadır. 21. yüzyılda bu şekilde bir insanlık dramının yaşanması ve uluslararası hukukun bu olaya müdahil olmaması kesinlikle kabul edilemez. İsrail BM Temsilcisi, BM Genel Kurulu'nda taraflar arasında açıkça güç dengesi olduğunu ifade etmiş ve bu duruma karşı da itiraf niteliği taşıyan şu cümleleri kurmuştur; *"Çocukları ve kadınları neden bombalayıp öldürdüğümüzü bilmek istiyor musunuz? İşte bu taş yüzünden. Her gün bize bu taşlardan atıyorlar. Siz olsanız ne yapardınız?"* Özeti bile sayfaları bulan İsrail'in insan hakkı ihlalleri konusunu, İsrail'in BM Temsilcisi'nin sormuş olduğu o soruyu sorarak bitirelim: Bu kadar ihlal karşısında "Siz olsaydınız ne yapardınız?"

13 https://l24.im/SPsA 28, https://tls.tc/2EV0s 29 İlgili Haber, https://l24.im/E42f

Av. Esma Yurt Mul
Hukukçular Derneği Yönetim Kurulu Üyesi

Av. Cavit Tatlı
Cihannüma Genel Başkan Vekili

Uluslararası Hukuka Göre Soykırım Nedir, Bir Olayın Soykırım olarak Tanımlanması İçin Hangi Koşullar Aranır, Failler Nasıl Yargılanır, Ceza Nasıl İnfaz Edilir?

Uluslararası Hukuka Göre Soykırım Nedir?

Soykırım kavramını ortaya koyan ve ilk kullanan kişi hukukçu Raphael Lemkin'dir.[1] Uluslararası Hukukta ilk kez Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi[2], ile hukuki düzenlemesi yapılan soykırım suçu[3]; millî, etnik, ırkî veya dinî bir grubun, sırf bu özellikleri sebebiyle, kısmen ya da tamamen yok edilmesi amacıyla, sözleşmede sınırlı olarak sayılan fiillerin bir gruba yönelik işlenmesiyle gerçekleşmektedir.

Sözleşmenin 2. Maddesinde bu fiiller;

a. Gruba mensup olanların öldürülmesi;

b. Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi;

c. Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracağı hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek;

d. Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler almak;

e. Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek;

olarak belirlenmiştir. Zira soykırım suçu düzenlenirken fiiller sınırlı olarak sayılmıştır. Bu maddeler dışında bir suç soykırım suçu olarak kabul edilemeyecektir. Bu suçlarında soykırım suçu olarak değerlendirilmesi için sadece işlenmiş olmaları yeterli değildir. Burada soykırım kastının da bulunması gerekmektedir.

Bir Olayın Soykırım Olarak Tanımlanması İçin Hangi Koşullar Aranır?

BM Soykırım Sözleşmesi'ne göre, soykırımın tanımında şu 3 unsurun olması aranmaktadır:

1. Kasıt: Soykırım suçunun işlenmesinde

1 Soykırım ya da jenosit (genocide) kavramı ilk kez 1944 yılında Polonya Yahudisi hukukçu Raphael Lemkin tarafından kullanıldı. Lemkin Yunanca ırk ya da kabile anlamına gelen "genos" ile Latince öldürmek anlamına gelen "cide" kelimelerini birleştirmişti. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/105287 50. Shf.

2 9 Aralık 1948 imza tarihi ve 12 Ocak 1951 yürürlük tarihi

3 https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020093827bm_11.pdf

kasıt bulunmalıdır. Yani eylemler, belirli bir ulusal, etnik, dini veya ırksal grubun tamamen veya kısmen imhasını amaçlamalıdır. Aynı sonuçları doğursa bile her eylem soykırım olarak nitelendirilemez.

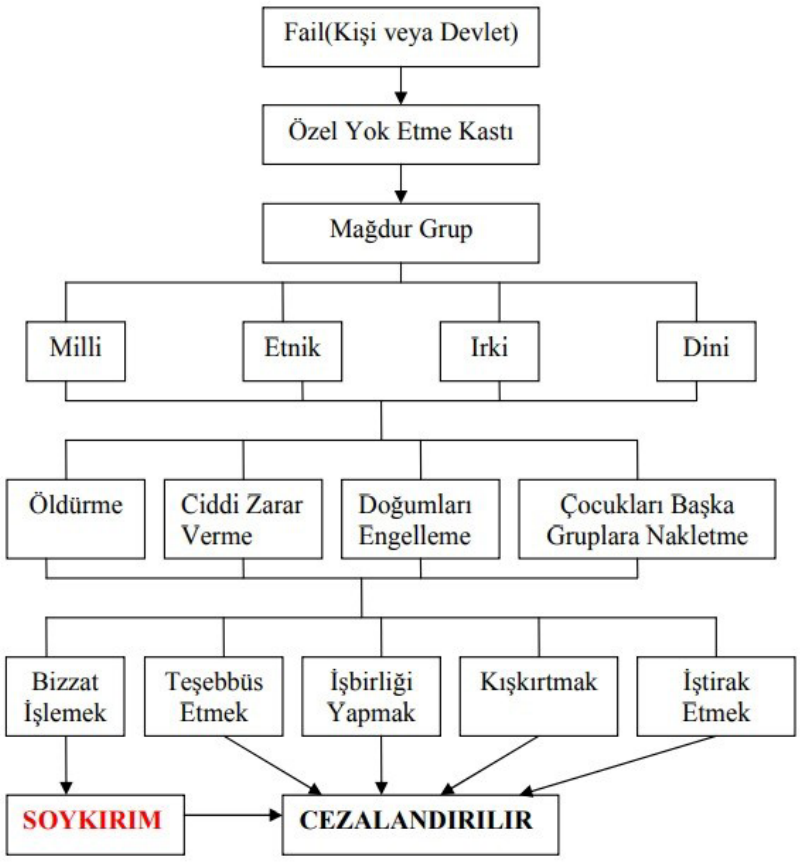
2. Gruba Karşı Eylem: Soykırım, belirli bir ulusal, etnik, dini veya ırksal grubu hedef almalıdır. Bu eylemler, grup üyelerine yönelik olarak gerçekleştirilen saldırılar şeklinde olmalı ve imha amaçlı olmalıdır. Belirtilen gruplar dışında bir gruba yapılan eylemler soykırım olarak nitelendirilemez.

3. Fiziksel veya Zihinsel İmha: Soykırım, grubun tamamen veya kısmen fiziksel veya zihinsel olarak imha edilmesi amacını taşımalıdır. Bu, öldürme, ciddi fiziksel veya zihinsel zarar verme, yaşam koşullarını kasıtlı olarak kötüleme gibi eylemleri içerir.

Bu unsurlar, bir olayın soykırım olarak tanımlanması için gerekli koşulları belirtir ve soykırım suçunun ciddiyetini vurgular. Soykırım suçu, uluslararası hukukun en ciddi suçlarından biridir. Bu nedenle çerçevesi net bir şekilde belirlenmeye çalışılmıştır.

Suçun unsurları ve nasıl yargılanacağı aşağıdaki şemada gösterilmiştir.[4]

2. SUÇUN UNSURLARI

4 https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/105287 "52. Shf."

Failler Nasıl Yargılanır?

Bu suç kapsamında 2 farklı uluslararası yargı organı tarafından yargılama yapılır. Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) soykırım suçlaması ile kişileri yargılarken Uluslararası Adalet Divanı (UAD) devletleri yargılamaktadır.

UCM'nin tamamlayıcı bir mahkeme olduğunun unutulmaması gerekmektedir. Tamamlayıcı mahkeme demek yerel mahkemelerin devamı niteliğinde bir mahkeme olduğu ve yerel mahkemelerde bir yargılama yapılması durumunda bu durumda UCM'nin bu yargılamayı yeterli görmesi durumunda yeni bir yargılama yapılmayacağını kastetmektedir.

Ayrıca her iki mahkemede de geçmiş örneklere baktığımızda Ömer El Beşir'in yargılanması, Yugoslavya yargılaması, 2015 yılında Filistin tarafından yapılan müracaat sonrasında İsrail ile ilgili soruşturmada olduğu üzere her bir olayda yargılamalar çok uzun süreler devam etmiş/etmektedir. Bu nedenle yargılamalardan Rusya & Ukrayna savaşında çok hızlı sonuç alınmasının mümkün olduğu bir örnek olmakla birlikte konunun İsrail olduğu hiçbir konu BM nezdinde İsrail'i zor duruma düşürmemek adına hızlı ilerlememiştir.

Uluslararası Savaş Suçları Kapsamında Siyonist İşgali

Siyonist[5] bir devlet olarak kurulan İsrail'in, Filistin'i işgali 1897 yılındaki 1. Siyonist Kongresinde[6] alınan karara dayanmaktadır. İşgal, İngiltere'nin 1917 yılında Filistin'de Manda yönetimi ile başlamıştır. 14 Mayıs 1948 yılında İsrail devletinin kurulması ile işgal kurumsal bir hal almıştır. Bu işgal süreci İsrail'in nüfusunun artış hızına paralel bir şekilde artarak devam etmektedir. Nüfusu artırmak için İsrail tarafının ürettiği ismi ile yerleşimciler, genel tabir ile işgalciler yurt dışından Filistin topraklarına yerleştirilerek fiili durum oluşturularak işgal planlı olarak yürütülmektedir.

Günümüz uluslararası hukukunda devletlerin egemen eşitliği ve iç işlerine karışma yasağı gereği başka bir devlete ait ülke parçasının işgal suretiyle kazanılması ve bu tür durumların diğer devletlerce hukuki olarak tanınması mümkün değildir. Bu nedenle İsrail ile Filistin arasındaki durumun Uluslararası Hukuk Bağlamında: Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) ve Lahey Adalet Divanının görevlerinin ve yetkilerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira günümüzde bir ülkeyi ya da o ülkenin vatandaşlarını yargılamada en etkin iki organ olarak bu kurumlar bulunmaktadır.

Ancak BM Güvenlik Konseyinin yapısı ve burada daimi üye olan ABD'nin İsrail'i kollayarak İsrail aleyhine karar çıkmasını sürekli önlemesi bu iki organın karar almasını ve de bu kararların hayata geçmesi noktasında soru işaretlerini de beraberinde getirmektedir.

1. Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu, 4.12.1989 tarih ve A/Res. 44/39 sayılı kararıyla insanlığın güvenliğine ve barışa karşı işlenen suçlar kapsamında mahkeme konusunun incelenmesini Uluslararası Hukuk Komisyonu'ndan istemiştir. Sürecin sonunda UCM, 11 Temmuz 2002 tarihi itibariyle

5 https://tr.wikipedia.org/wiki/Siyonizm
6 https://tr.wikipedia.org/wiki/I._Siyonist_Kongre

faaliyetine başlamıştır.[7] UCM, Roma Statüsünün 8. Maddesinde düzenlenmiştir.[8]

Uluslararası Ceza Mahkemesi sürekli bir mahkemedir. Uluslararası nitelikteki en ağır olarak belirlenen cürümlerle ilgili olarak bireyleri kovuşturma görevini üstlenmiştir. Ulusal mahkemelerin tamamlayıcısı bir mahkeme konumundadır. (Roma Statüsü md.1)

Mahkeme'nin görev alanı, uluslararası toplumun tamamını ilgilendiren, en ağır cürümler olup, bunlar soykırım suçu, insanlığa karşı işlenen cürümler, savaş suçları ve barışa karşı işlenen suç olarak da saldırı suçudur (Roma Statüsü md.5).[9]

2. Lahey Adalet Divanı

Uluslararası Adalet Divanı, Dünya Mahkemesi olarak ta kabul edilmektedir. Mahkeme 1945 yılında kurulmuş ve 1946 yılında çalışmalarına başlamıştır.[10]

Mahkemenin 2 şekilde çalıştığını görüyoruz. Mahkeme tavsiye niteliğinde istişari görüş bildirebilmektedir.[11] Ya da yargılama yapabilmektedir. Ancak bir devletin müracaatı gerekmektedir. Yoksa şahıslar, şirketler ya da sivil toplum kuruluşları bir devletin bu mahkemede yargılanması için müracaat edemez.[12] Mahkemenin kararları ile ilgili en önemli sorun 5 daimi üye ülkenin veto hakkıdır ki Nikaragua lehine ABD aleyhine verilen kararı BM Güvenlik Konseyi 5 daimi üyesinden bir tanesi olma sıfatı ile ABD veto etmiştir. UAD'nın uluslararası hukukun gelişmesi noktasında büyük katkıları olmuştur. Ancak 5 daimi üyesine tanınmış olan veto yetkisi mahkemenin gücünü azaltmakta ve mahkemenin işlevselliğini sorgulatmaktadır.

İsrail UAD Önünde Yargılanabilecek midir?

Halihazırda UAD önünde Güney Afrika Cumhuriyeti'nin müracaatı ile başlamış olan bir dava bulunmaktadır. Bu dava görülürken 1 Mart 2024 tarihinde Nikaragua Almanya'ya karşı işgal altındaki Filistin topraklarında uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmediğini belirterek UAD'nda dava açtı.

Öncelikle bu davalardan çok hızlı sonuç alınmasını beklememek gerekmekle birlikte, davaların açılmış olması uluslararası kamuoyu önünde hem İsrail'i hem de ona açık destek veren ülke, şirket ve sivil oluşumları zor durumda bırakacağı açıktır. Zira 2004 yılında UAD'nın verdiği Duvar istişari görüşü sonrası birçok firma İsrail'e çimento satışını ya durdurmuş ya da bazı kriterler getirerek zorlaştırmıştır.

Hem Güney Afrika Cumhuriyetinin İsrail'e hem de Nikaragua'nın Almanya'ya karşı açmış oldukları davalar tüm ülke, şirket ve oluşumları daha dikkatli olmaya zorlayacaktır. Ancak UAD'nın Gazze'de yaşananları durdurmaya gücünün yetip yetmeyeceğini zaman gösterecek. Zira 5 daimi ülkeye tanınmış olan veto yetkisi UAD'nın gücünü azaltmaktadır.

7 https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/uluslararasi-ceza-mahkemesi-ucm28022020101834

8 Türkiye, Statü'ye taraf olmasına rağmen iç hukukunda gerekli onay prosedürünü yerine getirmediğinden Statü henüz Türkiye açısından yürürlükte değildir.

9 http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/459_1.pdf

10 https://diabgm.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2622020085959muzeyir_karabiyik.pdf

11 Bu güne kadar 27 istişari görüş belirtmiştir.

12 Bu güne kadar Mahkeme olarak 124 karar vermiştir.

Bu nedenle UAD İsrail aleyhine bir karar verse bile bu kararın uygulanabilirliği şüphelidir. Ayrıca bu kararın ne kadar sürede verileceği de muamma olarak gözükmektedir.

Yukarıda izah ettiğimiz üzere yargılama başlamış olmakla ve devamı noktasında da sorun bulunmamakla birlikte Bosna kararında hem UAD hem de UCM son derece yavaş işleyen süreçler sonrasında sadece Srebrenitsa'da yaşananlarla ilgili soykırımdan dolayı suçlu bulmuştur. Genel bir soykırım kararı vermediği gibi Sırbistan şu anda AB'ye üyelik sürecindedir.[13]

Netice itibari ile mahkeme süreci uluslararası kamuoyu ve devletler arasında İsrail'i baskılayacağı görülmekle birlikte Gazze'de yaşananlara kısa sürede bir çözüm üretmeyeceği ve İsrail'i saldırılarını durdurma konusunda da mahkemenin çok istekli olmadığı görülmekte. Zira Rusya'ya Ukrayna konusunda aldığı tedbir kararlarını İsrail konusunda almadığını görüyoruz. Bu noktada mahkemenin 7 Ekim 2023 tarihini başlangıç almasından kaynaklandığını ve de Hamas'ı bir terör örgütü olarak değerlendirdiğini düşünüyorum. Uluslararası sistem gibi Mahkeme de 1967 sınırlarını esas almış olmakla ve İsrail'in Gazze topraklarına saldırısını hukuk dışı gördüğü tedbir kararından anlaşılmakla birlikte insanların yaşamasını sağlama noktasında çekingen bir tavır takındığı tedbir kararında çok açık görülmektedir.

UAD süreci uzun vadede İsrail'in hukuk tanımazlığını ve de soykırım suçunu işleyenleri önlemediği şeklinde bir karar çıkma olasılığı bulunmakla birlikte Filistin tarafına da 7 Ekim 2023 teki saldırısı ile ilgili bir yaptırım kararı verme ihtimali gözükmektedir. İsrail tarafı için bu kararın uygulanabilirliği bulunmamakla birlikte Filistin tarafı için bu kararın uygulanma ihtimali çok yüksek bir oran içermektedir. Tabi bu kararlar verildiğinde Gazze diye bir yer kalırsa!

13 https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/36397 her iki mahkeme sürecinin değerlendirildiği makale günümüz yargılamasına da ışık tutmaktadır.

Taha Kılınç: Uzun Soluklu Bir Mücadele Bu, İnsan Kaynağımızı Ne Kadar Büyütürsek Zafere O Kadar Yaklaşacağız

Gazze başta olmak üzere Filistin 7 Ekim'den bu yana İsrail'in hiçbir ilke, değer ve yasa tanımayan vahşi saldırıları altında. İsrail'in soykırımla yargılanmasına giden süreç, farklı tartışmaları beraberinde getirdi. Filistin'in bizim için taşıdığı anlamdan boykota, Arap düşmanlığından medyanın meseleye bakışına, çözümün ne olduğundan bize düşen sorumluluklara kadar bölgemizdeki İsrail meselesini, Filistin'in kurtuluşu ve kuruluşu imkanlarını farklı boyutlarıyla Gazeteci-Yazar Taha Kılınç ile konuştuk.

- Kadim Filistin topraklarında, 7 Ekim'de Filistinli direniş gruplarının başlattığı operasyondan itibaren Siyonist İsrail'in Gazze'de yürüttüğü soykırımı derinleştirdiğine şahitlik ediyoruz. Öncelikle şununla başlamak istiyorum; Filistin'i nasıl tanımlamalıyız? Zira bu tanımlama her şeyi belirliyor. Filistin bir ulusal devlet mi, mukaddes bir toprak mı, herhangi bir bölge mi?

"Filistin" kelimesi, öncelikle coğrafî bir bölgeyi tanımlıyor. Bu coğrafî bölgede Kudüs ve Mescid-i Aksâ'nın bulunması ise, biz Müslümanlar için burayı mukaddes hale getiriyor. Hz. İbrahim'in Filistin'den kalkıp Hicaz'a gitmesi ve ailesinden bir kısmını Hicaz'a yerleştirmesi… Müslümanların, Asr-ı Saadet'in ilk 14 yılında kıble olarak Kudüs'e yönelmesi… Mirac gecesinde, o kutlu yolculuğa bir Kudüs durağının eklenmesi… Hz. Peygamber'in, Yahudilerin domine ettiği Yesrib (bilahare Medine-i Münevvere) şehrine hicret etmesi ve orada Müslümanlar için bir devlet kurması… Tüm bunlar, bir Müslüman için Mekke, Medine ve Kudüs'ü birbirinden ayrılmaz kılmaktadır.

Başından beri, İslâm dünyası açısından, Filistin meselesinde bir türlü cevabı net bir şekilde verilemeyen iki soru vardır: 1) Filistin ve Filistinliler, bizim neyimiz olur? 2) Filistin'i kim veya kimler temsil edecek? Bu iki soruya cevap verirken, işin içine birçok kaygılar ve hesaplar karıştığı için, Filistin de Müslümanların zihninde büyük ölçüde muğlaklaşmıştır. Bir "dava" olduğu dile getiriliyor, ancak bununla ilgili nasıl bir çalışma yapılacak ve hangi stratejiler izlenecek, burada ciddi bir karmaşa var.

- 7 Ekim'den bugüne Türkiye'de Filistin'e dair, Filistinlilere dair -maalesef- bir kara propagandaya da şahit olduk. Filistin bizim neyimiz olur? Filistin'i neden sahiplenmeliyiz?

Filistin, bizim için Mekke ve Medine'den sonra üçüncü mukaddes şehrimiz olan Kudüs'ü bağrında saklayan coğrafyadır. Bizim oralara ilgimiz, İsrail işgalinden ve zulmünden bağımsızdır. Günün birinde işgal bittiğinde ve oralarda güzel haberler gelmeye başladığında da biz Kudüs'ü ve Filistin'i konuşacağız, gündemimize alacağız, bilmeye ve öğrenmeye çalışacağız. Dolayısıyla Kudüs'ü, baika herhangi bir şehirle kıyaslamayız. Onun yeri, Mekke ve Medine'nin yanı başıdır.

- Ana sorunumuz İsrail. İsrail'i nasıl tanımlıyorsunuz? Ulus devlet mi, küresel bir terör şebekesi mi, ırkçı bir devlet mi, aşırı radikal bir Yahudi topluluğu mu?

Siyonizm, seküler bir işgal projesidir. İlk Siyonist kuşaklar, Filistin topraklarını istila etmek üzere dünyanın dört bir yanından toplanıp geldiklerinde, Ortadoğu gibi bir dinler coğrafyasında, dini ve dinî metinleri yedeklerine almadan herhangi bir adım atamayacaklarını gördüler. Seküler, sosyalist ve din dışı bir ideolojiyle Kudüs'ü işgal etmek imkânsızdı. Onlar da inanmadıkları bir tanrının inanmadıkları kitabını ellerine alıp, din sömürüsüne giriştiler. İsrail, bu din sömürüsünün neticesi olarak kuruldu.

Geldiğimiz noktada, Yahudiliğin neredeyse tamamen kültüre indirgendiği, Yahudiler arasındaki kavga ve gerilimlerin artık gizlenemez boyutlara ulaştığı, sekülerliğin ve hedonizmin millî ideoloji haline geldiği bir İsrail var karşımızda. Bu toplumsal yapıya, dünyadaki imaja ve savaş kabiliyetine de yansıyan çeşitli sonuçlar meydana getiriyor.

- 7 Ekim'de Filistinli direniş gruplarının operasyonuyla başlayan süreci, yaklaşık bir asrı bulan Filistin'i istila ve işgal sürecini de göz önünde bulundurursak, nasıl analiz edersenez? Gazze ve Filistin'in geleceğine dair öngörünüz nedir?

Filistin, şu anda fiilen dört parçaya ayrılmış durumda: 1) Kudüs, 2) Batı Şeria, 3) Gazze ve 4) İsrail sınırları içinde vatandaş olarak yaşayan Araplar. 1967'den beri Doğu Kudüs ve Batı Şeria'yı işgal altında tutan İsrail, Kudüslüleri özel bir statüye tabi kılarken, Batı Şeria'nın çevresine 700 kilometre uzunluğunda bir duvar örüyor. Gazze 2006'dan günümüze hava, kara ve deniz ablukasındayken, İsrail vatandaşı olarak Filistinli Araplar her türlü hakka sahip olarak yaşamlarını sürdürüyor. İsrail'in bu ayrımları planlarken ve uygularken hedeflediği şey şu: Günün birinde Filistin devletinin kurulmasını kabul etmeye mecbur kalınacak olursa, bu devletin tek parça halinde var olmamasını sağlamak.

İşgalin saldırıları ve soykırım süreci tam gaz ilerlediği için, Filistin'in geleceğini konuşmaya henüz sıra gelmiyor. Ancak, "Nasıl bir Filistin devleti?" sorusunu cesaretle sormak ve gerçekçi biçimde cevaplamak durumundayız. Şu anda Mahmud Abbas'ın başında bulunduğu Filistin yönetimi, hem insan hakları hem de yolsuzluklar bakımından oldukça korkunç bir karneye sahip. Gelecekte de böyle bir devlet kurulacaksa, işgale karşı yürütülen bunca direnişe ve ödenen bedellere yazık olacak demektir.

- İsrail'in işgali ve Filistin'in bağımsızlığı meselesinde iki devletli bir çözüm önerisi var. Türkiye'nin önerisi de bu yönde. Öncelikle bu öneri gerçekçi mi? İki devletli çözüm önerisi, yaklaşık bir asırdır devam eden istila ve işgalin sona ermesini sağlar mı; Filistin ve bölge ülkelerini tatmin eder mi; batılı ülkelerin koşulsuz desteğini alan İsrail'in saldırganlığını sona erdirir mi?

Tabloyu somutlaştırma adına, iki devletli çözümün hayata geçirilmesi durumunda, mesela Kudüs'ün nasıl bir görünüme kavuşacağını tasvir ve tasavvur edelim: Mescid-i Aksâ'nın kapılarındaki işgal askerleri çekilmiş ve kontrol tamamen Müslümanların eline geçmiş… Yahudilerin "Ağlama Duvarı" dedikleri ibadet mekânında da kontrol Müslümanlarda… Kudüs sur içinde, Yahudiler çeşitli yöntemlerle el koydukları bütün gayrimenkulleri Müslümanlara devretmiş… Kudüs'teki Yahudi Mahallesi tümüyle dağıtılmış, mekânlar eski sahiplerine geri dönmüş, işgalle birlikte kurulan onlarca Yahudi okulu ve eğitim müessesesi kapatılmış… Sur içindeki Yahudi nüfus, dışarı tehcir edilmiş, onların yerlerini işgal öncesindeki Müslüman nüfus almış… Zeytindağı ve çevresinde ihdas edilen yeni Yahudi mezarlıklarına definler durdurulmuş… Şeyh Cerrâh ve Silvân mahallelerindeki Yahudi işgalciler çekilmiş, el koydukları mekânları Müslümanlara bırakmış…

Tarihi ve coğrafyayı dikkatle okuyan bir göz, İsrail'in "başkenti Doğu Kudüs olan bir Filistin devleti"ni kabul etmemek için her yolu denediğini ve deneyeceğini görecektir. Zira yukarıda sadece zahirî manzarasını tasvire çalıştığım dönüşümler silsilesi, İsrail'in Filistin topraklarındaki varlığını da sona erdirecektir. İsrail'in iki devletli çözümü kabul etmesi demek, zaten gücünün tükenmesi ve yıkılışın da başlangıcı demek olacaktır. İsrail devlet aklı, bu hakikati çok iyi bildiği için, Kudüs'ü ve çevresini Yahudileştirmeyi, Batı Şeria'yı işgalci Yahudi yerleşimlerle doldurmayı, böylece fiilen ve fiziken "1967 öncesi sınırlara dönüş"ü imkânsız hale getirmeyi birinci hedef olarak belirlemiştir.

- Meselenin medya boyutunu da konuşmak istiyorum. Filistin'in direnişi, bağımsızlık mücadelesi, İsrail'in işgali ve derinleştirdiği soykırımı konuşmak için Türkiye'de medya, işgali ve soykırımı meşrulaştırmadan direniş ve bağımsızlık mücadelesi terminolojisine uygun bir şekilde anlatabiliyor mu? Filistin'de olup bitenin haberleştirilmesi ve yorumlanmasında kapsayıcı bir habercilik ve asgari düzeyde önleyici bir yorumlama-analiz çabasının olduğunu söyleyebilir miyiz?

Türkiye'de, yaşanan sürecin tam anlamıyla doğru ve soğukkanlı biçimde anlatılabildiğini söylemek güç. Son yıllarda yaşanan bazı gelişmelere rağmen, hâlâ istediğimiz seviyede değiliz. Bu durumun başlıca sebepleri olarak, yetişmiş insan eksikliğini, bölgeye ilginin bir türlü "sahiplenme" aşamasına geçemeyişini ve genlere işlemiş durumdaki "Arap alerjisi"nin yarattığı negatif güdülenmeyi sayabiliriz. Arap dünyasında El Cezire televizyonunun etkisine bakın mesela. Filistin ve İsrail işgaliyle ilgili en kalıcı, tesirli ve çarpıcı yayını onlar yapıyor. Niçin? Çünkü kanalın kurucu kadroları, önemli yapımcıları ve saha elemanları Filistin kökenli. Bizde eksik olan "sahiplenme" olgusu, onlar için artık bir hayat-memat meselesi durumunda. El Cezire çalışanları, Filistin'i anlatırken aynı zamanda kendi aile öykülerini, işgalin nesiller boyunca meydana

getirdiği travmatik etkileri ve vatanlarına karşı hissettiklerini kamuoyuna aktarıyor. Yayınların tesiri ve gücü de buradan geliyor esasen.

- Hem ülkemizde hem de dünyanın farklı noktalarında diplomatik girişimler var. Sivil toplum kuruluşları eylemler düzenliyor, boykotlar var. Ancak bunlar İsrail'in soykırımı derinleştirmesinin önüne geçemiyor. Neden? Eylemlerimiz, sloganlarımız, girişimlerimiz neden yankı bulmuyor?

İsrail bir günde, bir ayda, bir senede, on senede, elli senede kurulmadı. Siyonist işgal projesini anlamak ve kavramak için, coğrafyamızı en az 200 yıl geriye giderek okumak ve kavramak gerekiyor. Bu açıdan baktığımızda, eylemlerimizin "hemencecik" bir sonuç doğuracağını beklememek lazım. Bu bir süreçtir. Başlar, devam eder, nihayet vade dolunca neticeler alınır.

Boykot ve eylemlerin istediğimiz şekilde sonuçlanmamasını konuşurken, stratejik anlamda bazı eksiklerimizden söz edebiliriz. Bir defa, öfkelerimiz dönemsel. Bu sarmaldan kurtulmak ve "boykot" dediğimiz şeyin bir ömür boyu istikrarla ve ısrarla sürdürülecek bir duruş olduğunu kavramamız gerekiyor. İkinci olarak, boykot girişimlerimiz, tedricî değil. Bir anda, hayatımızdaki her şeyi dönüştürüp değiştirmek imkânsız. En hayatî olandan başlayıp derece derece devam ettirmeliyiz, ki sürdürülebilir bir plan ortaya çıksın. Son olarak, her anlamda ve her alanda Müslümanca hayatlar yaşama konusunda kararlı davranmalıyız. Mesela İsrail'in Gazze'de uyguladığı soykırıma destek veren birçok marka, Müslümanca bir duruş ve bakışla baktığımızda, başka birçok sebeple zaten boykot listemize girmiş olmalıydı.

- Son olarak şunu sormak istiyorum. İsrail'in saldırılarına, sistematik katliamlarına, dünyanın gözü önünde yaptığı soykırıma karşı diş biliyoruz, öfkeleniyoruz. Eylemlere katılıyoruz. Sosyal medya mecralarında paylaşımlar yapıyoruz. Fakat yaptığımız hiçbir şey sonucu değiştirmiyor. Peki, ne yapmalıyız?

Üç temel vazifemiz olduğuna inanıyorum: 1) Meseleyi her boyutuyla kavramak ve derinlemesine bilmek, 2) Hayatta hangi konumdaysak, "bana ne düşer?" sorusunu sormayı hiç bırakmamak, 3) Her ne işle meşgulsek, onu en iyi şekilde yapmak.

Uzun soluklu bir mücadele bu. Her yönden sağlam insan kaynağımızı ne kadar büyütebilirsek, zafere de o kadar yaklaşacağız.

- Zaman ayırdığınız ve hayati önemi olan Filistin'e dair görüşlerinizi, değerlendirmenizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Yusuf Ziya Gökçek
Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi

Filistin'in İsrail ve Hollywood Çerçevesinde İmajla İşgali

Filistin Sineması bundan yaklaşık 60 yıl önce, Nekbe'nin (Büyük Felaket'in), Filistin toprakları üzerinde kurulan İsrail'in bir devlet olarak kendisini duyurmasıyla başlamaktadır. Filistin'de çekilen filmlerin tarihi daha eskidir. Ancak Filistin filmi denilen bir mefhum işgalle başlamaktadır. Filistin filmi, işgal tecrübesi ile oluşmakta, anti-kolonyal mücadele özünü barındırmakta, temelde ise dekolonizasyonu (sömürgesizleştirme) amacı taşıyan bir milatla başlamıştır. Ancak bu bir imkan olarak görünse de Filistin filminin sürdürülebilirliği konusunda bir sorun da teşkil etmektedir. İşgalin getirdiği yönetsel ve maddi krizler Filistin filminin ihtiyaç duyduğu yapım masrafını karşılayamayacak durumda olması, İsrail'in işgali ve sömürgeleştirme politikasını derinleştirmesine yaramaktadır. Zira İsrail'in bölgedeki varlığı yüz yıllık değilken Filistin topraklarındaki sinema varlığı neredeyse yüz yıllıktır.

Dünya sinema tarihi düşünüldüğünde, özellikle Batı merkezci tarih yazımında, ülke sinemalarının kurucuları olarak sinematograf aletini icat eden, Fransız Lumiere Kardeşler gibi, firmaların ilgili ülkelere gönderdikleri operatörlerle başlatmaktadır. Sinemayı icat eden aynı zaman ülke sinemasının mucidine dönüşmektedir. Sinematografa sahip olmanın getirdiği fırsat aynı zamanda onunla kurulacak bir imaj tarihinin de kalemi olmaktadır. Filistin'in bir imaj olarak görülmesi fotoğrafın icadına, ondan önce ise Filistin peyzajı yapan Avrupalı ressamlara kadar götürülse de hareketli görüntünün tarihi sinematografla başlamaktadır. Sinematografi dönemin mekanın yalnızca kaydını düşmemekte çerçevelediği alanla bir sınır çizmekte, bu çerçeve içerisindekileri anlamak için de bir bağlam üretmektedir. Bir bilim olarak kartografyanın haritalandırma yetkisi imajinatif bir müdaheleyle 19. yüzyılın sonu itibariyle sinemanın eline geçmiş denebilir. Bu yüzden işgal altında olan bir toprağın yerin saptanması için üzerine görüntüsel müdahalelerin yoğunlaştığı alanı tespit için onun üzerine konuşmayı gerektirir.

19. yüzyılın sonundan itibaren Filistin, Lumière Kardeşlerin operatörleri tarafından kayda alınmaktadır. Filistin bu yönüyle Fransız Lumiere Kardeşler'in ve ABD'li Edison'un kameramanlarının yirminci yüzyılda oryantalist, dini (Hristiyan) ve emperyal bir ilgi ile gördükleri yer almaktadır. Bu kameramanlar eliyle çekilmiş Filistin'in ilk görüntülerinde göze çarpan ilk nitelik egzotiktir. Egzotikliği burada iki kelime ile karşılamak gerekmektedir. Yabancıl ve yabanıl. Yabancısı olduğu bir kent tasarımı, "uygar" olarak addetmedikleri bir yer olarak düşünmeleri itibariyle yabancıl ve yabanıl olarak görünmektedir. Dini saiklerle Filistin'i görüntülemek öncelikle Hristiyanların mukaddes yerlerini kadraja almaktır. Emperyal saik ise bulundukları ülkenin egemenlik hassasiyetlerini oluşturmak, arzusunun bir parçası kılmak üzerine kuruludur. Oryantal ilgi de kurmaca bir evrende

oluşturdukları Doğu'yu optik olarak da gösterebilmek sinematografinin edindiği bir ödevdir.

Lumiere operatörleri sonrası Filistin, Avrupalı Yahudi Göçmenler tarafından hazırlanan gündelik, gezi, olay görüntülerinin oluşturduğu bir görüntü birikimidir. Filistin, o dönemler İngiliz Mandası yönetimi altında Yahudiler eliyle çerçevelenen ve Yahudileştirilen bir coğrafya olmaktadır. Fiziken bulunduklarının ötesinde bir İsrail toprağı kılınmaya çalışılan imaj kolonizasyonu sağlanmaktadır. Bu yönde atılan adımlardan ilki Haseret Harishon Shel Palestina (Filistin'in İlk Filmi, 1911) adında Moshe Rosenberg'in çektiği iddia edilen görüntülerdir. Modern olarak Siyonizmin kurucusu Theodor Herzl'in "Arzı Mev'ud" (Vaat Edilen Topraklar) vurgusuyla çekmeyi planladığı propaganda filmi Juda Leman'ın çektiği Land of Promise (Arzı Mev'ud, 1935) filmi, Filistinlilerin görünmediği, görünse de ilkel, yabanıl olarak gösterildikleri dolayısıyla Filistin'e yerleştirilen Yahudiler eliyle medenileştirilmeye çalışılan, Avrupa'dan farkı olmayan ve onlara da sayfiye alanı olarak sunulan Filistinsizleştirdikleri İsrail'i imaj olarak inşa etmektedir. Filmin, Nazi Almanya'sında mukim olan Yahudileri Filistin'e göç etmeye teşvik için gösterime sokulduğunu, Mussolini İtalya'sında daha sonra dünyanın sayılı film festivallerinden biri olan Venedik'te ödül aldığını da belirtmek gerekiyor. 1935'te ortaya konulan Filistin vizyonu içinde Filistinlinin görünmediği, ihtiyaç olan modernliği ülkeye getirecek Yahudi varlığını önceleyen bir kolonyal tasarımdır. Filmler, Filistin'in Yahudilerin eliyle kurak topraklarda açacak bir çiçek, çölde sığınılacak bir vaha olma fırsatı yakalayacaklarına inandırma girişimleridir.

Siyonist propaganda niteliği taşıyan yine aynı yıl gösterime giren Baruch Agadati'nin çektiği Zot Hi Haaretz (Bu Topraklar, 1935), Nakba (Büyük Felaket) olarak adlandırılan İsrail'i resmi olarak kurma fikrini dile getirmesi açısından önemlidir. Bu filmden yaklaşık 13 yıl sonra kendinin bir devlet olarak duyurulması ile İsrail, siyasal alanda kazandığı mevziiyi imaj olarak da kazanmış oldu. 50 yıl önce Çarlık Rusya'dan gelen Yahudilerle çöllerle kaplı üzerinde develerin ve bedevilerin yabanıl sesleri olan Filistin, modern Faustlar'ca ehlileştirilmiş ve modernite vizyonuna uygun bir yerleşim yeri ol-

maktadır. Bu yönüyle Filistin, imajla öncesizleştirilmiş, mukimleri süpürülmüş ve yeni modern yüzler eliyle ihya edilmiştir.

İsrail'in 1948 ile Filistin topraklarında kurulması, kurulan işgal rejiminin sinemadan en temel beklentisi işgal ile iskana açtıkları Filistin topraklarına daha fazla Yahudi göçmeni çekmekti. Bu yönde adımlar 1948 öncesi atılmışsa da içerde egemenliğinin tahkimi dışarda ise egemenlik alanının genişletilmesi için belgesel ve kurmacayı bir istihdam ve iskan aparatı olarak konumlandırmaktadır. İngiliz yönetmen Thorold Dickinson'un çektiği Hill 24 Doesn't Answer (1955) filmi İsrail kurulduktan sonra Filistin'de çekilen ilk kurmaca film olma özelliğine sahiptir. Bu film, Nekbe yaşanırken İsrail askerlerinin Kudüs'ü işgal sürecini onların gözünden anlatması nedeniyle Filistinlilerin yerlerinden edilme sürecini ise meşru bir zemine kaydırmaya çabalamaktadır. Filmde Filistin topraklarının İsrailllilere ait olduğu, Filistinlilerin ise kavgacı, yabanıl ve ehlileştirilmemiş bir öteki olarak yerlerinden edilmesi gerektiğini ifade eden bir ideolojik söylem bulunmaktadır. Filmin bir yerinde Ürdünlü bir askerle İsrailli asker arasında geçen Filistin topraklarının kendilerine ait olduğu kavgasında uluslararası bir asker Arap askere dönerek Filistin'in Araplara değil Yahudilere ait olduğu yönündeki "hükmü" filmin nihai olarak bağlanmak istediği, işgalin tahkim edilmesi gerçeğine götürmektedir. Filmin sonlarında çıkan son yazısı yerine ise "başlıyor" ifadesi ise filmin İsrail'in iskanı ve Batılı devletlerin İsrail lehine aldığı kararı imaj olarak da üretmektedir. Film sonunda çıkan ifade ile birlikte bir işgal kararlılığına, imaj olarak ürettikleri filmin reel düzlemde de devam etmesini isteyen bir motivasyon yazısına dönüşmektedir. "Başlıyor" yazısı İsrail'in mevcudiyetinin imajla başlayıp yine bir imajla devam ettirmesinin de bir alameti görülebilir. İşgal olarak etiketlenecek bir eylemi, asli olana bırakmak ve örtük bir sadakatle hakkı iade etmek gibi bir çarpıtmayı da barındırmaktadır.

> **Filmde Filistin topraklarının İsraillilere ait olduğu, Filistinlilerin ise kavgacı, yabanıl ve ehlileştirilmemiş bir öteki olarak yerlerinden edilmesi gerektiğini ifade eden bir ideolojik söylem bulunmaktadır**

Hollywood ise İsrail'in devletleşmesi sürecini bir yirminci yüzyıl epiği olarak evrenselleştirdi. Örneğin Otto Preminger'in Leon Uris'in aynı adlı romanından, uyarlanan Exodus (1960) filmi gibi. Film Filistin'e yerleştirilmezden önce Kıbrıs'ta göç etmeyi bekleyen Yahudilerin hikayesini anlatıyor. İncil'deki Exodus bahsine Kızıldeniz'i geçmeye çalışanlara atfen Akdeniz'le alegorik, metinsel bir ilişki kurulmaya çalışılmaktadır. Film temelde "İsrail neden bizim yumuşak karnımızdır?" yargısını Amerikalılar için gerekçeklendirmektedir. Film, Kıbrıs,

Akka ve Kudüs arasında yerlerde çekildi. İsrail'in ilk başbakanı David Ben-Gurion filmin çekilmesine yapım desteği sağladı. Filmin kazandığı Oscar'lar İsrail'in uluslararası film piyasasında bir meşruiyet sağlaması itibariyle önemli kırılmalar oluşturdu. İsrail'in uluslararası yapımlara desteği devletin Filistin topraklarını Filistinsizleştirilmesi ve Filistinlilerin ev sahipliği durumunu terse döndürmeyi amaçlamaktaydı. Hollywood ayrıca Orta Doğu'da güvenilir tek müttefikin İsrail olacağı konusunda kendi vatandaşlarının ve Batılı ittifakın rıza üretmesi konusunda da üretkendi. 1940 yılında çekilen The Mortal Storm (Ölümcül Fırtına, 1940, Frank Borzage) adlı filmde teolojik bir anlam üretmekte, İncil'e referansla Yahudilerin kurtuluşunun Hristiyanlarla olacağı temin edilmektedir.

Hollywood'un neredeyse bir türe dönüşecek kadar çok olan Holokost Filmlerinin üretimine olan ilgisi ise hiç düşmeden devam etmektedir. Holokost filmleri, sistematik katliamları tanınan kötü şöhretli Nazi istismarı üretmektedir. Nazi istismarı ise İsrail'in işgaline direnen Filistinlilerle Naziler arasında bir bağ üretmek için yapılan çarpıtma olmaktadır. Holokost filmlerine göre varlık mücadelesi veren Yahudiler, Filistinli direnişçiler karşısında da ikinci mücadelesini vermektedir. MOSSAD'ın Filistinli bombacı Halil'i yok etmek için yaptığı operasyonları konu edinen The Little Drummer Girl (George Roy Hill, 1984) filmi bu istismara örnektir. Zira Filistinli militanlar sivilleri yok etmektedir. Naziler de İsrailli sivilleri yok etmiştir. Dolayısıyla yeni yapılan filmlerde iki durumu çarpıtarak ortaklaştırmaktadır. Naziler Filistinlileştirilmekte ya da Filistinliler Nazileştirilmektedir. Temelde ise Filistin'i işgal eden İsrail'in saldırgan kimliği sivil bir bedenle örtükleştirilmektedir.

Hollywood filmlerinde Filistin'i konu edinen filmlerde görülen bir diğer özellik ise Filistinlilerin ortak düşman olarak üretilmesidir. II. Dünya Savaşı'nda ABD ve henüz devlet kuramamış Yahudilerin ortak düşmanı Naziler iken savaş sonrasında, Nekbe'nin ardından ortak düşman Filistinliler olmaktadır. Anti-Siyonist olmakla anti-semitist olmayı aynılaştıran bir imaj politikası üreten Hollywood filmleri Filistinlileri Yahudi düşmanı insanlar gibi göstermekte ve bunu yaygın ve standart imaj haline getirerek Filistinlilerin imaj olarak savunulma imkanını kapatmaktadır. Ürettiği bu basmakalıp strateji Holokost filmlerinden mülhemdir.

J. Lee Thompson'un çektiği The Ambassador (Büyükelçi, 1984) filminde ise, İsraillilerle ortak değere sahip olduklarını gösteren Hollywood, Ortadoğu'da barışın olmamasını ve gecikmesini Filistinli direnişçilere bağlamaktadır. Direnişin nedenlerinin kapatıldığı, tarihselliğin silindiği, her unsurun nevzuhur bir görünüme indirgendiği yeni bir durum yaratmaktadır. Film, bir yönüyle tarihi ortadan kaldırmakta ve işgal hafızasını silikleştirmektedir. Hollywood'da görünen İsrail, ödüllendirilen filmlerle insancıl kılınmakta, geçmişte yaşanmış katliamlara ilişkin filmlerde öldürmek zorunda kalan ya da entelektüel bir ikilem, his bulanıklığı gibi gerekçelerle öldürülen Filistinli'den bahsetmemek eylemi gerçekleştiriliyordu. Yurtdışı pek çok festivalden ödül alan Ari Folman'ın yönetmenliğini yaptığı Waltz with Bashir (Beşir'le Vals, 2008) filmi 1982 yılında İsrail destekli Lübnanlı Falanjistlerin Sabra ve Şatilla Katliamlarını konu edinmektedir. Filmde İsrail askerlerinin ölü insan cesetleri görünce yaşadığı travmalar konu ediniyor ve savaşın insan doğasına aykırı olduğuna yönelik tezler ileri sürülüyordu. Filmde gizlenen ise ölü bedenlerin kimlere ait olduğu ve neden öldürüldükleriydi. Savaş tecrübesinin kötülüğü ve İsrail'in katliamları başlatan taraf olarak görünmeyişi, kusursuz

bir cinayetti. Fail filmle birlikte görünmez olmaktaydı ve aynı zamanda fail gerçekleştirdiği katliam sonucu etkilenen Filistinlilere üzülüyordu. Beşirle Vals filmi, 2009 yılında İsrail'in Gazze'ye yaptığı saldırılar sırasında gösterime girmişti. Böylelikle İsrail, filmle, bir taşla iki kuş vurmuştu: İlki geçmişi temize çekmek ikinci olarak kendi gerçekleştirdiği saldırıları görmezden gelmeyi sağlayacak hassas bir bölge oluşturmaktadır. İsrail'in net bir zafer elde edemediği olaylardaki temel film stratejisi ABD'nin Vietnam stratejisiyle ilgilidir. ABD'nin yirmi yıl süren Vietnam işgali süresince çektiği filmler işgalin gerekliliğini vurgulamak üzerine kuruludur. Bu gereklilik ise, işgal edilen coğrafyadaki Vietnamlıların "vahşi", "acımasız", "sinsi" vb. temsillerinin artmasıyla sağlanmaktadır.

Exodus filmi sonrası İsrail kendi film yapımlarına desteğini arttırdı. İsrail'in ürettiği filmlerin temelde yurtdışında yaşayan Yahudileri, işgallerle yurtlarından edilen Filistinlilerin yerine yerleştirmek ve ülke içindeki Yahudilerin işgal topraklarına uyumunu arttırmak gibi hedefi bulunmaktaydı. Filmler aynı zamanda Filistinsizleştirmeyi göz ardı edip "zor şartlar" altında kazandıkları topraklar vurgusuyla ajite ve manipüle ederek işgal devleti imajını değiştirmek niyetlerini taşımaktaydı. İsrail'in özellikle 1990 sonrası film üretimini arttırmak amacıyla yapımcılara büyük destekler verdi. Yasayla birlikte 1990 sonrası İsrail yapımları yıllık 5 ila 10 film olarak arttı.

İsrail ile ilgili çekilen Batılı filmlerde öncelik İsrail işgalini meşru bir zemin içinde anlaşılmasını sağlamak, yurtdışında yaşayan Yahudileri İsrail'e yerleştirilmesi için cesaretlendirmek, katliamlarla anılmaya başlayan İsrail askerinin 'insan'i kodlarını göstermek, Yahudilere yönelik soykırım girişimini tekrar tekrar hatırlatarak bitmeyen bir masumiyet karinesi oluşturmaktadır. İsrail'in ürettiği imaj politikası kendilerini bir devlet olmadan üretilmektedir. Bu yönüyle İsrail tarihsel olarak bakıldığında 20. yüzyılın başında üretilen bir imaj devletidir. Meşruiyetini, devamlılığını da kendisinin ürettiği ve başkalarının kendisi için çektiği imajlarla / filmlerle sağlamaktadır.

Abdulhamit Güler
Yönetmen/Eleştirmen

Çürümüş Sistem ve Deterjan Boykotunun **Sinema ile Ne Alakası Var!**

Sanatçının gündem ile olan ilişkisi her dönem tartışılır. Yorumu merak edilenlerin başında sanatçı gelir. "Toplumlar sanatçının izi üzeredir" desek abartmış olur muyuz, bilemiyorum. Tarihe baktığımızda çok da haksız bir söylem olmadığını belirtebiliriz. Çünkü kritik olaylar ve tarihler ya sanatçıların öncülüğünde/katkısıyla vuku bulmuştur ya da bu dönemler sanatçıları doğurmuştur.

Mesela Birinci Dünya Savaşı ile Salvador Dali arasında bağ olmadığını düşünemeyiz. Avrupa merkezli yaşanmışlıklar Dali'nin çocukluk ve ilk gençlik dönemlerine gelir. Haliyle Sürrealizm akımının babası kabul edilen Dali ile savaş arasında doğrudan bağ vardır. Olay, sanatçıyı doğurmuştur.

Ters yönden örneklere baktığımızda yakın tarihte Türkiye'de sanatçıların toplumsal olayları sürüklediği zamanları hatırlıyoruz. Gezi Ayaklanması, sanatçıların İstiklal'deki yürüyüşü, sosyal medyadaki kışkırtmaları ve Gezi Parkı'nda düzenledikleri eylemler sebebiyle kitleleri etkiledi. Özellikle Twitter'ın rağbet gördüğü 2013'te milyonlarca kişi olayları buradan takip etti ve sanatçıların teyit etmeden paylaştıkları şeyler sebebiyle olaylar farklı noktalara kaydı. Tek sebep bu değil tabi; lakin etkisi olduğunu kimse inkar edemez.

Günümüzde ilginç başka örnekler de var…

Mesela Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelensky, eski bir oyuncu ve komedyen. Rusya işgali başladığında görevde olması ve tutunduğu tavır kitleleri etkiledi. Batı'nın da desteği ile halkının direnişini diri tuttuğunu söyleyebiliriz.

Grevler, sivil direnişler, politik destekler ve daha nice olaylar tarihte vardır ki sanatçılar ön planda yer almıştır. Günümüzde ise sokağa çıkmasına gerek yok, sanatçının. Sosyal medyadan tek bir cümle yazması çok şey ifade ediyor.

Sanatçıların etkisini sadece söylemleri ile sınırlandırmamak gerek. Eserler de aynı derecede etkilidir. Özellikle sinema endüstrisinin bazı merkezlerinin dönemleri şekillendirdiği aşikar. Hollywood'dan İran Sinemasına kadar geniş yelpazede örneklerle bu etkiyi gözlemlemek mümkün.

Hollywood'dan başlayalım…

İnsanlık tarihi boyunca sanatın kitleler üzerindeki etkisine örnek gösterilebilecek en güçlü aktör Hollywood'dur sanırım. Zira 2000'lerin başına kadar (internet ve sonrasında sosyal medyanın devreye girmesi ve son dönemde de dijital mecraların rol çalması sebebiyle) bölgesel ve küresel olayları yönlendiren güç oldu. Mesela Vietnam'da ABD tam bir katliam gerçekleştirdi. "Ne işin var orada" diyeceğimiz bir manzara söz konusuydu. Oysa filmlerle kamuoyu yanlış yönlendirildi. ABD sanki insanlıktan nasibini almamış yabani varlıklarla savaşmıştı ve çekilse de özgürlüğün gücünü onlara da göstermişti.

Benzer şekilde Afganistan'daki anlatım da insanların algısını yönlendirdi. Rusya ile savaşırken "mücahit" olan Afganlar (Rambo filminde), ABD ile savaşmaya kalktıklarında "terörist" sayıldılar. Çünkü savaştıkları aktör değişmişti. Oysa eylem aynıydı. Afganistan halkı sadece ülkesini savunuyordu.

İran'da ise farklı bir tablodan bahsedilebilir. Bütün dünyanın sırt çevirdiği, tehlikelerin kaynağı olarak görülen İran, sinemasının etkisiyle dünyada farklı bir yer edindi. Elbette Molla rejiminin yapıp ettiklerini olumlamaktan bahsetmiyoruz. Aksine, zaten öyleyken, İran filmleri sayesinde dünya halklarında bu ülke hakkında hep bir olumlu rezerv oluştu. Neredeyse yarım asırdır hep Batılı askeri müdahalenin beklendiği İran'da bir türlü bunun gerçekleşmemesinin sebeplerinden biri de İran filmlerinin Batılılar başta olmak üzere dünya kamuoyu üzerindeki olumlu etkisiydi. Şaşılacak şey!

Geliyoruz günümüze…

Filistin'de 75 yıldır devam eden işgal, katliam ve soykırım Gazze'de en bariz şekilde görünür hale geldi. Gözü dönmüş Siyonist yönetim tarafından aylardır devam ettirilen soykırıma karşı dünyada bir uyanış olduğunu söyleyebiliriz. Ve bu farkındalığın önde gelen isimleri sanatçılar oldu. Evet, özellikle ülkemizde ses etmeyen sanatçılar var. Onlara geleceğiz. Ama öncesinde olumlu örneklere bakalım…

Müfreze, Katil Doğanlar, Snowden gibi filmlerle tanınan ABD'li yönetmen Oliver Stone, İsrail'in 7 Ekim'den bu yana binlerce Filistinliyi öldürdüğü Gazze'ye yönelik saldırıları karşısında dehşete düştüğünü söyledi ve "Hayatımda böyle bir katliam görmedim" dedi. Stone, Netanyahu'nun delirdiğini de sözlerine ekledi.

Oscar ve Emmy ödüllü oyuncular Cate Blanchett, Joaquin Phoenix, Kristen Stewart ile Dua Lipa, Macklemore, Diplo gibi dünyaca ünlü şarkıcılardan oluşan 57 isim, Filistin'de ateşkes sağlanması için ABD Başkanı Joe Biden ve dünya liderlerine mektup yazdı.

İngiltere'de aralarında Charles Dance ve Tilda Swinton gibi isimlerin bulunduğu iki binden

fazla sanatçı, "Hükümetimizi İsrail'e askeri ve siyasi desteğini sona erdirmeye çağırıyoruz" açıklaması yaptı.

Melissa Barrera, Filistin'e destek içeren bir mesaj paylaştığı için Çığlık 7 filminden çıkarıldı. Oyuncu Susan Sarandon sosyal medya hesabından "Gazze'de olanları önemsemeniz için Filistinli olmanıza gerek yok. Filistin'in yanındayım. Herkes özgür olana kadar kimse özgür değildir" yazıp Filistin'e destek eylemine katılınca çalıştığı ajans oyuncu ile yollarını ayırdı.

Yakın geçmişte de benzer örnekler var…

2012'deki saldırılar döneminde Dustin Hoffman, "İsrail insanlığını kaybederek kuruldu" derken, Anthony Hopkins ise "İsrail savaş ve yıkım anlamına gelir. Amerika bu savaşın arkasında ve ben Amerikalı olmaktan utanç duyuyorum" ifadelerini kullanmıştı. Robert De Niro'nun "İsrail kuduz bir köpektir" sözleri de unutulmamalı. George Clooney, "Bush, Sharon, Blair ve Rice tarihin nefret edeceği isimler" derken, Mel Gibson "Siyonistler yıkım kaynağıdır ve ben onlarla mücadele edebilirim" ifadelerini kullanmıştı. Gibson'ın yönetmenliğini üstlendiği "Tutku: İsa Mesih'in Çilesi" filmi de büyük ses getirmiş, Siyonist lobiler Gibson'un kariyeri akamete uğramıştı.

Gelelim ülkemize…

Sağduyu sahibi olduğunu bildiğimiz, küresel ve toplumsal olaylarda sözünü esirgemeyen isimleri bir kenara bırakırsak Türkiye'de sanatçıların sınıfta kaldığını söyleyebiliriz. Anlam verilemez bir suskunluk söz konusu. Kamuoyunun tepkisinden korkan bazıları Gazze, Filistin ve İsrail demeden "savaşa hayır", "çocuklar ölmesin" gibi ezber sözlerle sıyrılmaya çalışıyor. Korktuklarının tam olarak ne olduğunu anlamak kolay değil.

Hülya Koçyiğit, Semih Kaplanoğlu, Yılmaz Erdoğan, Okan Bayülgen, Tuba Ünsal, Hadise, Farah Zeynep Abdullah, Gülse Birsel, Aras Bulut İynemli, Tarkan, Müge Boz, Sibel Can, Ercan Saatçi gibi çok sayıda isim özellikle hastane bombalanması ve çocukların öldürülmesine tepki gösterdi.

Ancak mesela her resmi bayramda paylaşım yapan, toplumsal konuları bırakın siyasi gündeme bile dahil olan Cem Yılmaz hiç açıklama yapmadı. Şaşılacak şey. Kendisini bu kadar duyarsız bilmezdik!

"Gibi" dizisi ile son yıllarda ciddi sükse yapan Feyyaz Yiğit ile Gazze ya da Filistin sözcüklerini yan yana getirip arama yaptığınızda

> **Gözü dönmüş Siyonist yönetim tarafından aylardır devam ettirilen soykırıma karşı dünyada bir uyanış olduğunu söyleyebiliriz. Ve bu farkındalığın önde gelen isimleri sanatçılar oldu.**

kocaman bir hiçlik ile karşı karşıya kalıyorsunuz. Neden!

Nuri Bilge Ceylan, dünya çapında yönetmenimiz. En prestijli ödülleri aldı. Sözüne önem veren Türkiye dışında da milyonlar var. Peki, neden sessiz!

Zeki Demirkubuz da gündeme geldi. Dişe dokunur bir açıklama neden duymadık!

Filistin'e destek verince Arap olmazsınız! Gazzeli çocuklar için söz söyleyince İslamcı olmazsınız! Kaldı ki, olsanız bile… Gözü dönmüş canilerin tarihe bıraktığı kara lekenin dokusu olmak yerine titreyen çocukların üşümesine eşlik etseniz ne kaybedersiniz! Gerçekten anlamak zor!

Anlamaya çalışalım…

Dünya çapında sinema endüstrisi, lobileri ve çevreleri küresel algıdan ve kabullerden çok uzak sayılmaz. Kimsenin sesini çıkarmadığı ya da özellikle sessiz kalınan konulardan söz söylemek cesaret işi. Çünkü anında ipinizi çekerler. Yukarıda verdiğimiz örneklerde olduğu gibi Yahudi lobilerinin güçlü olduğu alanlardan biri de sanat endüstrisi. Sinemadan resme, heykelden müziğe kadar her alanda etkililer. Sanat merkezleri, gösterim alanları, piyasalar lobilerin etkisi altındadır. Çünkü para kanalları da Yahudilerin kontrolü altında. Burada Yahudi derken kastettiğimiz sadece Musevi inancına sahip olan anlamına gelmiyor. Yahudiliğin siyasallaşmanın ötesine geçtiği ırkçı ideoloji haline gelmiş Siyonizmi kastediyoruz. Siyonistler o denli etkili ki, sanatın kılcal damarlarına kadar söz geçirirler. Mesela Cannes Film Festivali'ndeki etki ülkemizdeki sanatçıyı neden durdursun ki… Şöyle ki… Lobilerin dudağını bükeceği bir konuda söz söyleyen kişinin Cannes'da başlayan ve Türkiye'deki festival çevrelerinde etkisi devam eden bu kontrol mekanizmasının dikkatinden kaçacağını düşünemezsiniz sanırım.

Hatırlayalım… Disney'in hazırladığı Atatürk dizisi Ermeni lobisinin baskısı sonucu Disney'de yayınlanamadı. Ve Türkiye'deki çok meşhur Atatürkçü sanatçılar bu durumu eleştiremedi bile. Neden? Bu örnekteki sorunun cevabını aynen Siyonist lobilerin hoşuna gitmeyen konulara ve kanallara da ekleyebilirsiniz.

Tam burada sorulması gereken sorular var…

Her şey bu kadar açıkken…

Neden tablo değiştirilmiyor? Tersyüz edilecek şeyler neden yerinde duruyor? Lobiler kaç kişi ki! Dünya 5'ten büyük iken 1'e karşı mağlubiyetin sebebi nedir? Ne yapılacak? Kimler yapacak? Bize düşen ne?

Öncelikle çizdiğimiz tablodaki kanalların ele geçirilmesi ya da alternatif kanallar oluşturulması gerekiyor. Öyle ya da böyle sanat da endüstri oluşmuş durumda. Yani ilgiye muhtaç. İzleyici ya da okur veya muhatap devreye giriyor. İlgisini çekmeyen şey yok hükmündedir. Kapitalizmin yumuşak karnı bu. Gazze soykırımı sonrası yeniden gündeme gelen boykot da tam burada önem kazanıyor. Bir deterjan markasının boykot ettiğinizde aslında sanat çevrelerinin de özgürleşmesine katkı sunmuş olacaksınız. Zira sanat çevrelerini domine eden kapital buradan kaynaklanıyor. Musluk burada… Boykot hayati derecede önemli. Sadece ben sanat lobilerinin köküne kibrit suyu sıkabilirim veya sadece sen sanat lobilerinin köküne kibrit suyu sıkabilirsin.

Sinemada müşteri izleyicidir. İzlenmeyen filmin hükmü yoktur. Festival çevrelerinde de durum farklı değil. İzlemek burada ilgi manasına gelir.

İzleyici tarafından ilgi görmeyen festival derde düşer. Resmini görmeye kimsenin gelmediği sanat galerisi kapanmaya mahkumdur. Kitap, satın alınmazsa, adından bahsedilmezse satılmaz ve eleştirmenler işsiz kalır. Sanat kurumları da… Yani lobiler… Üzerinize düşen sorumluluğun farkında mısınız?

Bütün bunlarla bağlantılı olarak yeni sanat havuzlarının oluşturulması şarttır. Festivaller hayati derecede önemli… Aynı çerçevede fonlar da etkilidir. Film çekmek pahalı bir iştir. Parasız olmaz. Desteksiz olmaz. Müslüman ülkeler başta olmak üzere 5'ten büyük olan bütün dünya coğrafyalarında oluşturulacak fonlarla filmler desteklenirse aynı maksatla kurulacak festivaller de rağbet görür. Cannes, Berlin, Venedik, Sundance ve Oscar dışında festival ve ödül organizasyonları ilgi görürse para da yön değiştirir. Siyonistler gelip sizin festivalinizi desteklemek zorunda kalır. Hatta fon havuzuna para aktarmak için can atar.

Nasıl bir gücü eklinizde bulundurduğunuzu farkında mısınız?

Devletler ve halklar el ele sorumluluklarını yerine getirirse… Neden olmasın?

İsrail barbarlığının ortaya çıkardığı tablo, sanat çevrelerindeki çürümüşlüğü ve post modern zamanın çaresizliğini gösteriyor. Sinyalini gördüğümüz şey değişimin ayak sesleri. Konumumuzu doğru almazsak yakın gelecekteki yeni tabloda yine gölgede kalan bir doku oluruz. Söz sahibi değil, sözü yerine getiren olarak kalırız.

Tablo çok net. Herkes üzerine düşeni yaparsa olmayacak şey yok. İzleyici, yapımcı, senarist, yönetmen, eleştirmen, sinema salonu işletmecisi, sponsor, politikacı… Herkes çok basit bir şey yapacak. Boykot edilmesi gerekeni görmezden gelecek, desteklenmesi lüzum olana hak ettiğini verecek. Bu kadar basit. Çok basit. Sen, ben, biz…

Peren Birsaygılı Mut
Yazar/Yayıncı

Büyük Filistin İsyanı'nın Şeyşel Sürgünleri

1917 senesinde Balfour Deklarasyonu'nun imzalanmasıyla Filistin'de başlayan İngiliz mandasıyla birlikte Yahudi göçü büyük bir artış göstermiş, Siyonist çeteler Filistin'in çeşitli yerlerinde onlarca katliama imza atmışlardı. Yaklaşık 20 yıl süren mücadele dolu bu dönemin ardından, bazı tarihçilerin 1. İntifada olarak da adlandırdığı Büyük Filistin İsyanı (1936-1939) patlak verecekti artık.

Hacı Emin el-Hüseyni'nin başkanlığını yaptığı Arap Yüksek Komitesi, 25 Nisan 1936 günü genel grevi resmen duyurmuş, ardından öncelikle Hayfa ve Yafa limanlarındaki işçilerin iş bırakması ile de genel grev başlamıştı. Grev sadece iş bırakma, vergi ödemeyi protesto etme ile sınırlı değildi, tüm yabancı malların boykotu da grevin kapsamındaydı, ki bu Filistin tarihinde ilk kez görülen bir şeydi. Grev, bir anda bütün Filistin şehirlerine yayılmakla kalmamıştı, Şam, Kahire, Beyrut gibi diğer büyük Arap şehirlerinde de dayanışma kampanyaları düzenleniyordu

Filistin halkı tüm gücüyle ayağa kalkmaya çabalıyor, her adımda yeni bir zorlukla karşılaşıyor ancak pes etmiyordu. İngiliz askerleri ve Siyonist çeteler de iyice pervasızlaşmışlardı. İçine düştükleri çaresizlikle ne yapacaklarını bilmez halde kan dökmeye devam ediyorlardı.

İngiliz Kraliyet Komisyonu, isyanı sona erdirmek için 1937 senesinin Temmuz ayında bir belge yayınlamıştı. Ve bu belgeyle, Filistin'i üç bölgeye ayıran bir nihai çözüm sunuyorlardı. İngiliz manda bölgesi, Yahudi devleti ve Arap devleti. İngiliz Hükümeti, Kraliyet Komisyonu'nun bu önerisini hemen kabul edecekti. Uygulama konusunda da zaman kaybetmeye niyetleri olmadığını söylüyorlardı üstelik. Çünkü Filistin'deki isyanın devam ettiği esnada, Avrupa üzerinde de yaklaşan II. Dünya Savaşı'nın bulutları dolaşmaya başlamıştı. İngilizler Filistin ile yeterince uğraştıklarını düşünüyorlar ve bıkkın bir halde çare arıyorlardı. Öncesinde, yani isyanın ilk zamanlarında, Filistin'de olup bitenleri araştırmak üzere bir Kraliyet Komisyonu kurmuşlar ve komisyon hazırladığı raporda her şeyin sorumlusu olarak Arapların ulusal bağımsızlık arzusunu göstermişti. Ayrıca rapora göre Araplar, Yahudilerin vatan sahibi olma hakkı düşüncesine büyük bir nefretle yaklaşıyorlardı. Ancak Filistin'in Araplar ve Yahudiler arasında taksim edilmesi dışında bir çözüm yoktu. O nedenle, ivedilikle taksim planı üzerine müzakerelere başlamak istemişerdi. 3 Ağustos 1937'de İsviçre'nin başkenti Zürih'te yirmincisi düzenlenen Dünya Siyonist Kongresi'nde zaman kaybetmeden İngilizlerle masaya oturmak için harekete geçmişti bile. Ancak bu kongreden 1 ay sonra Suriye'de düzenlenen Pan-Arap Kongresi, taksim planını sert bir biçimde reddetmiş ve isyanın sürmesi Siyonistlerin planının çöpe gitmesine neden olmuştu.

Zira Filistin Arap Yüksek Komitesi'nin bunu kabul etmesi mümkün değildi. Derhal bir araya gelerek, büyük bir kararlılıkla bölünmeye karşı olduklarını ilan etmişlerdi. Öte yandan, diğer Arap kralları

العدد ١٨٧-٣٦٥٣ Sunday 10-10-937 Vol .XXI No.187-3653

فلسطين

الاحد ١٠ تشرين ١-١٩٣٧-٥ شعبان-٣٥٦-السنة ال ٢١

رئيس التحرير: يوسف حنا — مدير الادارة: داود بندلي العيسى

دار (فلسطين) عمارة بوستة شارع العجمي امام البنك العثماني

مؤسسا الجريدة وصاحباها: عيسى داود العيسى

عنوان التلغرافي: (فلسطين) تلفون ٩٤ و ١٥٠٠ (٤ خطوط)

الاشتراكات: في فلسطين وشرق الاردن من سنة جنيه فلسطيني واحد — في سائر الاقطار العربية ٢٥٪ جنيهات انكليزية — في اوربا وامريكا الشمالية والجنوبية ١٥ دولارا امريكيا

الاعلانات: في بناية ادارة جريدة «فلسطين» ٥ قروش الاعلان — في القدس وحدها: جريدة «فلسطين» باب الجديد تلفون ٩٩٠ — في حيفا وكالة جريدة «فلسطين» شارع الكنيس تلفون ١٠٨٠

جريدة يومية سياسية اخبارية عربية صدرت في تأسست سنة ١٩١١

"FALASTIN" DAILY PAPER FOUNDED 1911

اقرأ على الصفحة الثانية مقال: العاصفة القائمة كفيل باخماد جذوتها (ثبات الامة)

الدكتور حسين فخري الخالدي — فؤاد الخطيب حنا — الاستاذ جميل الحسيني وقد حاكم الاعدام — يعقوب بك الغصين — عبد الحي افندي عبد الهادي — رشيد افندي الحاج ابراهيم

البارجة الفرنسية (الكتيف) احدى قطع الاسطول البريطاني في البحر المتوسط ازارت الى ميناء حيفا في ٩ تموز سنة ١٩٢٩ وعدد مدافعها ٣٥ مدفعا بحريا فقط الساعة وعلى هذه المدمرة ٤ مدافع من عيار ٤ بوصات وقد ذكر ان الملتفون على هذه المدمرة في عرض البحر من المدمرة (مكدر) يصدق انظم اليهم على ظهورها من نشر راية يعقوب بك الغصين وقد جاء في الاخبار الاخيرة ان هذه المدمرة قد مرت بيور سعيد في طريقها الى جزائر «سيشل»

البارجة الفرنسية احدى قطع الاسطول البريطاني في البحر المتوسط ازارت الى ميناء حيفا في ٢٢ شهر سنة ١٩٢٨ وبلغ حمولتها ٩٣٣٠ طنا وطولها ٦٣٣ قدما وطول هذه البارجة تحمل مدافع من ٥ بوصات وثمانية مدافع من ٤ بوصات و٤ مدافع من عيار ٣ و٢٥ بندقاً سنة آلي ايضاً ٨ مدافع من عيار ٢١ بوصة لارسال الطوربيد ومعدوم واحد مقلاع. لطائرات وهذه البارجة هي التي ارسل اليها قرين من هذين في - بيقا وبعد ذلك توجها الى المدمرة (الكتيف) التي انجرت ايم جيبا الى سيشل

ve devletleri ile görüşerek destek çağrısı yapmışlardı. Delegasyonlar göndererek, Filistin halkının bölünmeye olan tepkisini anlatmaya çalışıyorlardı. İngiliz hükümeti elbette öfkeyle izliyordu bu çabaları. Ancak soğukkanlılıkları sürdürüyorlar ve bölünmeye ikna etmek için Arap liderlere baskı yapmaya devam ediyorlardı.

Filistin'deki isyan şiddetlenmeye başlıyordu. Manda yetkilileri, ilk önlem olarak derhal olağanüstü hal ilan edeceklerdi. Ardından da İslami vakıflara el koyacaklardı. Ancak bununla da yetinmeyi düşünmüyorlardı. İsyanda adı geçen bütün önemli liderler hakkında sürgün yasası çıkarmışlardı. Üstelik geri dönüşlerini tamamen yasaklayan bir yasaydı bu. Sürgüne gönderilecekleri yer ise, Filistin'e 5000 km uzaklıkta bulunan Seyşel Adaları'ydı. Fransızlar ve İngilizler arasında, burası hakkında süren uzunca bir mücadelenin ardından kazanan taraf İngiltere olmuştu. Ve bu güzel ada, 100 seneyi aşkın süredir İngiliz manda yönetimi altındaydı.

Sürgüne gönderilecekler arasında Kudüs Belediye Başkanı Hüseyin el-Halidi, Filistin Gençlik Konferansı Komitesi başkanı Yakûb el-Ğusayn, Arap Yüksek Komitesi sekreteri Fuâd Sâbâ, Yüksek İslam Konseyi Genel Sekreteri Cemâl el-Hüseynî, Arap Bankası müdürleri Ahmed Hilmi Paşa, Raşîd el-Hâcc İbrahim gibi isimler vardı. Hacı Emin el Hüseyni ve Muhammed İzzet Derveze ise son anda kaçarak, Seyşel'e gönderilmekten kurtulmuşlardı.

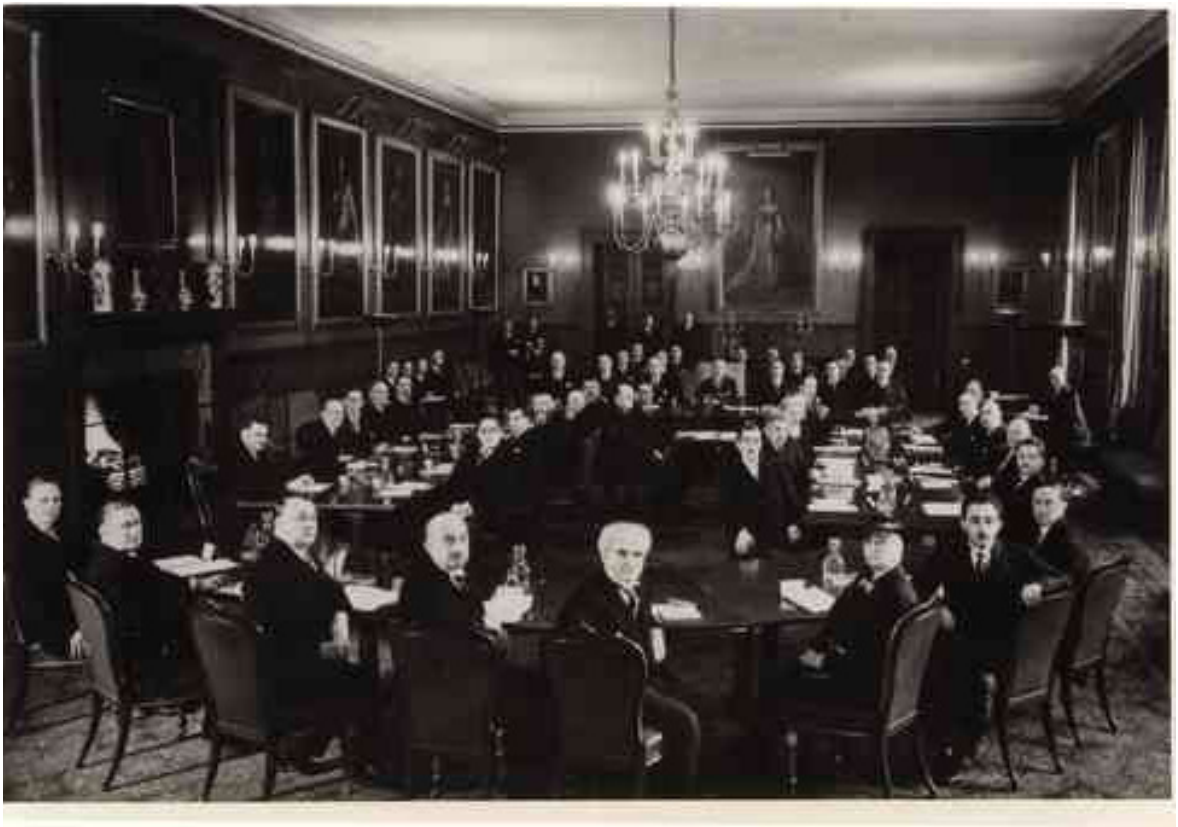
İngilizlerin, isyanı Filistin'in en güçlü liderlerini sürgün ederek bastırmaya çalıştığı çok açıktı. Sadece siyasi değil, Ahmed Hilmi Paşa gibi ekonomik güce sahip kimseleri de sürgün ederek, isyanın mali kaynaklarını baltalamaya çalışıyorlardı. Bu durum, Filistin'de büyük bir infiale sebep olmuştu. Hepsi de çok sevilen kimselerdi. Ve Filistin gazetelerinde her gün yeni bir hikâye çıkıyordu haklarında.

Örneğin Arap Yüksek Komitesi Sekreteri Fuâd Sâbâ'nın eşine gönderdiği telgrafı nefesini tutarak okumuştu herkes. Telgraf, henüz 3 sene önce Yafa'da kurulan ve yazarları arasında Ebû Selmâ (Abdulkerîm el-Kermî), İbrahim Tûkân, Ahmed Sâmî es-Serrâc ve Hayreddîn ez-Ziriklî gibi önemli isimlerin olduğu ed-Difâ gazetesinde yayınlanmıştı. Filistin Bağımsızlık Partisi'nin sözcüsü olan gazete, manşetten vermişti telgrafı okurlarına. Fuâd Sâbâ şöyle yazıyordu eşine; *"11 Ekim günü Seyşeller'e geldik, sağlığımız iyi. Hilmi Paşa, Hüseyin el-Hâlidî, Raşîd el-Hâcc İbrahim ve Yakûb el-Ğusayn'ın ailelerine de bildir lütfen. Herkese selam, Fuâd"*

Filistin gazeteleri, sürgüne gidenlerin iki ayrı evde yaşadıklarını da yazmıştı. Nasıl kesildiğini bilmedikleri için et yemiyor, sadece balıkla besleniyorlardı. Ayrıca 4-5 polis memuru daima evlerinin önünde nöbet tutuyor, yürüyüşe çıktıklarında da kimseyle konuşmamaları için onları bir an olsun yalnız bırakmıyorlardı. En kötüsü de, Arapça kitaplardan mahrum kalmışlardı. Adadaki durumlarının sürekli gazetelere yansıması, serbest bırakılmaları yönünde büyük bir baskı oluşturmaya başlamıştı.

Bu arada Arap Kadınlar Komitesi, isyanın başladığı ilk günden bu yana bütün gücüyle Filistin halkının yanında mücadeleye katılmıştı. Birliğin kurulduğu 1930'ların başından bu zamana değin kültür, eğitim, sağlık gibi alanlarda çalışmışlar, art arda yaşanan siyasi olaylara tepki olarak sayısız bildiri yayınlamışlar ve düzenlenen gösterilere katılmışlardı. Şimdi de genel grevi ve isyanı başarıyla ulaştırmak için çalışacaklardı. Kapı kapı dolaşarak, kadınları isyanın yararına para ve mücevher bağışlamaya teşvik ediyor, Yahudi mallarını boykot çağrısı yapıyorlardı. Ayrıca kadınlar evlerinden çıkmalı, düzenlenen gösterilerde eşleri, erkek kardeşleri ve oğullarının yanında yer almalıydılar. Abdülkadir el Hüseyni ya da Abdülrahim Mahmud gibi isyanın büyük kumandanları, topladıkları gönüllü birliklerle İngilizlere ve Siyonist çetelere kan kusturuken onlar da ellerinden ne geliyorsa yapmalıydı. Filistinli kadınların gücünü herkes

Arap Kadınlar Komitesi, isyanın başladığı ilk günden bu yana bütün gücüyle Filistin halkının yanında mücadeleye katılmıştı.

görmeliydi. Ve en büyük hedeflerinden birisi de Seyşel'deki sürgünlerin Filistin'e dönüşü olmalıydı.

İngilizler ise, II. Dünya Savaşı kapıya dayandığı için 1939 yılında isyanı sona erdirmek için bir çaresi bulma girişimde bulundu. Arap-Yahudi kavgasını yatıştırmaları gerekiyordu. Çünkü Avrupa'nın orta yerinde başlayan savaşla uğraşmaları lazımdı artık. Derhal bir çağrı yaparak Londra Konferansı'nı topladılar, ardından yayınladıkları ve isyanı sonlandıracak McDonald Beyaz Bildirisi ile Yahudi göçüne kısıtlamalar getirildi. İngiltere'nin bu İngiliz Sömürge Bakanı Malcolm MacDonald tarafından hazırlanan bu belge, MacDonald Beyaz Kitabı olarak da biliniyordu. Buna göre, on yıllık bir geçiş süreci sonrasında Arap devletinin kurulması öngörülüyordu ve senelik Yahudi göçü 15.000 ile kısıtlanıyordu. Ayrıca bu belge Filistin topraklarını A, B, C olarak üçe bölüyordu. A bölgesini Araplara ayırarak burada Yahudilerin toprak almasını kesinlikle yasaklamıştı. B bölgesinde ise, Araplara toprak satışının serbest olmasına karşılık Yahudilere toprak satışının bazı şartlara bağlanmasını, C bölgesinde de Filistin topraklarının %5'ini oluşturan toprakların Yahudilere satışının serbest olmasını öngörmekteydi. Araplar ve Yahudiler toprak satışı ve göçler konusundaki anlaşmazlıklar dolayısıyla bu rapora tepki gösterdiler ve iki taraf da kendilerini tatmin etmeyen bu raporu reddetti.

Ancak İngilizler, Müslümanları daha fazla karşısına almak istemiyor, sürgün liderleri serbest bırakarak göz boyamak istiyordu. Filistinli liderler, uzun süredir ayrı oldukları evlerine dönüyorlardı ancak yaklaşmakta olan Nekbe öncesi her biri tekrar büyük bir mücadelenin ortasına atılacaktı.

Prof. Dr. Yücel YİĞİT
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

Filistinli Bir Osmanlı Polisi: **Komiser Yahya Vefa Efendi**

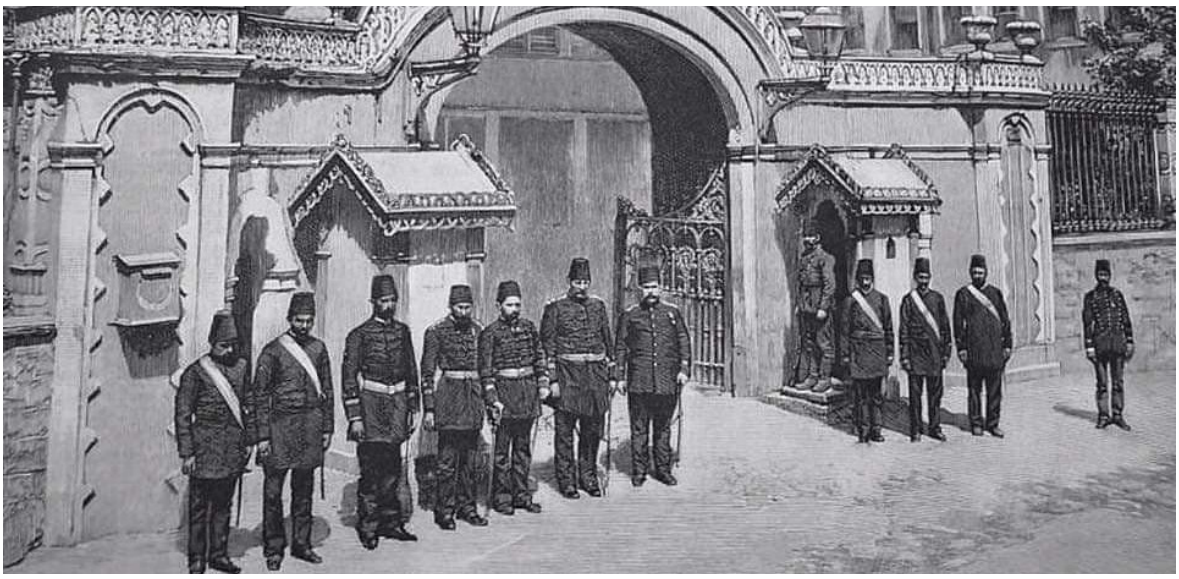
Osmanlı Polis Teşkilatı Kuruluyor

XIX. Yüzyıl ortalarına kadar Osmanlı Devleti, emniyet ve asayiş ihtiyacını geleneksel kurumlar vasıtasıyla gidermeye çalışmıştır. Ancak bu yüzyıldan şehirlerde, kamu güvenliği ve huzuru için yeni kolluk birimlerinin kurulması mücbir olmuştur. Bu çerçevede jandarma ve polis teşkilatları tesis edilmiştir. Dolayısıyla yenileşme sürecinde Osmanlı Devleti'nde gerçek anlamda ilk polis yapılanması, Paris polisi örnek alınarak teftiş memurluğu adıyla 20 Mart 1845 tarihinde Sultan Abdülmecit devrinde Tophane-i Âmire Müşirliğine bağlı bir birim olarak kurulmuştur. Akabinde teftiş memurlarının sorumluluğu Kaptan-ı Deryalığa ve Zaptiye Müşirliğine verilmiştir.

Sayıları zamanla artan ve başkent ile taşrada asayiş hizmetlerine katkı sağlayan teftiş memurluğu uygulaması 1879 yılına kadar devam etmiştir. 1879 yılındaki Sadaret tezkeresiyle, Zaptiye Nezareti kurulmuş ve polis hizmetleri 4 Ağustos 1909 tarihinde Emniyet-i Umûm Müdürlüğü kuruluncaya kadar bu nezaretçe yürütülmüştür. İlk olarak başkentte teşkilatlanan Osmanlı polisi, 1 Mart 1885 tarihinden itibaren Selanik, Beyrut, Şam, Bağdat, Halep, Musul, Cezayir Bahr-i Sefid ve Kosova vilayetleri ile Kudüs ve Çatalca gibi bazı bağımsız sancaklar da dâhil olmak üzere tüm Osmanlı coğrafyasında müdürlük, serkomiserlik, komiserlik ve komiser muavinliği statüsünde teşkilatlanarak iyice büyümüştür.

Şüphesiz Osmanlı polis teşkilatındaki müesseseleşmenin yanı sıra insan kaynaklarına duyulan ihtiyaç da sürekli artmıştır. Personel talebi, imparatorluk yapısına uygun bir şekilde ırkına, mezhebine ve inancına bakılmaksızın müslim ve gayrimüslim tebaadan karşılanmıştır. Teşkilata dahil olan Müslüman polisler, etnik kökenleri dikkate alınmaksızın İslam dini ortak paydasında toplanmıştır. Nitekim XX. yüzyılın ilk çeyreğinde farklı renkli kimlikleri bünyesinde barındıran Osmanlı polis teşkilatında Arabistan, Afrika ve Balkan coğrafyasındaki tebaadan birçok Müslüman üniforma giymeye başlamıştır. Öte yandan nüfusunun büyük çoğunluğu veya belli oranda gayrimüslim ahalinin yaşadığı mülki yerlerde Müslüman olmayan Osmanlı tebaası ilk defa yasal şartlara haiz olmaları durumunda yeni kolluk birimlerinde mesaiye başlamıştır. Farklı ırka ve inanca mensup Rum, Ermeni, Sırp, Yahudi, Bulgar uyruklu Osmanlı vatandaşı gayrimüslim polis sayısı 360'tır[1]. Şüphesiz

1 Gayrimüslim polis biyografileri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Eyüp Şahin, *Türk Polisinden Gayrimüslim Biyografileri,* C. I-II, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2013. Ayrıca Gayrimüslim polisler hakkında bkz.: Yücel Yiğit, "Balıkesir'in Gayrimüslim Polisleri", *Geçmişten Günümüze Balıkesir'in Kültürel Mirası*, Editörler: Mehmet Bayyiğit-Mehmet Özkan, Palet Yayınları, Konya, 2022; Yücel Yiğit, "Osmanlı Polis Teşkilatında Kıbrıslı Gayrimüslim Bir Komiser: Dimofilo Antoniyadis Efendi", *Kıbrıs'ın Fethinin 450. Yılı Uluslararası Sempozyumu*, Antalya Büyükşehir Belediyesi- Akdeniz Üniversitesi, 22-24 Kasım 2021, Antalya; Yücel Yiğit, "Serkomiserlikten Müdürlüğe Antalya Emniyeti ve Antalyalı Gayrimüslim Polisler", *Fethinin 815. Yılında Antalya Sempozyumu (Tarih ve Kültür)*, Antalya Valiliği-Akdeniz Üniversitesi, 3-4 Mart 2022, Antalya.

yeni verilerin ortaya çıkmasıyla bu rakamların artması her zaman mümkündür.

Gayrimüslim tebaadan personel temini aralıksız I. Dünya Savaşı yıllarına kadar devam etmiştir. Lakin savaş yıllarında Anadolu'daki Rumların ve Ermenilerin tutumlarından dolayı Gayrimüslim polislere karşı iş birlikçi olabileceklerine dair bir ön yargı meydana gelmiştir. İlk tedbir, Ermenilerden polis ve jandarma alımını durdurmak olmuştur[2]. Bazı olumsuz örnekler yüzünden gayrimüslim polislere yönelik olumsuz hissiyat kısa sürede genele şamil olmuştur. Türklerle, Rumlar ve Ermeniler arasındaki gerilimde Osmanlı polisindeki gayrimüslimlerin can güvenlikleri ortadan kalkmıştır. Güvenlik bürokrasisi onları ilk önce kritik görevlerden el çektirerek geri hizmetlerde istihdam etmişler ya da uzak vilayetlere tayin etmişlerdir. Akabinde haklarında sudan sebeplerle soruşturmalar açılarak istifaya zorlanmışlar ve silahları ellerinden alınmıştır[3].

Osmanlı polisi içerisinde istihdam edilen Müslümanlar arasında belki de en ilginç olanları Afro-Türkler'dir. Çünkü onlar, XIX. yüzyılda Batı Anadolu'da özellikle tarım ve ticaret zenginliğinin yaşandığı dönemde pamuk ve tütün çiftliklerinde çalıştırılmak üzere Afrika kıtasından Anadolu'ya sevk edilen kölelerin soyundandır. Siyahi kölelerin sulbünden gelen Afro-Türkler gerek Osmanlı gerek Cumhuriyet dönemlerinde Müslüman ve Türk olarak kabul edilmişlerdir. Afro-Türklerin ikinci ve üçüncü kuşak temsilcileri, ilerleyen dönemlerde din ve etnik köken ayrımı yapılmadan birçok sektörde olduğu gibi kamuda da istihdam edilmiştir. Şüphesiz o kamu kurumlarından biri de Osmanlı Polis Teşkilatı'dır. Hatta ulus devlet sisteminin hâkim olduğu Cumhuriyet devrinde de yasal şartları taşımaları durumunda emniyet teşkilatının kapısı onlara her zaman açık olmuştur. Müslim grupta telakki edilen Afro-Türk /Arap menşeili polis sayısı 60 civarındadır. Lakin net bir rakam vermek hiçbir zaman mümkün değildir. Zira Müslüman kabul edildikleri için başta Türk kökenliler olmak üzere diğer Müslim tebaayla aynı potada toplanmıştır.

2 BOA., DH. İD., Dosya No: 159-2, Belge No: 61, (Hicri 8 Şevval 1331).

3 BOA., DH. EUM. MEM., Dosya No: 80, Belge No: 63, (Hicri 25 Muharrem 1335).

İşte onlardan biri de Kenan bölgesinde doğan, Sultan II. Abdülhamit devrinde polis teşkilatına ilk adımını atan Kudüslü Üçüncü Sınıf Komiser (komiser muavini) Yahya Vefa Efendi'dir. Rüştiye mezunu ve hukuk alanında formasyon sahibi Yahya Vefa Efendi, tespit edebildiğimiz kadarıyla yirmi küsur yıl kamuda stajyer ve asil memur olarak mesai yapmıştır. Bunun en azından yaklaşık dokuz buçuk yılı aralıklarla polis teşkilatında geçmiştir. Mesleki başarısını iki madalyayla tescil etmiştir. İttihatçıların iktidarı kontrol ettiği II. Meşrutiyet devrinde Yafa'da ilk derece emniyet amiridir. Okuma ve yazma hünerine sahip olmasına ve anadili dışında Osmanlı Türkçesi, Farsça ve Fransızca dillerini bilmesine rağmen, kamudaki personelin verimini sıhhileştirmek isteyen Tensikat Kanunu gereğince polis teşkilatından uzaklaştırılmıştır. Karara itiraz etmiş ve talebi yerinde görülerek yeniden çok sevdiği Osmanlı polis üniformasını giyebilmiştir. Lakin özlük dosyasındaki bilgiler, 1911 yılından itibaren birden sona ermektedir. Balkan ve I. Dünya Savaşları öncesinde akıbeti meçhuldür. İstifa mı etti, yoksa öldü mü? Belki de savaş yıllarında Teşkilat-ı Mahsusa adına bölgede mesai harcamıştır? Şu an elimizdeki verilere dayanarak bu soruya cevap vermek mümkün değildir. Bildiğimiz kutsal topraklarda bir Osmanlı polisi olarak kolluk hizmetlerine katkı sağlamasından ibarettir.

Üçüncü Sınıf Komiser Yahya Vefa Efendi Kimdir?

Doğumu, Ailesi, Eğitimi, Mesleği ve Madalyaları

26 Haziran 1874 tarihinde Kudüs-i Şerif Sancağının[4] Yafa kazasında Keriman Hanım ile Yafalı tüccarlardan Abdülhamit Efendi çiftinin bir erkek evladı dünyaya gözlerini açmıştır. Yeni doğan bebeğe 'Yahya Vefa' ismi verilmiştir. Aile, Yafa kazasının Şeyh İbrahim Mehdi Mahallesi nüfus kütüğüne kayıtlıdır ve aynı mahallede mukimdir[5].

Okul çağına kadar ailesinin yanında büyüyen orta boylu ve ela gözlü Yahya Vefa Efendi, altı yaşında -1880- ilk eğitimine doğduğu topraklardaki Yafa İptidai Mektebinde başlamıştır. Mektebin ilk sınıfında: Elifba, kıraat, yazı ve ilmihâl gibi dersleri tedris etmiştir. İkinci sınıfta: Kur'an-ı Kerim, kıraat, yazı, ilmihâl, hesap; Üçüncü ve son sınıfta da Kur'an-ı Kerim, tecvid, ilmihâl, kavâid ve imla, hesap, muhtasar tarih-i Osmanî derslerinin eğitimini almıştır. İptidai mektepte ana dilinden yanında Osmanlı Türkçesini de okumaya ve yazmaya başlamıştır. Eğitim sonu yapılan bitirme sınavını da başarıyla geçerek şahâdet-nâme (diploma) almadan mektepten mezun olmuştur. Çünkü o yıllarda şahâdet-nâme verilmemektedir. İptidai mektepten sonra Yafa Rüştiye Mektebi'nde eğitimine devam etmiştir. Dört yıl süren rüştiye eğitiminde Kur'an-ı Kerim, Türkçe, Arapça sarf ve nahiv, Farsça, Fransızca, hesap, hendese, coğrafya, tarih, cebir ve hüsn-i hat gibi derslerden başarılı olmuştur. Mektep bitirme sınavında da yeterli olduğu anlaşılmış ve rüştiye şahâdet-nâmesi almaya hak kazanmıştır.

Yahya Vefa Efendi, tahsil hayatından sonra on sekiz yaşındayken 27 Ağustos 1888 tarihinde Yafa Belediye Mahkemesi Kaleminde mülazım olarak (stajyer/maaşsız olarak) kamudaki ilk görevine başlamıştır. Yafa Belediye Mahkemesi kalemindeki mülazımlığı

4 Kudüs-i Şerif Sancağı, Yahya Vefa Efendinin doğduğu yıl Şam Vilayetinden ayrılarak özel statülü bir sancak olarak teşekkül etmiştir. *Gazze, Yafa, Halilü'l Rahman, Beytülrahim* kazalarını kapsayan Kudüs Sancağı, bu mülki yapısını I. Dünya Savaşında -1917- İngilizler'in bölgeyi ele geçirince kadar devam etmiştir.

5 EGM Arşivi, *Yahya Vefa Efendiye Ait A-783 Numaralı Özlük Dosyası.*

iki yıl sürmüştür. Burada özellikle hukuk ve resmi yazışma alanında kendisini yetiştirmiş ve iyice olgunlaşmıştır. Daha sonra alan değiştirmeye karar vermiş ve yirmi yaşında polisliğe başvurmuştur. Bu iradesini bir dilekçeyle beyan etmiştir. Müracaatı, resmi makamlarca incelenmiş ve polis olmasına engel bir durumunun da olmadığı anlaşılmıştır. Polis İntihap Heyeti'nin yaptığı sınavda da başarı olmuştur. Ayrıca zihnen ve bedenen de sağlıklı olduğuna tabipler karar verince atama işlemleri başlamıştır. Resmi işlemler tamamlandıktan sonra Yahya Vefa Efendi, 22 Şubat 1894 tarihinde 300 kuruş maaşla müstakil Kudüs Sancağı polis birimine atanmıştır. Aynı gün göreve başlamıştır.

Dört yıl boyunca Kudüs'te polis memuru olarak emniyet ve asayiş hizmetlerine katkı sağlamıştır. Meslekteki başarılarından dolayı Kudüs Mutasarrıfın tensibiyle 31 Ekim 1897 tarihinde Kudüs Sancağına bağlı Gazze Kazası Müdde-i Umûmiliği (savcı) Muavin Vekâletine atanmıştır. Yaklaşık bir buçuk yıl süren savcılık görevinden sonra 25 Mart 1899 tarihinde doğduğu ve büyüdüğü Yafa kazasına polis memuru sıfatıyla kolluk hizmetlerinde yer almıştır. Yafa'da polislikteki üstün başarı, gayret ve sadakatinden dolayı maaşı aynı kalmak suretiyle Kudüs Mutasarrıf tarafından 16 Aralık 1903 tarihinde açıktan üçüncü sınıf komiserliğe (komiser muavini) terfi ettirilmiştir. Bir süre daha polis teşkilatında vazife yaptıktan sonra hukuk alanındaki yeterliliği bilinen Yahya Vefa Efendi, 19 Şubat 1906 tarihinde Hâlilü'r-Rahman Kazası Müdde-i Umûmiliği Muavinliğine atanmıştır.

Bu görevini yaklaşık üç yıl üç sürdükten sonra kadrosu, 16 Mayıs 1909 tarihinde Gazze Adliye Müdde-i Umûmiye Muavin Vekâletine nakledilmiştir. Ancak burada çok uzun kalmamıştır. Beş ay sonra kadrosu, Kudüs Adliye Müdde-i Umumiye Muavin Vekâleti'ne aktarılmıştır. Kudüs'te görev yaparken Yafa kaymakamının talebi üzerine 23 Mart 1910 tarihinde tekrar polis mesleğine geçiş yapmıştır. Kudüs-i Şerif'te üçüncü sınıf komiseri olarak görev yaparken 24 Temmuz 1908 tarihinde II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte kamu yönetimi ve devlet memurluğu yeniden yapılandırılmıştır. Bu amaçla 30 Haziran 1909 tarihinde Tensikat Kanunu yürürlüğe girmiştir. Her vilayette bir tensikat komisyonu kurulmuştur. Komisyon, devlet memurlarının durumunu özlük dosyaları üzerinden bir ön incelemeye tabii tutmuştur. Durumundan şüphelenilen kamu görevlileri, komisyon huzurunda sınava sokularak durumları netleştirilmiştir. Komisyon kararınca bazı memurlar görevlerinden uzaklaştırılmış, bazılarının makam ve ünvanları tenzil edilmiş bazılarınınki de yükseltilmiştir. Kanun mucibince Üçüncü Sınıf Komiser Yahya Vefa Efendi'nin durumu Tensikat Komisyonu tarafından da incelenmiştir. Kanunun onuncu maddesi mucibince (su-i hâli tebeyyün ettiğinden) polis mesleğinde istihdamı uygun görülmeyerek 28 Kasım 1909 tarihinde kadro harici bırakılmıştır. Şüphesiz Üçüncü Sınıf Komiser Yahya Vefa Efendi, bu kararı kabullenmemiştir ve hemen karara itiraz etmiştir. Dilekçesi, Tetkik-i Tensik Komisyonu tarafından yeniden incelenmiştir. Müracaatı uygun görülmüş ve polislik yapmasına mâni bir hal olmadığına karar verilmiştir. Hatta okuma ve yazması olduğuna özellikle vurgu yapılmıştır. Bunun üzerine 21 Mart 1911 tarihinde tekrar polis üniforması giyeceğine ve istihdamına hükmedilmiştir.

Üçüncü Sınıf Komiser Yahya Vefa Efendi, meslekte gösterdiği gayret ve hizmet-i sadakatinden dolayı 16 Aralık 1903 tarihinde bir kıta *İftihar Madalyasıyla* taltif edilmiştir. Yine aynı yıl üstün başarı ve gayretinden dolayı da *Gümüş Liyakat Madalyası* alması da uygun görülmüştür.

15

قیمتی

بسمه غز وشد

دولت علیه عثمانیه تذکره سیدر

اسم و شهرت	اسم و شهرت محل دعای	پدرنک اسمیله محل دعای	قرائن و علامات مخصوصه محل دعا	تاریخ و محل ولادت	معلمی	صنعت و حرفت و اختصاب صاحبی	سنا اهل و زوجه و متعدد اولاد ایله	درجه به صنوف عسکریه سی
	محل اقامتی	محل اقامتی						
	محل اقامتی	محل اقامتی		یافه اسلوم ۱۲۹۱ ۱۲۹۰	هجرته مالیه	پولیس قومیسری	برمناصب	

اسکله				سجل نفوس قیدلرینه محلی				
بوی	کوندی	سیما		دولتی	قضاسی	محله و قریه سی	زقاقی	مسکنی نومرو سی
اوره	اوه	بیاضه	تام	قدیم	یافه	تخت البحر محرر		۱۰۳۸ خانه

بالا ده اسم و شهرت و حال و صنعتی محرر اولدیغی وجهله علیه نك تابعیتی حائز اولدیغی اول صورتله جریده نفوسده مقید اولدیغی مشعر استبو تذکره اعطا قلندی ۱۴ اغستوس ۹۲ اوموز بکری برنجی

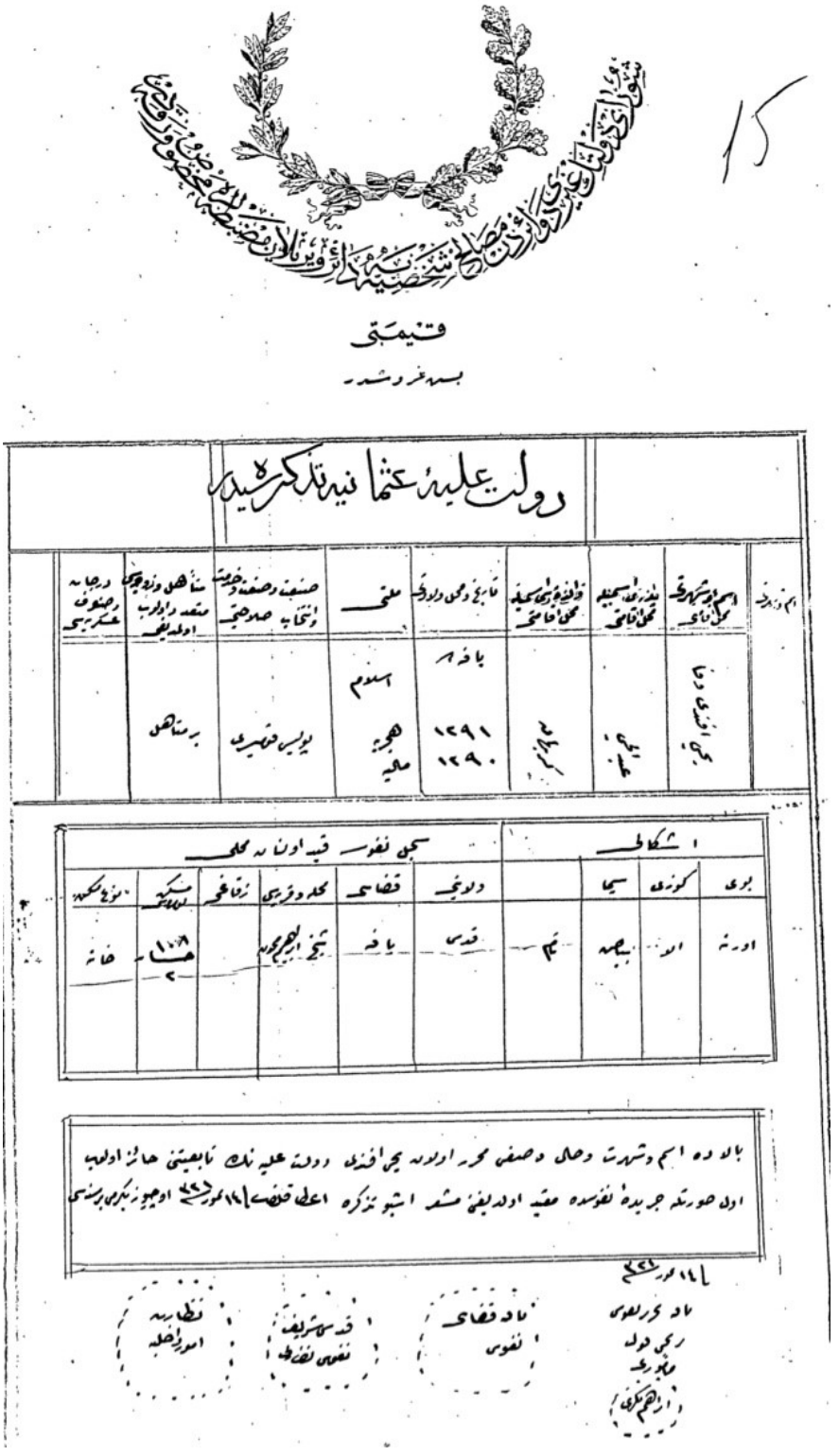
۱۴ اغستوس ۹۲

مامور نفوس
رئیس دولت
مخابره
(امضا)

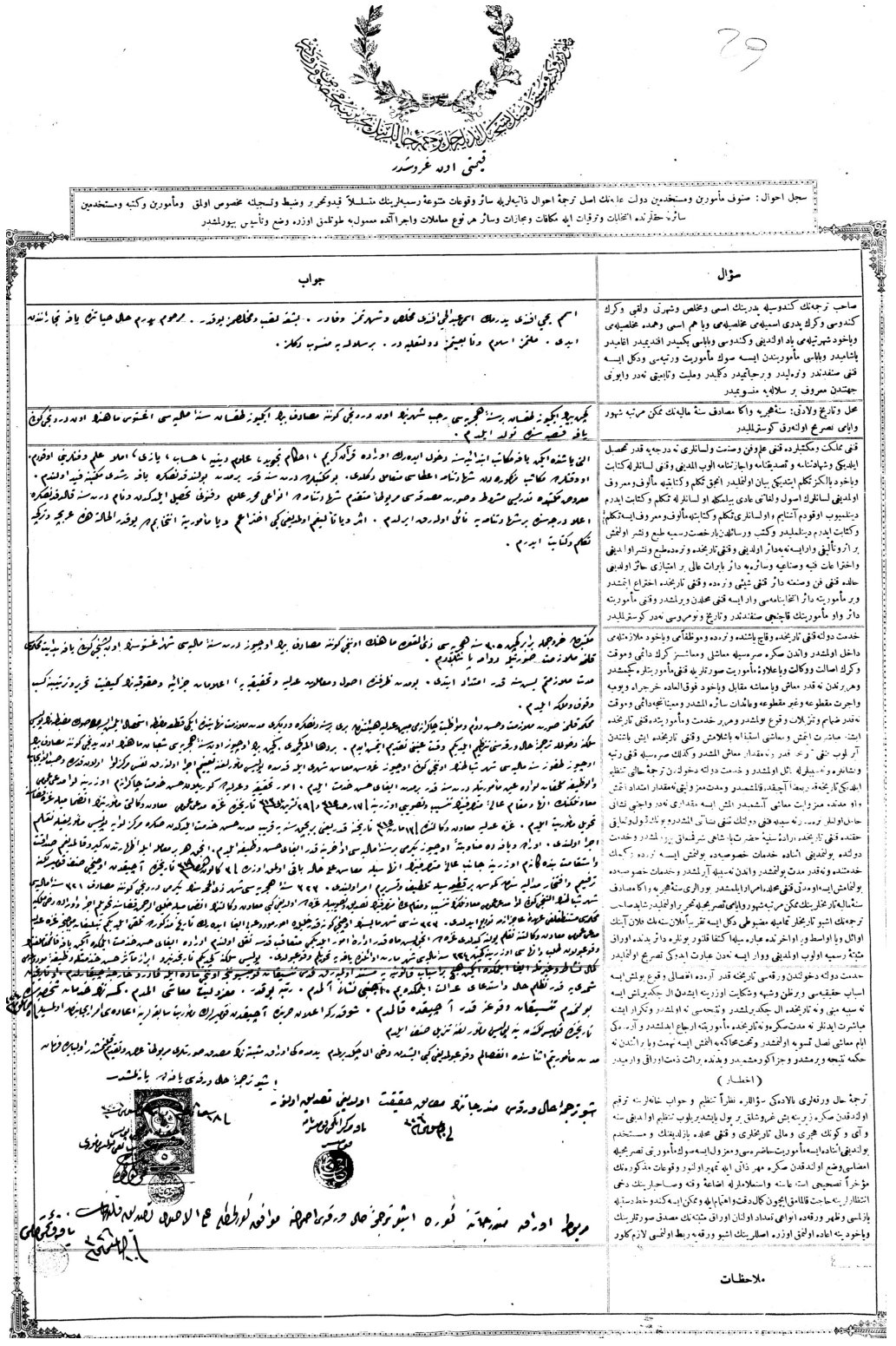
مامور قضای نفوس

قومیسریه نفوس نقطه

نظارت امور داخله

Belge 1: Üçüncü Sınıf Komiser Yahya Vefa Efendinin Nüfus Hüviyeti

Belge 2: Üçüncü Sınıf Komiser Yahya Vefa Efendinin Tercüme-i Hal Varakası

Manolya Gürocak
Çevirmen/Yazar

Güzelliğin Hür Esirleri: **Filistin Şairleri**

Güzellik kadar bela çeken bir nitelik var mı, görünen ve görünmeyen tüm âlemler içinde güzelliğin başa açtığı dertleri açabilecek kadar yüce bir husisyet ins ve cin arasında…

Peki, Allah'ın Âdem Aleyhisselam'a öğrettiği kadim manasıyla nedir güzellik? En yaklaşabildiğim tanımı şu oldu, güzel, her nevi fenalıktan arınmakla kalmayıp herhangi bir şaibe ile lekelenme ihtimali olmayan, mukaddes, mübarek ve temiz olan demek, cismen ve ruhen.

"Allah güzeldir, güzeli sever" hadisi güzelliğin her şeyden önce İlahî bir nitelik olduğunu söylüyor. O'nun tecelli ettiği şeyler de güzeldir çıkarımını kolaylıkla yapabiliriz. Güzelliğin saçılmış bir Teklik olduğunu da idrak edebiliriz. Allah'ın güzelliğini kimileyin bir eşyaya, kitaba, bazen bir çiçeğe, kelebeğe, ceylana, kimileyin bir insana, meleğe ya da mekâna saçtığını da biliyoruz. Yarattığı güzellikler aracılığıyla Kâbe'nin, Kudüs'ün güzel ve mukaddes olduğu da bize bildirildi.

Güzelin bir diğer vasfı, çekim gücü, manyetizması, yani cazibesi… Arzın cisimlere uyguladığından daha şiddetli bir titreşimle o (güzel olan), etrafına davet eder, sadece kendi cinsinden olanı değil, çirkini de. Güzelin cinsinden olan ona ortak olmak, ona karışmak, onda eriyip fena bulmak için yanaşırken, çirkin onu örtmek, elinden gelse yok etmek arzusuyla yanaşır ona. İşte bu yüzden, Kâbe'nin, Kudüs'ün, güzel tanımına uygun mukaddes mekânların ne güzelliği biter ne ızdırabı, herkes ona göz koyduğu için. Kudüs de bugün kan ve gözyaşıyla kirletilmek şöyle dursun acı çektikçe arınır, arındıkça İlahî'nin Kuddüs esması belirginleşir ve mukaddesliğine kutsiyet ekler. Onun cezbine kapılmış insanlar da onun kaderinden ve kederinden nasibini alır. Onu korumaya adanmışlar da ona esir olurken güzelliklerine güzellik, ciğerlerine dert, vasıflarına asalet, bir uzvu kalem olan azalarına derinlik, içtenlik, duyarlık, söylerlik, yazarlık, şairlik eklerken aslında hürleşirler. Kimisi yetinmez sendika kurar, öbürü parti kurar, beriki muktedirlerin kulağına nasihat fısıldar. Yolları, yöntemleri ayrışsa da hepsinin ufkunda aynı ideal; güzelliğe yapılan zulmün sona ermesi. Sayıları üç mü beş mi yoksa yedi ya da daha fazlası mı bilinmez ama onlar aslında BİR'dir.

Türkiye'de mukaddesatçı, sonraları İslamcı diye anılan 1960 Sonrası İslamî Edebiyat Akımı'nın temsilcileri olan yazar ve şairlerin gündeminden de Kudüs, dolayısıyla Filistin hiç çıkmamıştır. Bu yazıda bu dönem şairlerinden birkaçına değineceğim.

Mehmet Akif İnan

Bu şairler arasında sadece şiiriyle değil, köşe yazılarında da şairliği bırakmayan Filistin gündemini daima sıcak tutan ve bununla da yetinmeyip eylem insanı olarak da üzerine düşen vazifeleri fazlasıyla yerine getiren Mehmet Akif İnan ile başlamak istiyorum. Onun Mescid-i Aksa şiiriyle…

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Bir çocuk gibiydi ve ağlıyordu
Varıp eşiğine alnımı koydum
Sanki bir yer altı nehr çağlıyordu

Ayık olmadığı rüya âleminde bile gündemi Kudüs'tür. Mescid-i Aksa'yı ağlayan bir çocuğa benzetirken onun her nevi fenalıktan ari masum, savunmasız görünen ve mukaddes varlığını betimler. O yüceliğin eşiğinde secde ederken şair yer altında görünmeyen bir mekânın varlığını duyumsar, alnını koyduğu yerin altında çağıldayan bir nehir hisseder. İslam'ın cennet tasvirlerinde nehirler, kutsal olduğuna inanılan Kevser gibi sular vardır. Genelde göklerin üzerinde tasvir edilen öte âlemi secde hâlindeyken alnının altında duymuştur. Secde ile arşı âlâya uzanan için her şey aşağıdadır artık. Alçalarak yücelip ağmıştır oraya.

Gözlerim yollarda bekler dururum
Nerde kardeşlerim diyordu bir ses
İlk Kıblesi benim ulu Nebi'nin
Unuttu mu bunu acaba herkes

Şair yukarıdaki kıtanın ilk dizesinde ümidi kesen kâfirlerden olmadığını dile getiriyor ve sonraki mısralarında Kudüs'ün Müminler indindeki önemini hatırlatıyor. Müminlerin ikinci kanadı olan korkuyla bu önemin unutulma ihtimalini sorguluyor.

Burak dolanırdı yörelerimde
Mi'raca yol veren hız üssü idim
Bellidir kutsallığım şehir ismimden
Her yana nur saçan bir kürsü idim

Şiir ilerledikçe Mescid-Aksa'yla mezcolup ona dönüşüyor şair, artık onun diliyle kendi gerçeğini haykırıyor. Kur'an'a telmihle Peygamberimizi miraca yükselten binekten ve miraçtan bahsediyor. Burak, anlam olarak Allah'a yaklaşan ve yaklaştıran demektir. Kur'an'da böyle bir isim geçmemekle beraber, hadis kaynaklarında böyle bir varlığın olduğu yer almaktadır ve şu şekilde geçmektedir: «Bundan sonra katırdan küçük ve merkepten büyük, beyaz renkte "Burak" isminde bir hayvana bindirildim. Bu hayvan, her adımını, gözün görebildiği son noktaya atıyordu. Bir anda Mescid-i Aksa'ya geldik. Cebrâîl, Burak'ı, bütün peygamberlerin bineklerini bağladıkları bir halkaya bağladı.[1]» Ayrıca İslam inancında, eşi Sare ile yaşayan İbrahim peygamberin diğer eşi Hacer ve oğlu İsmail'i ziyaret etmek için Mekke'ye giderken Burak'ı kullandığı ve aynı gün içinde akşam vakti yine Burak ile geri döndüğü ifade edilmektedir.[2] Üçüncü dizede Allah'ın Kuddüs esmasını, Kudüs şehrinin ismini kutsallığının bir nişanesi olarak belirtiyor. Şehrin diğer şehirlere göre konumunu ondan 'kürsü' olarak bahsederek yüceltiyor. Burada kürsüyü, "taht, hükümranlık, ilim, kudret" Arapçadaki ve Kur'an'daki anlamlarıyla kullandığı ileri sürülebilir önceki atıflarından.

1 "Tek şahidinin dilinden Miraç". Zaman. Erişim tarihi: 21 Temmuz 2009.

2 Journeys in holy lands: The Evolution of the Abraham-Ishmael Legends in Islamic Exegesis, Reuven Firestone, State University of New York Press, New York, 1990

Hani o günler ki binlerce mü'min
Tek yürek hâlinde bana koşardı
Hemşehrim nebi'ler yüzü hürmetine
Cevaba erişen dualar vardı

Kudüs'ün İslam yönetiminde yaşadığı huzurlu günleri özlemle anarken kendisi Urfalı olan şairimiz "hemşehrim nebiler"den derken peygamberler diyarı olarak bilinen Urfa'ya gönderme yapıyor. İbrahimî bir avaz olan bu şiirin sırrı şairin memleketi bilinince biraz daha gün yüzüne çıkıyor. Hatırlı kulların yüzü suyu hürmetine dualara icabet edilen o kutlu günlerin hasretini çekiyor.

Şimdi kimsecikler varmaz yanıma
Mü'minde yoksunum tek ve tenhayım
Rüzgârlar silemez gözyaşlarımı
Çöllerde kayıp bir yetim vâhayım

Geçmişten bugünün gerçeklerine geri dönüp, iman edenlerin yokluğunda Kudüs'ün kimsesizliği, yetimliği, yalnızlığı ve kaybedilmişliği karşısında gözyaşlarını kurutacak rüzgârların yetersizliği ve teselli edilemez üzüntüsüyle devam ediyor şiir.

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Götür Müslümana selam diyordu
Dayanamıyorum bu ayrılığa
Kucaklasın beni İslâm diyordu

Kudüs'e dönüşüp onun ağzından dile gelen şair son kıtada tekrar düş gören kendisine gelip artık ayrılık ızdırabını, Kudüs'ün İslam'a, İslam'ın Kudüs'e iştiyakını ve kucaklaşma arzusunu haykırıyor.

Mehmet Akif İnan, şiirinde ne kadar safça, çocukça, içtenlikle dile getiriyorsa duygularını köşesinde bir o kadar gerçekçi, ayakları yere basan, ergin ve üst perdeden haykırıyor düşüncelerini. Yeni Devirdeki köşesinde, "Son yıllarda Türkiye'nin öteki Müslüman ülkeler nezdinde oynadığı yeni, ayıltıcı ve uyarıcı rolünü de katacak olursak" dediği zaman tarihler 27 Kasım 1978'i gösteriyor. Neredeyse yarım asır öncesi. "NE ADINA EMPERYALİZME KARŞI" başlıklı yazısında Batı emperyalizmi ve dünya Siyonizminin, Filistin'de bir yurt kurulmasını onaylaması için Sultan Abdülhamid'e verdiği rüşveti reddettikten sonra Sultan'ın başına gelenleri konu edindiği yazısının tarihleri yine bu döneme denk geliyor. Akif İnan bu yazısında şu hatırlatmayı da yapıyordu, "İngiliz Başbakanı Lord Beaconsfild'ten Alman Birliği'nin kurucusu Bismark'a kadar, dünya emperyalizminin birçok ünlü devlet adamının safkan Yahudi oldukları, keza dünyanın büyük bankerlerinin Yahudi asıllı ve siyon örgütünün üyesi bulunduğu bir dönemde bu tekliflerin yapıldığını ve ret cevabı aldığını hatırlayalım."

İSLÂM DÜNYASI VE ORTADOĞU kitabında Akif İnan ABD önderliğinde Ortadoğu'da dönen dolapların, silah ve petrol takaslarını ve nice sevimsiz gerçeği en vazıh biçimde etraflıca anlatıyor.

Nuri Pakdil

Kudüs deyince akla gelen bir diğer şair, hiç kuşkusuz Rasim Özdenören'in "cerbezeli bir tavır adamı" diye en isabetli biçimde tarif ettiği Nuri Pakdil. O, şiirlerinde de aynen bu tarifteki gibi ikna edici, etkili ve iş bitirici. Duygusal arka planı baştan sona Kudüs olan şehri bir anne gibi, sevgili gibi sahiplenerek varlığına dâhil ettiğini "Anneler ve Kudüs"te görürüz. Eylemin evrenselliğini oradan başlatır ve "yürüme" eyleminin her türlü çekimine bir metafor olarak bu şiirlerde rastlarız. Kol saati gibi taşıdığı Kudüs kâh kuzeye doğru çekilir onunla kâh okunan ve bitmeyen bir sayfa gibi onu çeker bir girişime.

"Yüreğimin yarısı
Mekke'dir,
Geri kalanı da
Medine'dir
Üstünde bir tül gibi
Kudüs vardır"

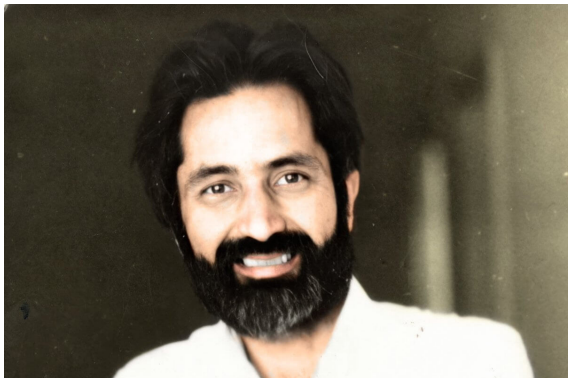
Dediğinde samimiyeti bir an olsun sorguya açık değildir, çünkü Kudüs onda saplantı, tutku ve aşk derecesinde bedenlenmiştir.

"Gel
Anne ol
Çünkü anne
Bir çocuktan bir Kudüs yapar
Adam baba olunca
İçinde bir Kudüs canlanır
Yürü kardeşim
Ayaklarına bir Kudüs gücü gelsin"

Diye seslendiğinde bavulu bile toplamadan yollara revan olma iştiyakı uyandırır her içten inananın göğsünde Pakdil.

"Doğudan mı batıdan mı
Yürüyen bir çocuk göreceğiz Kudüs'e
Ben çok önce çıktım doğu'dan
Anneler her yerde arar beni"

O gerçekten de 1948'den beri yani 75 yıldır, şiddet kullanılarak yurdundan kovulmuş ve 1967'den beri elinde kalan küçücük toprak parçası İsrail tarafından hukuka aykırı olarak işgal edilen Filistin halkı için yürüyüşüne çok önce başlamıştır ve Filistin-Kudüs temaları sanatının ana gövdesini oluşturur. Annesiz bir çocuğu sahiplenir gibi arka çıkmıştır Kudüs'e Pakdil.

Cahit Zarifoğlu

Filistin ve Kudüs'ü bir yara gibi göğsünde taşıyan bir diğer şair Cahit Zarifoğlu'dur:

"Çıplan dünyadan çıplan ve gövdenden
O büyülü çiçekleri yol arın bir kere

Başını eğmiş zalimleri dinlersin
Dersin 'lokmam ellerinde'
Filistin bir sınav kağıdı
Her mü'min kulun önünde
De gerçeği yaz: Hakikat şehitliğe koşmaktır
De isyan çağır yolun açılır cennet köşelerine"

Kendini kolayca açmayan, sırlı, ketum şiirlerin sahibi Zarifoğlu için Akif İnan'ın kullandığı bir tabir vardır, Şâir-i Mâderzâd, yani anadan doğma şair. Bu şiirinde Zarifoğlu'nun ortaya koyduğu berraklık ve ağzını sonuna dek açısı bana bu meseleye kulaklarını tıkamış, sırtını dönmüş, salağa yatmış insanlara başka türlü ulaşamamasının çaresizliğini hissettirmiştir. Kapalı şiirler yazarken insanların sezgisine, aklına, duyuşuna müthiş bir inanç besleyen şair, tema Filistin olunca kör, sağır olanlara sanki şiir yazmamış ateş etmiş. Daralan Vakitler şiirinin bir bölümünde de şu salvoyu savurmuş:

"Sen filistin hokkaları doldur kanla
Şairler eğer ahın varken
Uzanırlarsa tomurcuklara güllere
Her biri kanlı bir ateş gibi korku
Bir azar bir şamar olsun

Filistin sen işine bak kar toprağını
Yoğur gazabını yaradanın..

Bu ateş bulutu hangi kavmin üzerinde
Çam ormanlarının salınışında
Kuşların cıvıldayışında
Otların serin tenlerinde
Eğer varsan bakıp görmeye
Şeffaf perdenin az ötesini
Bir ateş bulutu var en bildik yerde
En emin yerde

Ve bak asıl ölen yaylalar villalar tok karınlar
Hissiz dudaklar gayretsiz kalpler
Asla değil kavruk çölde yatan kadavralar

Farzet körsün olabilir
Elele tut
Taş al ve at
Kafiri bulur

Hani ceylanların
Hani cihat marşın

Bir yumruk harbinden nasıl kaçtın
En arka safta bile kalmadın
Cengi attın dünyaya daldın
Tezeğe konan sinekler gibi

Dönüyor burgaç
Dünya üstten yanlardan daralıyor
Ovalardan
Dar geçitlere sürülen sığırlar gibi
Bir gün ister istemez
Karşısında olacaksın kaçtıklarının

Dua et
O gün henüz mahşer olmasın"

Yaratısının ilhamı korku ve ümit olan bu şiirde Zarifoğlu inananlara "Kıyamet kopmadan bir şey yapın" der en beliğ biçimde. Ümidi şu dizelere saklar,

Farzet körsün olabilir
Elele tut
Taş al ve at
Kafiri bulur

Sezai Karakoç'un tabiriyle "Gökte yapılıp yere indirilen şehir. Tanrı şehri ve bütün insanlığın şehri." güzelliği yüzünden başını belalardan kurtaramamıştır yaratılalı beri. Onun mukaddes varlığının etrafına şakiler bin yıllardır sinek gibi üşüşmüşler. Mekânın manyetizması onların şehvetini

kamçılamış, ağzını sulandırmış, kötü planlarının odağı olmuş bin yıllardır. Onu korumaya çalışan saidler, şairler, yazarlar ise ilk başta kendi haysiyetlerini korumuşlardır. Onun hamiliğine soyunan kendi adına kutsiyet eklemiştir. Öyle yüce bir güzellik ki ona iyi niyetle yaklaşanları aziz eylemiş, art niyetle yaklaşacakları de zelil eyleyecektir.

Bu yazıda adı geçen bütün isimler Kudüs ve Filistin meselesini için üzerlerine ne düşüyorsa yapmışlar. Tıpkı bir vakitler Bağdat'ta yaşamış ünlü bir marangoz gibi. Sedef kakmalı, ceviz ağacından muhteşem bir minber oymuş, görenleri büyüleyen. Öyle ki bu görkemli minberin şöhreti almış başını yürümüş. Bağdat'a gelip giden varlıklı adamlar kendi camilerine götürmek için varıp marangozun huzuruna minberi satması için yalvarıyorlar. Onun cevabı hiç değişmiyor, "Bu minber Mescid-i Aksa'da duracak". Ahali, hâliyle şaşırıyor, "İyi de Kudüs Haçlı işgali altında". Marangoz yüksünmeden hep aynı cevabı veriyormuş; "Benim elimden gelen bu. Ben zanaatkârım. Minber yontarım. Bir babayiğit de çıksın, Kudüs'ü geri alsın, bu minberi de yerine oturtsun."

Zanaatkârın inancı zaferin de muştusu olmuş, minber yapıldığında 7-8 yaşlarında olan bir çocuk kırk yıl sonra o minberi yerine oturtmuştur. 88 yıl süren Hristiyan egemenliğine son veren bir Selahaddin Eyyubi doğurmuştur marangozun inancı. Üzerine düşeni yapacak zanaatkârlar, sanatçılar, şairler, yazarlar, baba yiğitler, komutanlara bugün biz de çok muhtacız, ama en çok da nehirden denize özgür Filistin'e safça iman eden insanlara.

Güven Adıgüzel
Şair-Yazar

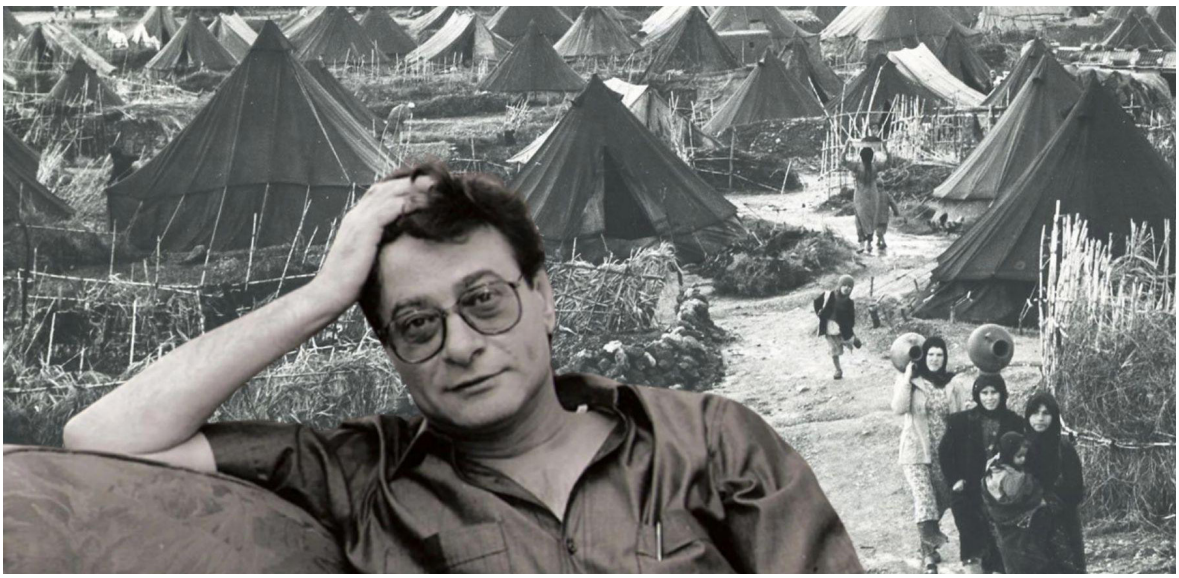
Unutuşun Hafızası; **Mahmud Derviş**

"Nasıl, nasıl?
yemyeşil bir portakal ağacı
kapanır bir hücreye ya da bir limana,
nasıl saklanır gurbet elde
ve yemyeşil kalır?
Yazıyorum not defterime:
Limanda durakaldım...
En dondurucu kış kadar soğuk gözler gibiydi dünya,
doluydu portakal kabuklarıyla ellerimiz.
ve hep çöl, ve hep çöldü ardım.
...
Ve ant içerim ki,
bir mendil işleyeceğim yarına kadar,
gözlerine sunduğum şiirlerle süslü
ve bir tümceyle, baldan ve öpücüklerden tatlı:
"Bir Filistin vardı,
bir Filistin gene var! "

İnsan en çok evine aittir, ev'siz kalanlar bunu bilir. Ev, öteki olmadığımız mekânın adı, ev kollarıyla bizi saran şefkatli sarmaşık, ev uzun bir sığınak. İnsan en çok evine aittir, oradan bakarak hiza alır çünkü dünyaya, ayaklarını bastığı en korunaklı siperi ve yeryüzüne açılan ilk penceresidir. Ev o cazibeli cephe, fedakâr anne, sıcak yurt. Büyük evimiz vatan ile kendi küçük evimiz arasında bir boşluk, başka'lık yoktur, bunu anlamak uzun sürer bazen. İnsan iki evini de aynı anda korur. İkisine de uzanan yabancı el'i tanır. Ev'ine uzanan ele iyi davranmaz, o eli sıkmaz, suçlar ve gücü yeterse de kırar. İnsan iki ev'inde aynı anda, aynı duygularla yaşar. İnsan en çok evine aittir.

Ev'lerin hikâyesi çok uzun zamandan beri hep aynı yerden başlayarak hitama eriyor. Çünkü 75 yıldan beri, sinsice bahçe çitinden atlayarak evlerinin içine girmeye çalışan hırsız komşularına müsaade etmedikleri ve hırsızları bahçelerinden kovmak niyetiyle taş attıkları için suçlanan bir halkı tanıyoruz biz. Evlerini hırsızlara bırakmaları isteniyor, ölümlerden ölüm beğenmeleri ya da. Evlerini bırakıp gitmedikleri gibi, bir de üstüne kolay ölmeyen bu halkın, can'ını yavaş yavaş emen İsrail adlı o tuhaf, patolojik canavara karşı haklı olmaktan başka silahı da yok. Evet, akıl durdurucu bu travmanın vuku bulduğu, kendi ateşini kalbinde taşıyan yurdun adı çok uzun zamandır aynı; Filistin. İsrail'in açık av sahası, bütün onurlu insanlara uzun direniş hattı. Burada, Filistin'de doğmak, varoluşuna acıdan zırhlar örmenin başlangıcıdır aslında. Bütün sarp başlangıçların ortasında; sürgün, hapis, işkence ve ağır tahakküm. Ölmeyip hayatta kalmanın sorumluluğuyla yaşamak büyük bir suç gibi omuzlarına asılmış sayılır. Acılardan yapılmış bir çift kanat takıp sırtına, zulmün kekik kokulu dağlarında kendine doğru koşarsın.

İşte bu hikâyede, 75 yıldan beri daha güzel ölmedikleri için suçlanan o halkın çocuğuydu şair Mahmud Derviş. 6 yaşında tanımak zorunda kaldığı, çocukluk hatıralarına nefes aldırmayan bir şahit-

liğin ortasında. Şahit olduğu şey, *1948 yazının o gecesinde, dingin bir köyde atılan mermiler ayırım gözetmedi, altı yaşındaydım*, sözleriyle hatırladığı üzere İsrail işgaliydi. Akkâ'nın doğusundaki Celile'ye bağlı El-Berva adlı küçük bir köyde tanımıştı ilk kez failini. 13 Mart 1941'de gözlerini açtığı dünyanın hafızası, kirpiklerinden retinasına doğru kan sızdıran bir yolculuğun ilk görüntüleriyle doluydu. İsrail askerlerinin postalları, köylerinde dolaşan karanlık gölgeler, süngünün ucundan damlayan kan ve tozlu sürgün yolları…

Ailesiyle birlikte, kovulduğu köyünden çok uzaktaydı. Lübnan'daki bir mülteci kampında yaşamak mecburiyetinin ruhunda açtığı derin tahribatın izleri ''görünür'' olmaya başlamıştı artık. Sürgünde yaşamayı gurur meselesi yapan babanın kararıyla, tekrar eve geri döndüklerinde köylerinin yıkıldığını öğreneceklerdi. El-Berva artık yoktu. Ne dönecek yurt, ne çalacak kapı, ne de başlarını örtecek bir çatı kalmıştı geriye, mülteci kampında özledikleri köy, koca bir yıkıntıya dönüşmüştü. Başka bir köye sığınmacı olarak yerleştiler. Mülteci, sığınmacı, sürgün. Derviş bütün bu imgeleri sırtlandığı yolculuğunda, her zaman ezberlediği şiirlere sığındı. Hafızasına kazıdığı klasik Arap edebiyatına ait şiirleri taklit ederek yazmaya, yani hayatı şiirle karşılamaya başlamıştı, nasıl bir belaya bulaştığının farkında bile değildi. Ama şiir gelip kapısında durmuştu işte, eşikte oyalanmanın vakti değildi. Zamanla kendi sesini bulmaya, güçlü imgelerle zulmü sarsmaya ve İsrail'in yaktığı ateşlerin üzerine buz parçaları gibi tesir eden şiirlerini fırlatmaya azmetmişti.

Uyanışın Şairi

Sakıncalı şiir geceleri, toplatılan gazetelerdeki yazıları ve bitmeyen seyahat yasaklarından anlaşılacağı üzere İsrail'in temsil ettiği her şeyin tam karşısındaydı artık. Şâirü'n-nahda, öyle diyorlardı ona, uyanış şairi. Uyanışın şairiydi, uyandırmak, çarkta bir kıymık olmak ve anlatmak için kelimelerini kuşanıp bütün cephelere koşturuyordu. Peşini hiç bırakmayacak failinin yüzüne en çatık ve en dik haliyle bakmaktan çekinmiyordu. İsrail koca bir utanca dönüşene kadar en iyi bildiği şeyi yapmaya

devam edecekti. Umuyor, diliyor ve istiyordu ki, bu utanç bir gün gelip tüm dünyayı kökünden çatlatacak kadar büyür de, varlığına sahte/geçici bir meşruiyet sağlayan o canavar, ur gibi yapıştığı dünyadan ebediyen def edilirdi. Yaşayan her onurlu insan bunu isterdi. Bir Tanrı'ya inanan, inanmayan, adil ve vicdanlı herkes bunu dilerdi. Bütün bu olup bitenlere razı gelmediği ve kalbin direnişine inandığı için sarılmıştı zaten kâğıtla kaleme. Öyle ya, cebinde şiirden başka ne vardı ki çarpacak, İsrail'in o soğuk yüzüne.

Mahmud Derviş henüz 20 yaşındayken, Ortadoğu'nun en büyük canavarının maskesine karşı hamleler yaparken *sakıncalı ve tehlikeli* koduyla fişlenmiş ve üzerindeki boğucu baskıdan kurtulmak amacıyla yanına tahrip gücü yüksek alev alev şiirlerini de alarak Hayfa şehrine taşınmıştı. Evet, sayfalarına kan sıçramış takvimler 1961'i gösteriyordu. Yeni zorunlu ikametine merhaba dediği yıl, sıradan tutuklanmalarından birini yaşıyordu ama bu kez özgürlüğünün zaptıyla sonuçlanacak zorlu bir yıldırmayı da tecrübe edecekti. *İlk Aşk* imgesiyle adlandıracaktı bunu şair, evet zindan, evet isyan. Ama aşk hiç bitmeyecekti. Mahmud Derviş olmanın bedelini ödemeye hazırdı, bu yolun onu çıkaracağı sokak da, götüreceği istikamet de belliydi zaten. Bildiği yolu, emin adımlarla şikâyet etmeden yürüyecekti. 1970'te eğitim (Sosyal Bilimler Enstitüsü) için Moskova'ya, ardından yaşadığı hayal kırıklığını arka cebine koyup meslektaşlarıyla temaslar kurmak üzere 1971'te Nil'in oğlu olarak Kahire'ye ayak basmıştı. Elinde kalemiyle savaş arenalarını dolaşan bir kılıç ustası gibiydi.

> Mahmud Derviş olmanın bedelini ödemeye hazırdı, bu yolun onu çıkaracağı sokak da, götüreceği istikamet de belliydi zaten.

Yankının Yankıya Seslendiği Beyrut

Derviş nihayetinde kendi harp meydanını bulmuştu. Sürgün çocukluğunun ülkesine demir atarak sükûna ereceği 1972 yılı, kelimenin tam anlamıyla altın dönemini yaşayacağı fırtınayı başlatacaktı. Hayatının en güzel on yılını geçireceği güzel Beyrut'tadır artık. Başarılı şair namıyla bilindiği bu dönemde şiirleri elden ele, dilden dile yayılırken, Ortadoğu'da estirdiği edebiyat rüzgârları, adını FKÖ yöneticiliği ve Arafat'ın danışmanlığı gibi vazifelere kadar taşımıştı. Şair ateşin ortasına yalınkılıç dalmaktan çekinmezdi elbette. Ama onu doğrudan politik mücadelenin içine çeken edebi şöhretinin de farkındaydı, şiire dayanarak durduğu her cephe onundu.

10 yılın ardından, 1982'in sonbaharında meydana gelen o büyük felaket, Derviş'in Beyrut macerası-

nın da sonu olacaktı. İsrail destekli aşırı sağcı Falanjist milislerin güney Beyrut'taki Filistin mülteci kampları Sabra ve Şatilla'yı basarak yüzlerce sivili katletmeleri, şairi kan oturan kalbiyle önce Şam'a, ardından Tunus'a gitmeye mecbur bırakacaktı. Bu katliamı ''Beyrut Kasidesi'' ile anarak, tarihin hafızasına derin bir çentik attı ve durmadan kanadı şair.

Derviş'in Beyrut sonrasında gittiği yerlerde gündemi değişmedi, odağı farklılaşmadı, meselesi yara almadı ve kalbi hiç susmadı. Mahmud Derviş olarak yapması gerekeni yapmaktan geri durmadı. Yâsir Arafat'ın el-Kermel (Filistin'de bir dağ) dergisini çıkarmasını istemesi üzerine, Filistin'e döneceği 1994 yılına kadar, Tunus ve Paris'te mevsimlik yayın periyodu olan bu edebiyat dergisini yayımlayarak mücadelesine sözü ve şiiriyle devam etti.

Son Truvalı Ozan

Mahmud Derviş'i Arap dünyasında şöhrete kavuşturan ilk önemli eseri, bugün de ismiyle aynı anda hatırlanan meşhur ''Kimlik Kartı'' şiiri idi. Derviş'in, 22 yaşındayken geçiş kartını göstermediği için tartışma yaşadığı İsrail askerlerine seslenerek yazdığı şiir, kimlik metaforuyla özgürlüğün yolunu tarif eden tesir gücü yüksek bir söylevdi. Şiir, kontrol noktalarında durdurulan gençlerin ezberden söyledikleri popüler bir şarkıya dönüşecek kadar büyüdüğünde, şair ''tehlikeli'' koduyla kayıtlara geçmişti bile. *Kaydet, Arabım!* Derviş kimlik kartından bakarak talep ettiği özgürlüğün somut anlamını şu sözleriyle açıklamıştı; ''İsrail eğer Filistin direnişini istemiyorsa, 67 sınırlarının içine çekilmelidir. Eğer Araplarla barış istiyorsa, Golan'dan çekilmelidir. Oysa İsrail ne yapıyor hâlâ Gazze ve Ramaalah'ta? Filistinliler ulusal tarihî yurtlarının sadece %22'sini istiyorlar. Bu küçücük istek yerine getirilse, Ortadoğu'nun bütün problemleri sona erebilir. İsrailliler, Güney Afrika'nın beyazları, biz de siyahları gibiyiz. Biz siyah olmayı kabulleniyoruz, ancak bu yeterli değil: İsraillere göre biz ne siyah olabiliriz ne de beyaz, ne istiyorlar peki? Benim bulabildiğim tek açıklama şudur: İsrailliler barışın önünde bir duvar değiller, onlar barıştan korkuyorlar.''

Kendisini Homeros Destanı'na karşı son Truvalı ozan olarak tanımlayan Derviş, şiirleriyle, yenilgiyle sonuçlanan (1967) Haziran trajedisinin modern Arap edebiyatındaki yansımaları açısından çok önemli bir örneklik teşkil ediyor. 67 sonrası gelişen travmaya bağlı olarak; öfke, kızgınlık, hayal kırıklığı ve içe dönük eleştiri gibi temaların ağır bastığı bir edebiyatın varlık gösterdiği Ortadoğu coğrafyasında, yaşadığı topraklara kelimeleriyle ses vermiş, modern Arap edebiyatının taşıyıcı unsurları sayılan diğer çağdaşları gibi Derviş'in de 67 sonrası şiirinin söylemi bütünüyle bu trajediye dayanmaktadır. Buradan üretilecek bir tarihsel perspektifin ve siyasi bilincin dönüştürücü gücüne iman edenlerin ortaya koyduğu verimler, içinde -aynı zamanda- politik direnişin sürdürebilir olduğuna dair bir inancı da barındırıyordu.

Şiirin varlık gerekçesi için direniş bağlamında şunları söylüyordu Derviş; ''Şiirin, ulusal mücadelede apaçık bir rol oynadığını sanmıyorum. Onun etkisi doğrudan doğruya değildir. Şiir aralıksız bir seyahat kurar, kültürler, zamanlar ve mekânlar arasında. Bu anlamıyla bir ulusal şiire inanmıyorum. Bir tarihin, verilmiş bir dilin çocuğu olarak şair, bir halkın ulusal kimliğinin biçimlendirilmesine şüphesiz yardım eder, kültürel bir buyruk, sınıf rolü oynayarak. Ellili yıllarda hiç şüphesiz Arap Dünyası'nda ve dünyada bütün bağlantılı, güdümlü şiiri düşününce, özellikle, -Aragon- şair doğrudan s

iyasal bir role sahipti. Tabii dünya bugüne göre daha az karmaşıktı. Bizim durumumuzda, İsrail işgali uzun ve de Almanya'nın Fransa'yı işgalinden farklı bir işgal. Hangi sanatçı, sürekli olarak koşulların şairi rolünü oynayabilir, gönüllü asker anlamıyla şair rolü. Bu rol oynanabilirse, işgal şiiri de öldürmeyi başaracaktır.''

İki Hafıza Arasında; Filistin

Dün ya da bugün. Elinde haklı olmaktan başka bir gücü yoktu Filistin'in. Derviş, bunu en iyi bilenlerden biriydi. Şiiri buradan, en çok bu haklılıktan konuşuyordu zaten. Şurası kesindi galiba, tarihi hafızayı yok ederek her şeyi tersine çevirmek isteyen İsrail'in nafile çabaları, ne bir asırlık zulüm tarihini, ne de orada toprak hırsızı unvanıyla bulunduğu gerçeğini değiştirebilirdi. Bu gerçeğin üzerine giden şair, verdiği kavgayı şöyle tanımlayacaktı; *İki Hafıza Arasındaki Mücadele.* Onlar Filistin'e hiç durmadan *unutuş* verecekler, şairler de bütün güçleriyle hafıza. Hakikat böylece tarihten hakkını alacak ve unutuş ile hafıza arasındaki yurt hak ettiği yer'i bulacaktı.

Filistin, hüzünlü portakallar ülkesi. Zeytin ve limon ağaçlarının, badem çiçeği ile dağ kekiklerinin ardında soluk alan bereketli gölgelik. İsrail hiç durmandan kan sıçratıyor bu güzelliğin üzerine. Filistin baş döndürücü bir hızla dünyanın her baktığında utanacağı dev bir kanlı aynaya dönüşürken, hayatı sınırlayan o canavarın tırnaklarını geçirdiği kalbi, tarihin içinde parlayan bitimsiz direniş destanlarına nam salıyor. İsrail'in elinde her şey var. Ama Filistin'i yerinden edecek şeyin bombalar olmadığını defalarca görüp tecrübe etti. Filistin boyun eğmeye razı olduğu gün yok olacağını biliyor. Bu bir savaş değil, varoluş mücadelesi çünkü. Mahmud Derviş, 67 yıllık ömrü boyunca bu varoluşun anlamı üzerine söz alarak konuştu. Şiirleri şahittir.

Vatan Celile'de Açan Bir Gül'dür

Filistin direnişinin sembol şairlerinden biri olarak, aşkın, umudun, kavganın şiirini yazdı Derviş. Ne savaşın dilini benimsedi, ne de düşmanlarıyla uzlaştı. Arafat'ın BM'de yaptığı meşhur konuşmasını o yazmıştı, Filistin Bağımsızlık Bildirisi'nin ve Filistin ulusal marşı Neşîd el-intifada'nın da sahibi oydu. 26 yılı sürgün, zindan ve tahakkümle geçen çileli ömründe, vatanı için açmış bir gülün hikâyesinin peşinde, 20'den fazla dile çevrilmiş 50'ye yakın kitap bırakmıştı geriye. 1986 yılında "Benim, Yusuf'un" şiirinde, Filistin'i tek başına bırakan kardeş Arap ülkelerine; ''Öleyim ki beni övebilsinler /

Biricik kardeşimiz diyebilsinler / İçlerinde istemiyorlar beni / Dipsiz bir kuyuya attılar / Ve dönüp kurdu suçladılar" sözleriyle yalnız bir Yusuf olarak kuyudan seslenen de oydu, 1993 yılında İsrail'le imzalanan Oslo Barış Anlaşması'nın teslimiyet olduğunu söyleyerek ''Kim indirecek duvarlardan bayrağımızı sen mi yoksa onlar mı?'' sözleriyle Arafat başta olmak üzere tüm FKÖ'yü protesto eden de. Mahmud Derviş buydu, kimliği ve şahsiyeti şiirinden azade olmadı hiçbir zaman.

Nihayetine vatan, Celile'de açan bir gül'dü Derviş için. 1971'den beri göremediği, ayak basmasına dahi izin verilmeyen vatanında, koklamaya kıyamadığı kan kırmızısı o yasak gül. 29 yıldır uzak kaldığı, 29 bahardır göremediği uzak gül. Celile'de bir gül. Öyleyse, kelimelerden yapılmış görkemli bir vatan bulup kendine, bütün sürgün şehirlerinden geçerek yürüyecekti tarihin içinde. Öyle de yaptı. Tek bir arzusu vardı. Hayfa, Moskova, Kahire, Şam, Beyrut, Kıbrıs, Tunus, Paris, Amman, Houston ve Ramallah'tan geçerek, Celile'ye, köyüne, evine dönmeyi istemişti sadece. 1994'te intifada koşullarında her şeye rağmen ülkesine dönerek, ağır baskılar altında Ramallah'ta yaşayacaktı. Söz vermişti kendisine. Sözünü tuttu.

Derviş, 9 Ağustos 2008'te Amerika-Houston'da geçirdiği bir kalp ameliyatı sonrasında 67 yaşındayken hayata gözlerini yumdu. Yorgun kalbinin, tamiri mümkün değildi. O gözlerini kapatınca, Filistin'de ve dünyada görülecek şeyler azaldı. Köyüne dönmek, sessiz bedeniyle bile olsa 29 yıldır ayrı düştüğü evine ayak basmak istiyordu. Vasiyeti buydu. İsrail, köyüne, El-Berva'ya naaşının girmesine, evine gömülmesine izin vermedi. Ne sürgünü bitmişti, ne de savaşı. Ramallah'ta sürgün bir mezar taşıdır şimdi şair. Bütün şairler ölür, bütün kelimeler, sözler, kitaplar geride kalır bir gün. Ama

kelimeleri şairin adına şahit olmaya devam edecektir. Evet, şair öldü, bedeni artık yok. Ama İsrail, Mahmud Derviş'in hayaletiyle savaşmaya mecbur. Derviş'in büyük ruhu failini korkutuyor. Kudüs okullarındaki Filistin müfredatını ''düzenlemeye'' başladıkları yer'in, ''kışkırtıcı materyaller'' kavramıyla tanımladıkları *Mahmud Derviş şiirleri* olması bunun en büyük/güncel göstergesi aslında. Şair öldü, şiiri yaşıyor.

Cellâtlarından uzun yaşayacağı ruhunda hayat bulan kelimelerin görkeminden belli olan şair Mahmud Derviş'in 67 yıllık zorlu ömrünün en güzel şiiri tek bir dizeye sığmıştı; "Bir Filistin vardı, bir Filistin gene var!" Ramallah'taki mezar taşının bize söyleyeceği budur.

İnsan en çok evine aittir.

Memur-Sen'in
Bilimsel, Akademik ve Sosyal Hayata Katkısıdır.

+90 312 230 48 98 www.memursen.org.tr